

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİM ANABİLİM DALI
YÖNETİŞİM VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİLİM DALI

**NİJERYA'DA YEREL YÖNETİMLERDE YÖNETİŞİM SORUNLARI VE SİVİL
TOPLUM KURULUŞLARI**

Yüksek Lisans Tezi

AYUBA SALİFOU QASSIM

2021

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİM ANABİLİM DALI
YÖNETİŞİM VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİLİM DALI

**NIJERYA'DA YEREL YÖNETİMLERDE YÖNETİŞİM SORUNLARI VE SİVİL
TOPLUM KURULUŞLARI**

Yüksek Lisans Tezi

AYUBA SALİFOU QASSIM

Danışman: PROF. DR. ÖMER FARUK GENÇKAYA

2021

ÖNSÖZ

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları Yüksek Lisans programında “Nijerya’da yerel yönetimlerde yönetim sorunları ve sivil toplum kuruluşları” konulu tez çalışmam sırasında tez danışmanım Prof. Dr. Ömer Gençkaya’ya katkıları ve yardımları için şükranlarımı sunarım. Eğitim yolculuğum boyunca maddi ve manevi desteği esirgemeyen İsmail Özcan hocama minnetlerimi sunarım. Türkiye’de kaldığım sürede bana her aşamada yardımcı olan arkadaşım Rıza Kağan Özyürek’e de teşekkür ediyorum. Tezimi Türkçe dilinde yazdığımdan akademik kurallara uygun olmasında zorluk yaşadım. Bu engeli aşmamı sağlayan Rana Atmaca arkadaşına teşekkür ediyorum. Ayrıca, tez savunma jüri üyelerim Prof. Dr. Yüksel Demirkaya ve Dr. Öğretim üyesi Damla Cihangir-Tetik’e yapıcı eleştiri ve değerlendirmeleri için teşekkür ederim.

Son olarak, sevgili aileme bana olan güvenleri ve sabırları için müteşekkirim.

Ayuba Qassim Salifou, İstanbul, Eylül 2021

GENEL BİLGİLER

İsim Soyadı	: Ayuba Salifou Qassim
Anabilim Dalı	: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Programı	: Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Ömer Faruk Gençkaya
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans -Eylül 2021
Anahtar kelimeler	: Nijerya Federal Cumhuriyeti, Yönetişim, Yerel Yönetim, Sivil Toplum

ÖZET

Nijerya, 1960'da Birleşik Krallık'tan bağımsızlığını kazandıktan sonra, yönetim sisteminde değişiklikler olmuştur. Federal Cumhuriyet yönetiminde 3 kademe bulunur: merkezi yönetimi, eyaletler ve yerel yönetimler. Yerel yönetimlerde yıllardır yönetim kalitesi düşük ve halka karşı hesap verme sorumluluğu gelişmemiştir. Yetersiz eğitim sistemi, işlevsiz sağlık sistemi, hızlı nüfus artışı ve büyük altyapı eksiliği başlıca sorunlardır. Bunun aşabilmek üzere, katılımcı, şeffaf, hesap verebilir, hukukun üstünlüğüne dayanan demokratik bir yerel yönetim sistemi gerekmektedir.

Sivil toplum kuruluşları, Nijerya'nın bağımsızlık mücadelesinde ön safi tutmuştur ve daha sonra gelen askeri yönetimdeki insan hakları ihlallerine karşı durmuştur. Nijerya'daki sivil toplum kuruluşları, özellikle 1999'da sivil yönetime dönüşten bu yana demokratikleşme sürecinde vazgeçilmez aktörleri olmuştur. Nijerya Barolar Birliği, Nijerya Ulusal Öğrenciler Birliği ve Nijerya İşçi Birliği gibi örgütler farklı alanlarda önemli başarılar kazanmıştır.

Bu çalışmanın amacı Nijerya'da yerel yönetimlerdeki sorunları ve yönetim yaklaşımının geliştirilmesinde sivil toplum kuruluşlarının etkisini incelemektir. Sivil toplum kuruluşları yakın zamanlara kadar halktan uzak merkezi yönetimle bütünleşmiş ve iş birliği yapmıştır. Son zamanlarda, sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetimlerde demokratikleşme ve yönetim sürecine katkı sağlamalarına ilişkin işaretler görülmektedir.

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Ayuba Salifou Qassim
Field : Political Science and Public Administration
Programme : Governance and Civil Society Organizations
Supervisor : Professor Ömer Faruk Gençkaya
Keywords : Federal Republic of Nigeria, Governance,
Local Government, Civil Society.

ABSTRACT

Following the independence of Nigeria from the United Kingdom in 1960, there have been changes in its administrative system. There are three levels of the federal government: central government, states, and local governments. In local governments, the quality of governance has been low, and the sense of accountability to the public has not developed for years. The main issues are the weak education system, dysfunctional health care system, rapid population growth, and insufficient infrastructure. A participatory, transparent, accountable, democratic local government system and the state governed by rule of law is required.

Civil society organizations were at the forefront of Nigeria's struggle for independence and stood against the human rights abuses under the subsequent military rule. Civil society organizations in Nigeria were indispensable actors in the democratization process, especially after the return to civilian rule in 1999. Organizations such as the Nigerian Bar Association, the National Association of Nigeria Students, and the Nigerian Workers' Union made significant achievements.

This study aims to examine the problems of local governments in Nigeria and the impact of civil society organizations in promoting the governance approach in local administrations. Until recently, non-governmental organizations have integrated and cooperated with the central government, detached from the public. However, there are signs that CSOs may contribute to the democratization and governance process in local governments.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iii
KISALTMALAR	vi
GİRİŞ	11

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE: YEREL YÖNETİMLER, YÖNETİŞİM VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

1.1. Yerel Yönetim.....	88
1.2. Yönetişim.....	1040
1.3. Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları	2124

İKİNCİ BÖLÜM

NİJERYA YEREL YÖNETİMLER VE YEREL YÖNETİM REFORMLARI

2.1. Nijerya Hakkında Genel Bilgiler	3134
2.2. Nijerya Merkezi Yönetim Yapısı.....	3535
2.2.1. Merkez Hükümetinin Yürütme Organı: Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı	3636
2.2.2. Merkez Hükümetinin Yasama Organı	3737
2.2.3. Merkez Hükümetin Yargı Organı	3838
2.3. Eyalet Hükümeti	3938
2.3.1. Eyalet Hükümetinin Yürütme Organı: Vali ve Vali Yardımcısı	3939
2.3.2. Eyalet Hükümetinin Yasama Organı	4040
2.3.3. Eyalet Hükümetinin Yargı Organı	4140
2.3.4. Eyalet Hükümetinin İşlevleri	4241
2.4. Yerel Yönetimler	4343
2.4.1. Yerel Yönetimlerde Yönetimsel Yapı.....	4443
2.5. Nijerya Yerel Yönetim Tarihi ve Reformları.....	4645
2.5.1. Sömürge Dönemlerinde Nijerya Yerel Yönetim Sistemi (1900-1950)	4646
2.5.2. II. Dünya Savaşı Sonrasında Nijerya'da Yerel Yönetimler (1950- 1966).....	4848
2.5.3. Askeri Hükümet Döneminde Nijerya'da Yerel Yönetim (1966-1976)	5049
2.5.4. İkinci Cumhuriyet Sonrasında Nijerya'da Yerel Yönetim (1983 -1999)	5352
2.5.5. Nijerya'da Yerel Yönetimler-1999'dan Günümüze	5454

2.6. Yerel Yönetimlerin Sorunları	5555
2.6.1. Nitelikli Personel İstihdamı	5555
2.6.2. Yolsuzluk	5655
2.6.3. Finansman	5756
2.6.4. Verimsiz Çalışma Tutumu	5857
2.6.5. Siyasi Müdahaleler.....	5857

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİJERYA'DA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

3.1. Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetim İlişkileri.....	5959
3.2. Nijerya'da Sivil Toplum Kuruluşları	6164
3.3. Nijerya'da Sivil Toplum Kuruluşları ve Etkinlikleri	6565
3.3.1. Demokrasi ve Kalkınma Merkezi (Center for Democracy and Development, CDD):...	6666
3.3.2 BudgIT	6766
3.3.3. Connected Development (CODE)	6868
3.3.4. Yiaga Africa.....	6969
3.3.5. Politika ve Hukuk Savunuculuğu Merkezi (Policy and Legal Advocacy Center).....	7070
3.3.6. Nijerya İşçi Kongresi (Nigerian Labour Congress, NLC)	7171
3.3.7. Nijerya Hristiyan Derneği (Christian Association of Nigeria, CAN).....	7272
3.3.8. Oodua Halk Kongresi (Oodua People's Congress, OPC).....	7272
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	7372
KAYNAKÇA.....	7878

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
BP	: British Petroleum
CAN	: Christian Association of Nigeria
CDD	: Center for Democracy and Development
CIA	: Central Intelligence Agency
CODE	: Connected Development
DB	: Dünya Bankası
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EFCC	: Economic and Financial Crimes Commission
FGN	: Federal Government of Nigeria
LNG	: Liquefied Natural Gas
MİGM	: Mahalli İdare Genel Müdürü
M.Ö.	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
NLC	: Nigeria Labour Congress
OECD	: Organization for Economic Co-operation and Development
OPC	: Odua Peoples Congress
PLAC	: Policy and Legal Advocacy Center
SIEC	: State Independent Electoral Commission
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
UNDP	: United Nations Development Programm

GİRİŞ

Federal bir sistemle yönetilen Nijerya’da federalizmin yerleşmesi ve etkin bir biçimde işlemesi amacıyla birçok yasal reformlar ve kurumsal yeniden yapılanmalar gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, Nijerya’daki federal sisteme yönelik tartışmalar genellikle üç katmanlı federal sistem etrafında yapılmaktadır. Bu katmanlar, merkezde federal bir hükümet; Federal Başkent Bölgesi ve 36 eyalet hükümeti ve 774 yerel yönetimden oluşmaktadır (Falola and Heaton 2008: 3). Nüfusun yaklaşık yarısı Hıristiyan %43’ü Müslüman ve geri kalanlar da farklı inançlara bağlıdır.

Çok katmanlı federasyonun üçüncü katmanı olarak yerel yönetimlerin anayasal statüsü 1976’da yapılan yerel yönetim reformu ile tanımlanmaya çalışılmış, ancak yeniden yapılanmayı destekleyecek temel bir yasal çerçeve oluşturulamamıştır. Daha sonra, 1979 Anayasası ve yürürlükte olan 1999 Anayasası, reformları uygulanabilir kılacak gerekli anayasal arka planı sağlayamamıştır. Yerel yönetimlerin anayasal statüsündeki belirsizlik, federal ve eyalet hükümetlerinin bu durumu kendi çıkarlarına kullanmaları olanağı vermiştir.

Yürürlükteki 1999 Anayasa (Madde 7 ve 8) yerel yönetim konseylerinin yasal güvencesini ve bağlı oldukları her eyalet hükümeti tarafından kurulmasını öngörmektedir. Anayasal ve yasal olarak yerel yönetimlerden söz edilse de aslında eyalet yönetimlerinin bir uzantısı ve onun geniş bir takdir yetkisine altında etkinlikte bulunurlar. Bir başka deyişle, yerel yönetimlerin Nijerya’da üçüncü kademe özerk bir yönetim birimi olma konuları tartışmalıdır. Yerel yönetimlerin düzenleme yetkileri sınırlı olduğu gibi yerel yönetimlerin işlevsel birimlerinin doğrudan eyalet hükümetinin idari birimleri olduğu görülmektedir. Gerek örgütsel gerekse düzenleme yetkileri yönünden yerel yönetimlerin eyalet hükümetine oldukça bağlı olduğu ve geniş takdir yetkisiyle ikincisinin birincinin yetkilerini “gasp etmesi” olanaklıdır. Yerel yönetimlerin mali özerklik kazanmalarını amaçlayan ve demokratik federalizmin, halkın katılımını halka en yakın yönetim birimine, yani yerel yetime genişleterek başlayacağını öngören 1976 reformu, 1999 Anayasası’nın oluşturduğu

Devlet Ortak Yerel Yönetim Hesabı'nın (State Joint Local Government Account, SJLGA) uygulanmaya başlamasıyla engellenmiştir. Yerel yönetimlerin temel amacı, demokratik seçimler yoluyla yönetimi halka yakınlaştırmasıdır. Buna karşılık, valiler, yerel düzeyde seçimlerin yapılmasını engelleyerek demokratik yönetişimi aşındırdılar. Yerel yönetim birimlerine, seçilmiş görevliler yerine, çoğunlukla yandaşlardan oluşan partizan kişiler atanarak yanaşmacı ve himayeci bir sistem gelişmiştir. Kısaca, yerel yönetimlerde yönetişim ilkelerine dayalı bir sistem oluşturulamadı.

Bu süreçte, özellikle yerel yönetimler bir yandan kurumsallaşamama, öte yandan yolsuzluk nedeniyle etkili hizmet sunumu sağlayamadılar. Başta alt yapı olmak üzere, sağlık ve eğitim alanlarında yetersiz bir hizmet yönetimi görülmektedir. Yerel yönetim sistemindeki şeffaflık ve hesap verebilirlik eksikliği, iyi yönetişimin önünde önemli bir engel olmayı sürdürmektedir. Yerel yönetimlerin merkezden özerk bir siyasal ve toplumsal yapıda çalışmaması ve yerel düzeyde yolsuzluğun etkili bir biçimde önlenememesi yönetişim temelli bir hizmet anlayışının uygulanmasını güçleştirmektedir.

Yerel yönetimlerin temel sorunu malidir. Federasyon hesabından yapılan yasal tahsislerin paylaşımı şöyledir: federal hükümet yaklaşık %52, 36 eyalet hükümeti %27 ve 774 yerel yönetimler ise yaklaşık %21. Bununla birlikte, uygulamada, devlet, bu tahsisatların %48'ine el koyar ve Anayasa tarafından düzenlenen (Madde 162) SJLGA hükmünü kullanarak kendi takdirine bağlı olarak yerel yönetime bir pay verir. Öte yandan, Nijerya'nın 36 eyalet valisinden oluşan "Nijerya Valiler Forumu", yolsuzlukla mücadelede çok önemli olan bu girişime tehdit oluşturmaktadır. Genel Muhasebe Bürosundan elde edilen veriler, 2008 ve 2018 yılları arasında 774 yerel yönetime 14,7 trilyon Nijerya Naira'nın (38 milyar ABD Dolarına eşdeğer) tahsis edildiğini, ancak valilerin bu tahsisatın önemli bir yüzdesini yerel yönetimler yerine devlet hesaplarına yönlendirdiğini göstermektedir (Ojetunde, 2019). Ayrıca, Yerel Meclis Denetçisi tarafından üç ayda bir ve meclisin iç denetçisi tarafından aylık olarak yapılan mali denetim raporları Başkan ve Mali İşler Başkanı

dışında kimseye bildirilmemektedir. Sonuç olarak, anayasal ve yasal düzenlemelerin uygulamaları uygun bir biçimde denetlenmemektedir.

1990'ların başındaki siyasi liberalleşmenin ardından yönetim açığının giderilememesi sonucunda, vatandaşlar kamusal alanın devlet tarafından denetlenen alanında yer alamamaktadırlar. Devlet kurumlarıyla rekabet eden paralel toplumsal, kültürel, ekonomik ve hatta siyasi sistemlerin oluşturulması nedeniyle vatandaş-devlet etkileşimi gerçekleşmemiştir (Mutfwang, 2005). Buna karşılık, bu paralel yapılar, özellikle devlet yönetişiminin yerel düzeyinde devletin azalan ilgisi karşısında etki ve otorite kazanma eğilimindedir (Adejumobi & Seteolu, 2002). Siyasetin bu çarpık yapısı ve yerel meclis üyeleri gibi aktörler, yerel düzeyde iyi yönetimi teşvik etmek üzere gerekli etkin temsil ve hesap verebilirliği sağlayamamaktadır. Yasalara aykırı tutum ve eylemlerin cezasız kalması, ülke genelinde yerel topluluklarda gelişme sorununa yol açmıştır. Yerel yönetimlerin etkisiz kalması, vatandaşları yerel yönetim düzeyinde bir talepte bulunmaktan ve yerel yönetimlere katılım sağlamaktan alıkoymaktadır. Bu kısır döngüyü kırmak üzere etkili bir sivil toplumun çözüm olacağı düşünülmektedir (Hassan, 2020).

Demokratik geleneğin, hükümet birimlerinde etkin olan, sivil toplumun bir unsuru olarak yönetimle ilişkilendirilmiş vatandaşların varlığına bağlı olduğu ileri sürülmektedir (Putnam, 2000). Modern yönetişime yurttaş katılımının olmaması, yerel demokrasinin temsili ve duyarlı olma kapasitesini azaltır. “Akılcı tercih kuramına” (“rational choice theory”) dayanan normatif bir kamu yönetimi modelinden yeni bir kamu yönetimine geçişle birlikte vatandaşlar, kamu yönetişim sisteminde etkin bir rol üstlenirler. Böylece, vatandaşların demokratik bir sistemde yapmaları gereken etkinliklerde bulunarak hükümeti yöneteceklerini vurgulanmaktadır (Denhardt and Denhardt, 2003). Sivil toplum ve hükümetin işbirlikleri konusunun özellikle hükümet düzenlemelerinin artan öneminin ışığında ivme kazandığı ifade edilmektedir (Zimmer, 2010). Bu bağlamda, “hükümet” etme yaklaşımından “yönetişim” yaklaşımına geçiş önemli bir değişim olarak, yönetim ve STK'lar arasında çeşitli ortaklık modellerinin

tartışılmasına itici bir güç sağlamaktadır. Bu sürecin, özellikle, yerel yönetimlerde yönetim anlayışının sivil toplum katılımıyla ve sivil toplumun aracılığıyla güçlendirilmesine katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Yönetişim yaklaşımının 21. yüzyılda demokrasinin güçlendirilmesi ve çoğulcu liberal demokrasinin geliştirilmesinde önemli bir seçenek olacağı iddia edilmiştir (Jun, 1999).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (2005), bu yüzyılın başından bu yana uluslararası ve bölgesel düzeyde etkinlikte bulunan birçok sivil toplum kuruluşunun (STK) öncelikli olarak demokratik yönetim, parlamentonun (yasama meclisi) yapısının geliştirilmesi, seçim sistemleri ve seçim süreçleri, kamu yönetimi reformu ve yolsuzlukla mücadele ile adem-i merkezîyetçilik, yerel yönetim ve kırsal ve kentsel kalkınma konuları gibi alanlarda önemli katkılar sağladıklarını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, sivil toplum kuruluşlarının temel nitelikleriyle bir yandan yerel yönetimlerle öte yandan yönetim kavramıyla ilişkilendirilmesi olanaklıdır. STK'lar temel özellikleri -demokratiklik (katılım), siyasi otoriteden bağımsız olma (özerklik, hükümetin hiyerarşisi dışında yer alma) ve kamu yararı konusunda hükümetten farklı düşünebilmeleri- nedeniyle farklılaşmaktadırlar (Keleş, 1993). Bir başka ifadeyle, yerel yönetimlerde yönetim yaklaşımını gerçekleştirme sürecinde sivil toplum katılımı ve STK'lar önemli bir paydaştır.

Nijerya'nın STK'ları, dini kurumları, etnik dernekler, köy kooperatiflerini, meslek temelli örgütler, öğrenci ve mezun kuruluşları, hayır kurumları ve vakıflardan oluşan hem uluslararası hem de yerel savunuculuk ve kalkınma odaklı STK'lardan dünyanın en geniş kapsamlı yapıları arasında yer alırlar (Lafenwa, 2016). Uzun askeri yönetim dönemlerinde bile, ülkenin STK sektörü şaşkıncu bir biçimde dirençli ve hükümetten özerk kalarak, yeniden demokrasiye dönüldüğü 1999'dan bu yana, ülkenin istikrarsız demokratik yaşamının en güçlü parçası haline gelmiştir. Bununla birlikte, Nijerya'nın sivil toplumu, hükümetin giderek demokratik olmayan yanaşmacı ve himayeci sisteminde etkisini yitirerek daralmıştır (Agwuebo, 2021). Özellikle, kleptokrat seçkinler daha iyi yönetim, daha fazla hesap verebilirlik ve insan

haklarına saygı yönünde etkinlikte bulunanlar olmak üzere, sivil toplumun sesine karşı daha az hoşgörölü hale gelmiştir. Nijerya'nın yönetici seçkinleri, meşruyetlerini güçlendirmek, eleştirenleri susturmak ve himaye ağlarını genişletmek amacıyla hükümet yanlısı STK'ların gelişmesini sağladılar.

Son yıllarda, en az 360 farklı hükümet yanlısı STK kurularak hükümet yanlısı anti-demokratik söylemlerin propagandasını yapmışlardır. Meşru sivil toplum örgütleri (*legitimate civil society organizations*) yanında önemli sayıda sahte sivil toplum kuruluşlarının (*fake/brief-case civil society organizations*) sayısının özellikle 2015'ten başlayarak arttığı gözlemlenmektedir (Page, 2021). Bu STK'ların hiçbiri bilinen bir geçmişe sahip olmayan ve sıklıkla yalnızca bir ya da iki kez toplumsal etkinlikte bulunan (basın toplantısı ya da sokak gösterisi gibi) kayıt dışı kuruluşlardır. Ayrıca, çoğu, birbiriyle ve federal yönetimle örtüşen kişisel ağlarla bağlantılı olan sınırlı sayıda hükümet yanlısı STK liderleri tarafından yönetilmektedir. Ana akım meşru STK'ların faaliyetleri tipik olarak yapıcıdır ve iyi yönetişime, sürdürülebilir kalkınmaya ve ekonomik refaha katkıda bulunur. Hükümet yanlısı STK'lar (yalnızca kâğıt üzerinde var olanlar) ve meşru STK'lar (fark edilebilir bir geçmişe ve gerçek kurumsal yapıya sahip olanlar) arasında normatif bir ayırım yapılabilir, ancak bu ayrımlar her zaman belirgin değildir. Birçok hükümet yanlısı STK "çantacı" (brief-case) kuruluşudur. Bazı ana akım STK'lar yalnızca aralıklı olarak faaliyet gösterebilir ya da bireysel aktivistlere yönelik bir işlev görebilir. Nijerya genelinde, birçok tek kişilik ya da kayıtsız STK, yerel etkilerinden ya da uygun kaynaklardan/odaklarından meşruyet elde ederek önemli işler yapmaktadırlar.

Hükümetlerin, uluslararası kuruluşların ve STK'ların ortak olduğu bazı projeler bulunmaktadır. Örneğin, LAPO Kalkınma Vakfı (LAPO Development Foundation, LDF) 2004'te, Federal Hükümetin Ulusal Planlama Komisyonu tarafından desteklenen Avrupa Birliği'nin MPP6 (Micro Project Program) programı kapsamında Orhiomwon, Ikpoba Okha, Owan West ve Ovia Güney batı yerel yönetim bölgelerinde beş projenin uygulanmasına katıldı. Öte yandan, bazı eyalet hükümetleri ve yerel yönetimler,

uluslararası kuruluşlar tarafından mali olarak desteklenen projelerin uygulanmasında STK programlarını desteklemiştir. Kadın Sağlığı ve Ekonomik Kalkınma Derneği (Women Health and Economic Development Association, WHEDA) Blue Print Technologies (BBT) ve Akwa Ibom Eyaleti hükümetinin desteğiyle Akwa Ibom eyaletinde Erkek Sağlığına Duyarlılık kazandırma çalışmayı düzenlemiştir. Çok uluslu şirketler (Shell, Agip, Chevron Texaco, Exxon-Mobil, Nijerya Sıvılaştırılmış Doğal Gaz (NLNG) ve Brass LNG gibi), Rivers, Delta ve Bayelsa eyaletlerinde mikro kredi yönetimi, iş geliştirme, sağlık ve toplum geliştirme projeleri aracılığıyla gençlerin ve kadınların siyasal konularda güçlendirilmesi, beceri geliştirme alanlarında çeşitli STK'larla çalışmaktadır (Ikelegbe, 2013).

Kısaca, STK'lar son dönemlere kadar farkındalık yaratma, yerel kalkınma ve farklı sektörlerde Nijerya'nın kalkınmasında ve yönetim sürecinin gelişmesinde federal hükümet, eyalet hükümetleri ve yerel yönetimler ile iş dünyası ve uluslararası kuruluşların ortağı olmuştur.

Tezin Konusu, Amacı ve Kapsamı:

Bu tezin konusu Nijerya'da yerel yönetim sorunları ve STK'ların yönetim boşluğunun giderilmesinde oynayacakları potansiyel işlevlerdir. Nijerya'da yerel yönetim reformlarında yönetim ilkelerinin uygulanmasını engelleyen unsurları açıklamak ve sivil toplum kuruluşlarının katılacağı çeşitli etkinlikler aracılığıyla yerel yönetimlerde yönetim yaklaşımının geliştirilmesini tartışmaktır. Yönetim sürecinin önemli bir paydaşı olarak sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetimlerde yönetim sürecinin -katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir- geliştirilmesine somut ve olası etkileri irdelenecektir.

Tezin Özgünlüğü ve Sınırlılıkları:

Nijerya'da yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları sınırlı sayıda bilimsel çalışmaya konu olmuştur (Adejumobi and Dele Seteolu, 2002; Mutfwang, 2005 and Danladi and Tanko, 2016) . Bu tez çalışması, yönetim kavramı çerçevesinde Nijerya'da yerel yönetimler reformu sürecini ve yerel yönetim

koşullarının geliştirilmesinde sivil toplum kuruluşlarının etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Tezin özgün yanı konusundan kaynaklanmaktadır.

Ulaşılabilir basılı kaynaklar kullanılarak yapılan bu çalışmada, ilgili yerel yönetim aktörleri ve STK'lar ile yapılması tasarlanan görüşmeleri ve soru kâğıdı uygulaması içinde bulunulan pandemi koşullar nedeniyle yapılamamıştır. Çalışmanın en önemli sınırlılığı yöntem çerçevesinde çalışmanın araştırma teknikleri çerçevesinde tanımlanabilir.

Tezde Kullanılan Yöntem:

Tez çalışması esas olarak tanımlayıcı (“descriptive”) yöntem kullanılmıştır. Nijerya’da yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarına ilişkin düzenlemeler, gelişmeler ve faaliyetler anlatılarak; bu kurum ve kuruluşların temel nitelikleri mevcut durum ve olgular göz önüne alınarak sorun alanları tespit edilmeye çalışılmaktadır. Buna bağlı olarak, yönetim yaklaşımı çerçevesinde yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının etkileşimi irdelenmeye çalışılmaktadır.

Tezin İçeriği:

Yukarıda belirlenen amaçla, önce bu çalışmanın temel kavramları olan yerel yönetimler, yönetim ve STK kavramları açıklanacaktır. Üçüncü bölümde, Nijerya’da tarihsel süreçte yerel yönetim reformlarının özellikleri anayasa ve yasal düzenlemeler ve uygulamalar çerçevesinde açıklanacaktır. Dördüncü bölümde, genel olarak yönetim (hükümet) ve özel olarak yerel yönetimler bağlamında yönetim ve sivil toplum ilişkileri anlatıldıktan sonra, Nijerya’da sivil toplum kuruluşlarının yapısı, çalışmaları ve yerel yönetimler sürecine katkıları açıklanacaktır. Son bölümde, sivil toplum kuruluşlarının günümüze değin yaptıkları ve katıldıkları etkinlikler çerçevesinde yerel yönetimlerde yönetim sürecinin geliştirilmesine bir paydaş olarak katkıları değerlendirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE: YEREL YÖNETİMLER, YÖNETİŞİM VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Bu çalışmanın temel kavramları olarak yerel yönetimler, yönetişim ve STK'ları ile ilgili temel tanımlamalar aşağıda açıklanmaktadır. Sırasıyla önce yerel yönetimler, arkasından yönetişim ve son olarak sivil toplum ve sivil toplum kuruluşlarının kavramsal çerçevesi yer almaktadır.

1.1. Yerel Yönetim

Yerel yönetim, siyasi anlamda, bir ulusun, devletin ya da benzeri siyasi birimin siyasi alt bölümünü oluşturan belirli bir yerel alanın yönetimi ile ilgilidir. Yerel yönetim, bir şehir, ilçe ya da eyalet gibi küçük bir coğrafi alanın idari organıdır. Yerel yönetim kavramı yerinden yönetim, adem-i merkeziyet, mahalli idareler ve yerel demokrasi gibi kavramların eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Akyol, 2007: 31). Yerel yönetim ve yerel demokrasi benzer bir anlam taşıdığından yerel yönetim ve yerel demokrasi eş anlamlı olarak kullanılabilir (Kestellioğlu, 2011: 123). Nüfusun artmasıyla temel gereksinimlere olan talebin artmasının devlet tarafından karşılanamaması nedeniyle merkezi hükümetin yanında halka daha kolay ve daha rahat hizmet sağlamak üzere yerel yönetim sistemi kurulmuştur. Yerel yönetim, yerel toplulukların temel gereksinimlerini karşılamak üzere oluşturulmuş özerk bir birim olarak tanımlanabilir (Oktay ve Pekküçükşen, 2009: 173).

Geç Ortaçağ Avrupa'sının toplumsal ve yönetsel bir yapısı olan yerel yönetim, halkın katılımına dayanan ve aynı zamanda demokrasinin temeli olarak kabul edilen bir yönetim kurumudur (Kaypak, 2012: 176). Yerel yönetim, merkezi hükümetten bağımsız, finansmanını kullanan ve belirli bir bölge ile ilgili bağımsız olarak karar alan bir kurumdur. Sanayileşmenin ortaya çıkmasıyla birlikte, 18.yüzyılın başlarında kırsaldan kente kitlesel insan hareketi yaşandı ve bu hareketi kentsel alanlarda aşırı nüfus artışına neden olarak yönetimi zorlaştırdı. Bu yasa ve düzen, aşırı kalabalık ve sağlık sorunlarını çözmek üzere, İngiliz hükümeti hukuk kurulları, paralı tröstler ve

iyileştirme komisyon üyelerini içeren özel ve tek amaçlı yapılar oluşturdu (Stoker 1991: 1).

Her ne kadar farklı yazarlar tarafından birçok tanım yapılsa da, Birleşmiş Milletler Kamu Yönetimi Ofisi yerel yönetimi şu şekilde tanımlamaktadır (Tonwe, 2011: 66): “Bir ulusun ya da (federal bir sistemde) devletin, öngörülen amaçlar için kanunla oluşturulan ve vergi koyma ya da işçi çalıştırma yetkileri de dahil olmak üzere yerel hizmetlerin önemli bir denetimine sahip olan siyasi alt bölümü”. Yerel yönetimler denildiğinde daha çok “yerel bir topluluğa kamu hizmetleri sağlayan” kamusal birimler akla gelmektedir. Diğer bir anlamda, günümüzde yerel yönetimler ulus-devlet kurumları içerisinde hizmet üretim ve sunumunda merkezi yönetimin yerelde bir uzantısı gibi bir yere sahiptir. Yerel yönetimler, toplumsal dayanışma –yerel otorite sağlamak üzere birleşme-, ekonomik kalkınma –yerel halkın refahının sağlanması-, coğrafi bir alan, anayasa ve yasayla kurulmuş bir hukuki yapı, yerel düzeyde siyasi bir oluşum ve bürokratik yönetsel boyutlara sahiptir. Genel olarak, yerel yönetimin temelde birlik duygusuna dayalı örgütlü bir toplumsal varlık olduğu söylenebilir (Tonwe, 2011: 69). Yöneticilerinin ve yönetim organlarının seçimle işbaşına geldiği yerel yönetimler, yerel eşrafın, geleneksel ya da kalıtsal yöneticilerin, bazı özel seçkinlerin veya herhangi birinin yönetimi değildir. Siyasi terimlerle ifade edilecek olursa, yerel yönetim, bir ulusun, devletin ya da öteki önemli bir siyasi alt bölümü oluşturan belirli bir yerel alanın yönetimi ile ilgilidir.

Yönetim modellerine ve yerel yönetimlerin rolleri ve sorumluluklarına yönelik beş yaklaşım ortaya çıkmaktadır. Birincisi, geleneksel mali federalizm, ikincisi, yeni kamu yönetimi, üçüncüsü, kamu tercihi, dördüncüsü, yeni kurumsal ekonomi ve beşincisi yerel yönetişimin ağ biçimleridir. Federalizm ve yeni kamu yönetiminin öncülüğünde piyasa ekonomisinin başarısızlıkları ve kamu mallarının verimli ve adil bir biçimde nasıl temsil edileceği ile ilgilidir (Shah, 2006: 5). Bu bağlamda, yerel yönetimler yönetişim anlayışının önemli uygulama alanlarından biri olarak görülmektedir.

1.2. Yönetişim

Siyasi iktidar dengesi, hükümetin işlevlerini tam anlamıyla üstlenmemekle birlikte, hükümetten yönetişime doğru kayma olmuştur ve yönetişim, hakim siyasi düzenleme biçimi haline gelmiştir. Siyasi bilim alanındaki akademisyenler, farklı yapı ve yönetişim tarzlarının ortaya çıkmasının demokratik meşruiyet meselesini gündeme getirdiğini kabul etmektedir (Benz and Papadopoulos, 2006:1). Hükümet etme anlamına gelen yönetim (government) farklı bir anlamda kullanılan yönetişim (“governance”), sosyal bilim literatüründe yaygın bir kavram haline gelmiştir. Yönetim, hükümet etme anlamı taşırken, yönetişim ortak hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik devlet ve toplumsal grupları arasındaki dinamik, çoğu zaman çelişkili ve sorunlu ilişkileri içeren bir yönlendirme sürecidir (Pierre ve Peters, 2004). Siyasi bir toplulukta hükümet ile yönetilenler arasındaki toplumsal bağlılığın gelişmesi olarak yönetişimin bileşenleri, karar vermenin yanı sıra rejim yapılarının yönetimini, toplumsal etkileşim yöntemlerini ve sonuçların sistemik değerlendirmesini içerir (Achimugu, Ata-Agboni ve Aliyu (2013).

Fransızca’da 13. yüzyılda yönetme biçimini ve sanatını belirtmek için kullanılan “gouvernance” kelimesi bir yüzyıldan sonra bu terim İngilizce bir kelime olan “governance” karşılığı olarak kullanılmaktadır. Daha sonra Dünya Bankası tarafından tekrar kullanılmaya başlandığı görülmektedir. (Alcantara, 1998: 105). Kavram, eski Fransızca ve İngiliz dillerinde hükümet ve devlet egemenliği anlamında kullanılmıştır. Bu dönemde Fransız hükümeti “gouvernance” kelimesini sivil toplum örgütleri ve devlet dışı aktörlerle ilişkilerini uyumlu hale getirmek için kullanmıştır. İngiliz dilinde yönetişim, bir yönetim stili veya sosyal koordinasyon stili olarak adlandırılmaktadır (Bayramoğlu, 2005: 32).

Yönetişim tanımında henüz görüş birliği bulunmamaktadır, ancak farklı uluslararası kurumlar ve düşünürler çeşitli tanımlar vermiştir. Yönetişim hükümet ve toplum etkileşimi üzerinde odaklanarak devlet ile devlet-dışı alan arasında işbirliğinin geliştirilmesi, kamu ile özel sektör arasındaki bağın genişletmesinin, çok kutuplu karar

alma mekanizmalarının yaygınlaştırmasının önemini belirtmektedir (Yüksel, 2000: 146). Örgütlerin alternatif yaklaşımlarının etkinliğini değerlendirmede kullanılan bir uygulama olarak bir yönetim yapısı, yararlı bir biçimde bir işlemin ya da ilgili işlem kümesinin bütünlüğüne karar verildiği kurumsal bir çerçeve olarak kabul edilir. Burada amaç, yönetim mekanizmaları aracılığıyla iyi bir düzen sağlamaktır (Williamson, 1996: 11). Görünüşe göre yönetim, farklı tanımların da bize gösterdiği gibi yeni bir model değil, mevcut bir yönetim kavramına farklı yaklaşımı tanımlamaktır. Bu girişimde ana aktörler olarak devlet, STK'lar ve özel sektör bulunur. Yönetişim, yeni bir yaklaşım olmadığından, yönetimde karşılaşılan sorunlara karşı farklı bakış açıları oluşturmanın bir yoludur.

Yönetişim terimi, politikaları tanımlamanın ve reformları yönlendirmenin geleneksel tarzının yeterli olmadığı anlaşıldığında siyasal söyleme dahil edilmiştir. Çeşitli politika yapıcı kurumların çıkar çatışmasından kaynaklanan *yönetilemezliği* önlemek çabasında, ağ oluşturma platformları, hükümetler arası konferanslar ve kurumsal süreçler oluşturulur. Bu süreçler ve konferanslar, çeşitli kurumlarda politika oluşturma ve yürütmede eşgümü geliştirebilir. Bununla birlikte, devlet kurumları çoğunlukla finansman ve bilgi birikiminden yoksun olduklarından bu politikaları tasarlamak ve uygulamak üzere sivil toplum gibi devlet dışı aktörleri görevlendirmek her zaman uygun bir tutum olacaktır. Yönetişim, ağı ve esnek yapısı nedeniyle genellikle kurumların dışında siyasa ve politika oluşturma organları olarak kabul edilir. Yönetişimin işleyişini anlamak üzere kurumlar çok önemlidir. Kurumlar genellikle karar verme sürecine kimin katılacağını tanımlayan çerçeveyi oluşturur. Karar alma sürecine katılan aktörler, kurumların örgütsel yapılarının ve süreçlerinin kural ve düzenlemelerine tabidir (Benz ve Papadopoulos, 2006: 2-4). Ancak sosyal bilimlerde birçok kavramda olduğu gibi, yönetim kavramı da gelişmekte olan ülkelere yönlendirmek amacıyla hegemonik güçlerin siyasal bir araçtır. Siyasi, toplumsal ve uluslararası ilişkilerde güncel kullanımıyla yöntem bilimsel bir tercih değildir. Tasarlanan kavram, kapitalizmin güçlerine gereksinim duyduğu denetim

mekanizmasını sağlamak üzere nerede ve nasıl uygulanacağına karar verir (Çulha-Zabçı, 2002: 152).

Yönetişim, kamu ve özel sektör aktörlerinin katıldığı, toplumsal sorunları çözmeyi veya toplumsal fırsatlar yaratmayı amaçlayan, bu yönetsel etkileşimlerin bağlamı olarak kurumlara katılma ve tüm bu faaliyetler için normatif bir temel oluşturmayı amaçlayan etkileşimlerin toplamı olarak düşünülebilir (Kooiman, 2003: 4). Farklı toplumlarda hükümetler yönetişime farklı yaklaşmıştır. Ancak yönetişim yaklaşımı, sosyo-politik durumlarda yönetici ve diğer aktörler arasında gerçekleşen etkileşimlere odaklanır (Kooiman, 2003: 7). Yönetişim yaklaşımı aynı zamanda bu karşılıklı ilişkilerin çoğunun karşılıklı bağımlılıklarını tanınmasına dayandığını varsayar. Kamusal ya da özel hiçbir aktör, karmaşık, dinamik ve çeşitlendirilmiş toplumsal zorlukları çözmek üzere gereken bilgiye sahip değildir (Kooiman, 2003: 11). Bir başka tanıma göre, yönetişim devletin klasik ve otoriter karar alma süreçleri ve resmi kurumsal yapısı ile belirlenen hükümetten daha geniş bir kavramdır. Ayrıca, klasik devletin güç ve yetkiyi kendinde toplama çabasına karşın yönetişim kavramı, bunun yeni aktörlere dağıtımını öngörmektedir (Yüksel, 2000: 147).

İkinci Dünya Savaşından sonra demokrasi cephesi kazanmasıyla birlikte ekonomik kalkınmada çelişen iki kutuplu dünya oluştu. Bu iki sistem halk yönetimini amaçlayan kapitalist ve sosyalist bloklardan oluşmaktaydı. Kapitalist sistem bireyi ön plana çıkarken sosyalist sistem ise emekçi sınıfı savunuluyordu. Gelişmekte olan ülkelerin çoğunu saran 1980'lerin başındaki borç krizi, gelişmekte olan ülkelerin güvenilirliğini korumak amacıyla gerçekten gereksinim duyulan yapısal reformların derhal uygulanmasına yönelik bir çağrıya yol açtı.

Dünya Bankası yapısal uyum programının başlangıcında, çoğunlukla Afrika'daki gelişmekte olan ülkeleri hedefleyen Dünya Bankası, kurulması gereken siyasi ve yasal kurumu tanımlamak amacıyla ilk kez "yönetişim" kelimesini kullanmıştır. Dünya Bankasına göre, yönetişim, genel özellikleriyle siyasi çoğulculuğu,

hukukun üstünlüğünü ve hesap verebilirliği içerir. Daha sonraki çalışmasında, Dünya Bankası yönetişimi : “Bir ülkenin ekonomik ve sosyal kaynaklarını kalkınma odaklı bir yaklaşımla yönetmede hükümeti kullanma yolu”“ olarak tanımlanmıştır (Çulha-Zabçı, 2002: 160). “İyi yönetişim” (good governance) terimi ilk olarak 1980’lerin sonunda Dünya Bankası tarafından kredilere erişebilmek üzere ülkelerin karşılaması gereken kıstasları tanımlamak üzere kullanılmıştır. (Çulha-Zabçı, 2002: 152-153).

Yönetişim kavramı, İstanbul’da düzenlenen 1996 Birleşmiş Milletler Habitat konferansı nedeniyle önem kazanmıştır. 1992’de Rio çevre zirvesinde uluslararası kuruluş, merkezi hükümet, yerel yönetim, STK’lar ve özel sektör arasında küresel, ulusal ve yerel düzeyde yakın çalışma ilişkisine duyulan gereksinim vurgulanmıştır. İstanbul’daki 1996 Habitat Konferansı, Rio çevre zirvesine katılan ülkelerin tümü, çevre sorunlarına çözüm bulmak ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerini sağlamak üzere devletler arasında daha iyi bir işbirliği olması gerektiği konusunda anlaşdıktan sonra, yerel düzeyde “Yerel Gündem 21” adı verilen bir program oluşturma kararı alınmıştır. “Yerel Gündem 21” programından edinilen deneyimler, daha sonra Türkiye’de kamu yönetimi reformları için yapılan çalışmalara için temel oluşturmuştur (Töksöz, 2005: 9-10).

Yönetişimin bazı temel özellikleri bulunmaktadır (Benz ve Papadopoulos, 2006: 2). Toplumsal gruplar, bireyler ve örgütler arasında arabuluculuk yapmak üzere oluşturulmuş bir ağ biçiminde çok sayıda karar merkezinin sınırları, bölgelere göre değil işlevselliğe göre tanımlanır. Kararların aktörler üzerindeki etkileri kutsal nitelikte değildir. Yönetişimdeki ana aktörler arasında uzman, farklı bölgeleri temsil eden kamu yöneticileri ve daha sonra iş grupları ve topluluklar tarafından temsil edilen özel çıkarlar yer alır. Seçilmiş politikacıların ikincil rolü bulunur. Yönetişim, karar vermede gerçek gücü kullananlar bir araya gelen bireyler olduğundan kurumsal aktörlerin önemini vurgular. Yönetişim, kamuya açık olmayan kurumlarda kararların

daha az resmi olmasına neden olur. Girişimleri ve denetimleri çok zayıfladığından parlamentonun işlevpolitikaların onaylanmasınadönüşür.

Yönetişimin temel ilkeleri ise katılımcılık, hukuka uygunluk ve hukukun üstünlüğü, hesap verebilirlik, verimlilik, eşitlik ve şeffaflık olarak tanımlanmaktadır. Aşağıda bu bileşenler kısa tanımlanmaktadır.

Katılımcılık: Katılım, yönetişimin en önemli yönü olarak, halkın çıkararının olduğu politika ve programlar hakkında karar verme sürecine doğrudan ya da dolaylı olarak katıldığı süreci tanımlar. Bu kapsamda katılım, karar alma aşamasında sivil toplum kuruluşlarının önerilerinden etkilenebileceği düşüncesiyle yöneticilerin politikaların oluşturulması ve uygulanmasında öncelikle vatandaşları bilgilendirmekle yükümlüdür (Ateş ve Buyruk, 2018: 85). UNDP'ye göre, herkesin doğrudan ya da isteğini temsil eden aracı kurumlar aracılığıyla karar almada söz hakkı olmalıdır. Bu kapsamda katılım, örgütlenme ve ifade özgürlüğüne dayanmaktadır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin 19. Maddesinde herkesin fikir ve ifade özgürlüğüne sahip olduğu açıkça belirtilmiştir (Graham, Amos ve Plumtre, 2003: 4).

Gerek iletişim teknolojilerindeki gelişmeler gerekse küreselleşme katılım gereksinimini artırmıştır. Örneğin, Almanya merkezli bir kalkınma örgütü, Afrika'daki bir ülke için bu yerlerde yaşayan insanların fikirlerini örneklemiyorsa, etkili bir kalkınma programı geliştiremez. Onları aktif katılımcı yapmak zorundadır (Maclagan ve Nel, 1995: 15)

Demokrasilerde katılımın en etkili yolu seçimlerdir. Anayasada, insanların kendilerini temsil etmek üzere seçilebilecekleri dönem ve hangi temellerde seçilebilecekleri yazılıdır. Bu güç, seçmenler tarafından karar alma sürecinde sürekli söz sahibi olmak için titizlikle tutulmaktadır. İnsanlar kendilerini daha iyi temsil edeceğine inandıkları aday için kampanya yapmak amacıyla gruplar oluşturabilirler. Temsilcilerine karşı hesap verme sorumluluğu seçilmiş politikacıların yönetim ilkelerine daha fazla uyum göstermelerini gerektirir. Seçimlerden sonra karar vermeyi

daima temsilcilere bırakılırsa bazı temsilcilerin kişisel çıkarlarının ya da azınlık grubunun çıkarlarının izleyicisi olmalarına ndene olabilir. Dolayısıyla, bu riski azaltmak ve her zaman gelecek seçim dönemini beklememek üzere bireylerin aktif katılım araçları yaratmalıdır (Ateş ve Buyruk, 2018: 86). En etkili ve sürdürülebilir katılım yapısı ise sivil toplum örgütleridir. Yönetişime bireysel katılım önemli olsa da, karar vermede etkili bir söz sahibi olmak ve savunuculukta sürekliliği sağlamak üzere sivil toplum kuruluşlarına duyulan gereksinim küçümsenemez (Bahçavan, 2006: 18).

Katılımcı bir demokrasiye sahip olmak amacıyla, kamu yönetiminde yönetişimin görevi, insanların etkili ve uygun bir şekilde katılımını kolaylaştırmak üzere, kurumsallaşma ve gerekli politika düzenlemelerini yapmak önemlidir (İlker ve Sancak, 2019: 54)

Hukuka Uygunluk ve Hukukun Üstünlüğü: Hukukun üstünlüğü kavramı, varoluşun herkes tarafından kabul edilmesi gereken, meşruiyeti tartışılmaz ve bugün dünyanın sık sık kullandığı bir siyasi meşrulaştırma aracıdır (Doğan, 2020: 357). Hukukun üstünlüğüne uymak, her hükümetin kendi halkına garanti etmesi gereken, insan hayatının tartışılmaz temel bir ilkesidir. Hukukun üstünlüğü eksik olduğunda ya da olmadığında kaos oluşur ve devlet başarısız ve yönetilemez olur. Hukukun üstünlüğü, hukuki özellikleri taşıyan standartlardır. Bu standartlar, kamusal yaşamda neyin yasal olduğunu ya da olmadığını, neyin yasadışı, haksız ve gücün kötüye kullanılması olarak tanımlanacağını belirler. Hukukun üstün olduğu bir sistemde, hangi konumda ve ne kadar güçlü olursa olsun hiçbir otorite hukuka üstün olamaz (Selznick ve Gül, 2008: 728). Hukukun üstünlüğü, yazılı bir kanun metni olmanın dışında insan hayatındaki gelişmelerde sürekli bir dinamizmi ifade eder (Gözlügül, 2013: 1426).

Liberalizmin ortaya çıkışı ile hukuk, dini ve laik olarak sınıflandırılmıştır (Doğan 2020: 358). Hukukun üstünlüğü kavramı, ilk kez anayasa hukukçusu Albert V. Dicey tarafından 1888'de yazdığı *Introduction to the Study of the Law of the Constitution* başlıklı çalışmasında kullanılmıştır. Buna göre, küresel bir boyut

kazanmıştır. İktidarın düzenlenmesi, hukuk önünde eşitlik ve yargı sürecinin bağımsızlığı hukukun üstünlüğünün temelleridir. Daha sonra Friedrich A. Hayek, daha geniş bir tanım yaparak, hukukun üstünlüğünü özgürlüğün temeli olarak tanımlamıştır. Hukukun üstünlüğünün en büyük savunucusunun anayasacılık olduğuna ve bunun 3 özelliğe, uygulamada eşitliğe, uygulamada genelliğe ve hassasiyete dayanması gerektiğini belirtmiştir (Gözlügöl, 2013: 1425-1435). Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nde (Madde 5, 7,10 ve 17), hukukun üstünlüğünü adalet ve tarafsızlığın uygulandığı yasal çerçeveler olarak tanımlamaktadır (Graham, Amos ve Plumptre, 2003:4).

Hukukun üstünlüğünün dar ve geniş anlamda değerlendirildiği genel olarak kabul edilmektedir. Dar anlamda hukukun üstünlüğü, kamu görevlileri ve bireylerin kanunla bağlı oldukları durumlardır. Bunda her modern devletin hukukun üstünlüğünü uyguladığı anlaşılmaktadır. Bir hükümetin kanunla yönetilmesi gerektiği, hükümet tarafından yeni bir kanun çıkarılmasından önce de önceden var olan bir kanunla yönetilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Raz, 1997: 196-198)

Geniş anlamda hukukun üstünlüğü, adalet ve eşitliğin temel ilkelerinden şeffaf demokrasiye, insan haklarına ve açık, özgür ve istikrarlı ekonominin var olduğu alanları da kapsar. Hukuk önünde eşitlik, sosyal eşitliği tanımlamak için bir kılık değiştirme olarak kabul edilebilir (Doğan, 2020: 359). Devlet, halkının genel refahından ve çeşitli kurumsal süreçleri aracılığıyla halkın bireysel gereksinimlerini karşılamaktan sorumludur (Gözlügöl, 2013: 1426).

Hesap Verebilirlik: Yönetimde denetim ve denge gereksinimi yıllar geçtikçe artmıştır, bu durum farklı kavram ve ilkelerin ortaya çıkmasıyla sonuçlandı, en önemli ilkeler arasında hesap verebilirlik önemli bir yere sahiptir. Hesap verebilirlik kavramı Latince “accomptare” kelimesinden türemiştir. İngilizce’de hesap verebilirlik, (to account) anlamına gelen (Tokay Gedikoğlu 2012:144), yetkinin kullanılmasıyla ilgili gözetim ve kurumsal kısıtlamalara yönelik denetim ve gözetim ile ilgilidir. Kamusal hesap verebilirlik terimi yaygın bir biçimde kullanılmaktadır (Schedler, 1999: 13)

Kamu kaynaklarının verimli kullanılması, halkın güveninin kazanılması, yolsuzluğun en aza indirilmesi kamu yönetiminde bir önceliktir. Kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik anlayışının geliştirilmesi, vatandaşları devlete ve devlete vatandaşlara daha açık hale getirmiş, toplumlarının genel gelişiminde vatandaşlara ortak bir sorumluluk duygusu vermektedir. Etkili hesap verebilirlik ancak her şeyin paydaşlara açık olduğu bir ortamda gerçekleşebilir. Hesap verebilirliğin insanların güvensizliğine mi dayandığına dair bir soru da vardır. İnsanlara sorumluluklarını yerine getirme konusunda güvenilmelidir, ancak bu şeffaflık gereksinimini ortadan kaldırmaz (Gedikoğlu, 2012: 145). Kamu hizmetlerinin halkın genel yararına olmasını sağlama dürtüsü, şeffaflık ve hesap verebilirlik, bu hizmetlerin hem fiziksel hem de mali olarak uygulanmasına açık katılımı teşvik eder (Altınöz ve Tutar, 2017: 227). Hesap verebilirlik, üç unsura dayanır. Birincisi, kararı alan kişinin, yapılan eylem hakkında topluma ya da otoriteye açıklama yapması gerekir. İkincisi, hesap soranın bu soruları sormak üzere bir platforma sahip olması ve, üçüncüsü ise sorgulamadan sonra bir yaptırım ya da ödül mekanizmasının bulunmasıdır.

Hesap verebilirlik, temelde, kamu otoritesini kullananları, eylemleri ve eylemsizliklerinin sorumluluğunu almaları için halkın denetimi altına alan bir araçtır. Nihai hedeflere ulaşmak üzere, kamu otoritesi kurumsal kurallara ve düzenlemelere bağlı kalmalıdır (Ebrahim, 2003: 813) Başka bir deyişle, hesap verebilirlik üreci gerçekleştiren aktörleri eylemlerinden sorumlu tutmaktır'. Hesap verebilirlik, kamu kaynaklarının kamu yararı için kullanılıp kullanılmadığını sorgular, günümüz demokrasisinde ayırt edici bir unsur olmuştur (Altınöz ve Tutar, 2007: 245). Üç tür hesap verebilirlik tanımlanmaktadır: siyasi, idari ve hukuki. Siyasi hesap verebilirlik, asillerle ve vekiller arasındaki ilişkiyi anlatır. Her siyasi parti seçilmeden önce seçmene bazı sözler verir ve iktidara geldirse bu sözleri yerine getirmek sorumluluğundadır. Halk, her seçimde siyasi partileri değerlendirme olanağına sahiptir (Bozkuş, 2009: 6). Siyasi hesap verebilirlik, hükümetlerin vatandaşlara (dikey hesap verebilirlik), diğer devlet kurumlarına (yatay hesap verebilirlik) ve medya ve sivil

topluma (çapraz hesap verebilirlik) karşı ne ölçüde sorumlu oldukları biçiminde alt türlerine ayrılmaktadır (Lührmann at al., 2020). İdari hesap verebilirlik, bir hükümetin çeşitli kurumlarının etkinliklerinin düzenli olarak denetlenmesi, raporlanması ve değerlendirilmesini içermektedir (Altinoz ve Tutar 2007: 231). Devletin mali kaynakları kullanan kişilerin, kaynakları kullanımları hakkında dürüst ve şeffaf bir şekilde rapor verme zorundalardır (Gedikoğlu, 2012: 144). Hukuki Hesap verebilirlik, büyük ölçüde hukukun üstünlüğünü göstermek amacıyla, her siyasi organın hukuka saygı göstermesi beklenir ve devletin koyduğu kanunlara göre sorumlu tutulur. Yargı organlarını kapsayacak bir biçimde tüm devlet kurumları, kararlarının ve eylemlerinin kanun önünde açık olmasını sağlamalıdır (Bozkuş, 2009: 6).

Hesap verebilirlik vatandaşa bir aidiyet duygusu gelişmesine katkı sağlar (Gündüz ve Göker, 2017: 89). Şeffaflık ve hesap verebilirlik, birbirini tamamlayan gelişmiş yönetim öğeleridir. Devlet görevlerinin yönetiminde şeffaflık varsa, bu hesap verebilirliğin sağlandığı anlamına gelmektedir.

Verimlilik: Bir yönetim kavramı olarak verimliliği tanımlamak her zaman zor olmuştur. Ekonomik ve siyasi boyutları olan verimlilik, politika yapıcılar tarafından sorunları çözme yeteneği olarak kabul edilebilir (Bahçavan, 2007: 24). Bir başka anlamda verimlilik, üretimdeki girdilerin katkı düzeyini gösterir (İleri, 2014: 10). Günümüzde teknoloji ve iletişimdeki hızlı büyüme ile vatandaşların devletten ve kurumlarından beklentileri çeşitlenmiş ve artmıştır. Yerel yönetim kurumlarının ulaşamama nedeninin mali, idari ve hukuki hizmetlerde etkinlik ve verimlilik eksikliğinden kaynaklandığı söylenebilir (Yıldırım, 2020: 97).

Fransızca “produktivite” sözcüğünden gelen verimlilik kavramı 18. yüzyılın sonlarından beri önce mühendisler daha sonra ekonomistler tarafından kullanılmaktadır. Produktivite kelimesinin üretkenlik anlamında ilk tanımını Le Litre yapmıştır. Buna göre, verimlilik kaynakların en iyi biçimde kullanımını anlatır (Orhan, 2006: 4).

Verimlik ile ilgili birçok kavram kullanılmaktadır. Karlılık, kar satışlarla maliyet arasındaki ilişki olarak değerlendirilir. Eğer sonuç olumsuzsa zarar denilir. Verimlilik üretimde maliyetleri düşürücü bir rol oynar. Karın yüksek olması maliyetin azalması ile bağlantılıdır. Bu nedenle, verimlilik artışa rantabiliteyi de artırır (İleri, 2014: 14). Üretkenlik ve verimlilik kavramları farklı anlamlar taşımalarına karşın Türkçe’de çoğu zaman eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Bir çalışanın üretimde verimli olabilmesi için üretken olması gerekir.

Etkenlik kavramı ise belirlenen amaçlara ulaşmada başarı seviyesini ortaya koyan bir kavramdır (Orhan, 2006: 7). Etkinlik, hizmetlerde yararlı çıktılar elde etmek üzere emek, hammadde gibi kaynakların ne kadar etkili kullanıldığını açıklar (İleri, 2014: 16).

İyi yönetim için yapılan çalışmalarda, verimliliğe ulaşmanın üç yolu olduğu bulunmuştur. Bunlar, yönetimin, vatandaşların sorun çözme, performans ölçümü ve yapısal reform sürecine katılmasını sağlamasıdır. Böylece, vatandaşlar, kamu hizmetindeki rollerini edildenden etken hale getirebilirler (Bozkuş, 2006: 64)

Eşitlik: Eşitlik kavramı (“equity”), insanların günlük yaşamlarında sosyal, hukuki işlerine tarafsız ve adil davranılması olarak tanımlanabilir. İnsanlar cinsiyet, statü ya da konumu ne olursa olsun kanun önünde eşit olmalıdır (Bozkuş, 2015: 65). Bir hükümetin sorumluluğu, vatandaşlarını korumak, insanları olumlu yönde etkileyen düzenlemeler sağlamaktır. Bunu ancak kamuda çalışan adil bürokratlar gerçekleştirebilir. Eşitlik, iki ya da daha fazla şeyin yapı, değer, büyüklük, nitelik ve nicelik açısından birbirinden farklı olmadığı anlamına gelmektedir (Kandemir ve Yardımcıoğlu, 2014: 3). Eşitlik ilkesi, ilk kez Kuzey Amerika sömürge devletlerinin haklar bildirgesinde standartlaştırıldı. Christian Wolff ve William Blackstone’un insanların onuru üzerindeki sürekli aktivizminin Kuzey Amerika’nın anayasal gelişimi üzerinde doğrudan bir etkisi olmuştur. Tartışmalarını tüm insanların haysiyetiyle, hareket ve örgütlenme özgürlüğü haklarına dayandırdılar. 1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesinin 1. maddesinde eşitliğin nedeninin sınıf farklılıklarını ortadan

kaldırmak olduğu belirtilmektedir. Tüm insanlar zgr ve eşit haklarla doğar ve öyle kalırlar, toplumsal farklılıklar ancak kamu yararına olabilir. Eşitlik, insanların eşit fırsatlardan yararlanmasını engelleyen engelleri ortadan kaldırmak ve çözmektir (Gören, 2016: 3280).

İyi yönetişimin hkmvarlığını sürdürmesi sürmesinde eşitlik çok önemlidir. Eşitliğin genel olarak toplum üzerinde genel bir etkisi bulunur. İnsanlar kanun önünde eşit olduğunda, adalet hakim olur ve genel yaşam standardı yükselir anlayışı yaygındır. Eşitliğin bir başka önemli yönü ekonomik eşitliktir. Herkese aynı refah koşullarının sağlandığı bir durumdur. Refah dengeli olursa, toplumdaki kötülükler (rneğin, suç oranları) azalır.

şeffaflık: şeffaflığı tanımlamak üzere devlet ile vatandaşı arasındaki ilişkiye bakmaya gereksinim bulunmaktadır. Demokratik bir sistemde devletin temel amacı, vatandaşlara temel sosyal hizmetleri sağlamaktır. Vatandaşlar, devlet kurumlarına ve aktörlere mal ve hizmet sağlama yetkisi verme gücüne sahipken, siyasi aktörlerin uygulama sorumluluğu bulunur. şeffaflık, devletin politikaların uygulanmasını, bu politikaların yarattığı sonuçları düzenli, sürdürülebilir, doğru ve tutarlı bir biçimde izleyebilmesi için bilgi sağlanmasıdır. Tanımın ifade ettiği gibi şeffaflık sadece politika yapıcıların bilgiyi erişilebilir kıldığı bir durum değil, aynı zamanda bir politika uygulamasında niyetlerini beyan etmelerinin bir aracıdır. Bilgiyi erişilebilir kılmak, şeffaflığın uygulandığı anlamına gelmez; bilginin doğru, tutarlı ve vatandaşlar için yararlı olması gerekir (Atiyas ve Sayın, 2000: 27-29). şeffaflık ilkesi, finansal ve finansal olmayan bilgilerin gizli ticari bilgiler dışında zamanında ve doğru bir biçimde paylaşılmasıdır. Sorunsuz bilgi paylaşımının olanaklı olabilmesi amacıyla kurumların şeffaflığı bir kültür olarak benimsemesi gerekir (Yoldaş, 2019: 37).

şeffaflık ilkesi, açıklık ilkesi olarak da bilinir. OECD komite kararına göre ynetişimde açıklık, bürokrasideki tüm faaliyetlerin halka açık olması, vatandaşlar tarafından ortaya atılan sorulara yanıt verme yeteneği ve tüm vatandaşların kamu hizmetlerine eşit erişilebilirliği anlamına gelir (Gençkaya, 2009).

İyi yönetişimin en önemli ilkelerinden biri şeffaflıktır. Temsili bir demokraside yurttaşların yöneticileri üzerindeki en etkili gücü, onları bir oylama sistemi (seçim) ile değiştirebilmeleridir. Vatandaşlar, belirli bir hükümeti politika uygulaması konusunda değerlendirmek üzere sağlanan şeffaflık mekanizmasını kullanırlar ve tatmin olmazlarsa, hükümeti iktidardan uzaklaştırmak amacıyla yetkilerini kullanırlar. Şeffaflık yalnızca politikacıları etkilemekle kalmaz, aynı zamanda görevi hükümet politikalarını doğrudan uygulamak olan bürokratları da etkiler. Kamu görevlilerini kamuoyunun gözetimi altında olduklarını bilerek sorumluluklarında daha verimli hale getirmektedir (Atiyas ve Sayın, 2000: 29).

1.3. Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum, “şiddet karşıtı, kendi kendine örgütlenen, kendi kendini değerlendiren ve yansıtan ve hem birbirleriyle hem de onların eylemlerini çerçeveleyen, sınırlayan ve olanaklı kılan devlet kurumlarıyla sürekli bir gerilim içerisinde olma eyleminde bulunan yasal koruma altındaki devlet-dışı kurumların karmaşık ve dinamik bir topluluğunu hem tanımlayan hem de öngören bir ideal-tip kategorisidir” (Keane, 1998). En yaygın biçimde kabul gören bir başka tanıma göre, “Gönüllü, kendi kendini üreten, kendi kendine yeten, devletten bağımsız ve bir yasal düzen veya bir dizi ortak değerlerle bağlı olan örgütlü bir toplumsal yaşam alanı. Kamusal alanda çıkarlarını, tutkularını ve fikirlerini ifade etmek, bilgi alışverişinde bulunmak, karşılıklı hedeflere ulaşmak, devletten talepte bulunmak ve devlet yetkililerini sorumlu tutmak üzere toplu olarak hareket eden vatandaşları içerdiğinden genel olarak toplumdan farklıdır.” (Diamond, 1994). Sivil toplumu tanımlamanın bir başka yolu, sivil toplumu dernek yaşamıyla sınırlamaktır. Örneğin, Charles Taylor, sivil toplumu “ortak ilgi alanlarında vatandaşları birbirine bağlayan ve varlıkları ya da eylemleriyle kamu politikası üzerinde bir etkisi olabilecek, devletten bağımsız özerk birlikler ağı” olarak tanımlamıştır (Kligman, 1990: 420). Benzer bir biçimde, sivil toplumun “kendi kendini örgütleyen aracı gruplar kümesi ya da sistemi” olduğu belirtilmektedir (Schmitter, 1995: 1). Bu konuda yakın dönemde yapılan tanımlar,

yukarıdakilere benzemektedir (Erdoğan-Tosun, 2001: 25-62). Sivil toplum “özel kapasitelerinde hareket eden bireylerin gönüllü birlik ve katılımını içeren toplumsal ilişkilerdir. En basit bir ifadeyle, sivil toplumun özel sözleşme ilişkileri alanına eşit olduğu söylenebilir” (Tester, 1992: 8).

Avrupa Birliği Lizbon Antlaşması (Madde 15) “iyi yönetimi teşvik etmek ve sivil toplumun katılımını sağlamak üzere Birliğin kurumları, organları, ofisleri ve ajanslarının çalışmalarını olanaklı olduğunca açık bir biçimde yürütürler” diyerek sivil toplumun rolünü kabul etmektedir (Foreign ve Commonwealth Office, 2008). Ayrıca, “çıkarlarını ve değerlerini temsil etmek üzere ya da bireyler olarak örgütlü sivil toplumla ve sivil toplum olarak örgütlenmiş tüm vatandaşlar, görüşlerini ifade edebilecek, görüş alışverişinde bulunabilecek ve onlara en uygun olan- yerel, bölgesel, üye devletler ya da AB düzeyinde- düzeyde sivil diyaloga erişebilecektir (Madde 11/2).

Sivil toplumu tüm dünyada güçlendirmeyi amaçlayan CIVICUS’un (Global alliance of civil society organizations and activists), geniş bir sivil toplum tanım içerisinde, sivil toplum örgütlerini, aktivistleri, sivil toplum koalisyonlarını ve ağlarını, protesto ve sosyal hareketleri, gönüllü kuruluşları, kampanya örgütlerini, hayır kurumlarını, inanç temelli grupları, sendikaları ve hayırsever vakıfları kapsar (Esen, 2014: 2).

Kuramsal olarak incelendiğinde, erken dönem Avrupalı siyaset felsefecileri sivil toplumu esas olarak devlet ve toplum arasındaki ilişki bağlamında tanımladılar. Toplum sözleşmesi kuramında, sivil toplum kavramı ile ilgili olarak, T. Hobbes’a göre doğa, insanları eşit olarak yarattı ve bu nedenle, birbirlerini alt etmek üzere sürekli çatışmaktadırlar. Bu sürekli çatışmanın bastırılmasının tek yolunun herkesi yöneten üstün bir güce (“Leviathan”), bir başka deyişle devlete sahip olmak gereklidir (Gönenç. 2001: 14).

J. Locke, Hobbes gibi, sivil toplumun doğanın bir sonucu olarak ulaşılan bir toplum sözleşmesi olduğunu ileri sürerken, Hobbes’tan farklı olarak sivil toplumu bir

çözüm olarak görüyordu. Locke, “insanların bireysel mülkiyet haklarını korumak için girdikleri toplumsal etkinlik alanı olarak sivil toplumun önemli bir rol oynadığını belirtmektedir (Gönenç, 2001: 16). Montesquieu ve Tocqueville gibi sonraki filozoflar için sivil toplum en azından kısmen devlete karşıdır. Modern anlamda sivil toplum olgusunun oluşumu incelendiğinde Hegel, Marx ve Gramsci gibi filozofların sivil toplum hakkında söylemi önemli bir yere sahiptir. Batı Avrupa’daki şehirlerin feodalizmin dağılması ve burjuvazinin gelişmesinin ardından 12. yüzyılda yenilenmesi ile şehir yaşamını düzenleyen Roma hukuku (*Corpus juris civilis*) bir norm haline gelmektedir. Sivil toplum teriminin kent adabını ifade etmek üzere kullanılmıştır. Sivil toplum 18. yüzyıldan sonra devletten ayrı bir kimlik kazandı. Bireylerin hak ve yükümlülüklerinin tanımlandığı bir ortam olarak kabul edilmiştir (Bayhan, 2002: 4).

W. F. Hegel, sivil toplumu ne özgürlüğün güvencesi ne de sözleşmeye dayalı bir anlaşma olarak görmemektedir. Hegelci düşünceye göre, devlet ve sivil toplum farklı güç düzeylerinde olsalar da birbirlerine bağlıdırlar. Toplumda ilişkileri kuran ve gereksinimlerin karşılanması sivil toplumda çatışmalara neden olur ve devletin görevi bu çatışmaları uzlaşmacı bir anlayışla çözmektir (Bayhan 2002:4). Hegel’e göre, devlet koruyucuydu, bu da sivil toplumun siyasal olarak düzenlenmedikçe, devletin daha yüksek gözetimine tabi tutulmadıkça sivil kalamayacağını öne sürüyordu (Gönenç, 2001: 16).

K. Marx, sivil toplum ve devlet arasında açık bir ayrım yapmıştır. Din, bilim, aile ve hukuk gibi toplumsal yaşamdaki tüm etkinliklerin paradigmasını oluşturan ekonomik etkinliklerin insanın doğa ile ilk etkileşimini oluşturduğunu vurgulamıştır. Marx’a göre sivil toplum, üretici güçlerin evrimsel gelişiminde oluşan, bireyler arasındaki tüm ekonomik etkinliklerdir (Bayhan, 2002: 4).

A. Gramsci, sivil toplum kavramını bir denetim ve dışlama sistemi olarak ifade eder. Devlet, şiddet içeren ve zorlayıcı kontrol yöntemlerinden doğrudan sorumluyken, sivil toplum, kapitalistlerin şiddet içermeyen yollarla toplumsal ve ekonomik

uygulamalar üzerinde denetim uygulamalarına olanak tanır. Gramsci, Marx'tan farklı olarak sivil toplumun süper yapısal bir kurum olduğunu söylemektedir. Gramsci, bunun belirli bir toplumsal grubun tüm toplum üzerinde kültürel hegemonyasına yol açtığını düşünüyor. Gramsci'ye göre devletin tüm gruplardan eşit uzaklıkta olması önemlidir. Devlet, bir toplumsal grubun, demokratik normlara aykırı olarak kendisine ideoloji dayatmasına izin vermemelidir (Bayhan, 2002: 6).

Sivil toplum geçmişten günümüze kadar tartışmalı bir kavram olma özelliğini korumakla birlikte, sivil toplumun işlevleri konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Genel olarak, sivil toplumun ekonomik, dengeleme/istikrar ve demokratikleşme alanlarında önemli işlevleri bulunduğu ileri sürülmektedir. “Ortak eylem” kuramcısı M. Olson küçük çıkar gruplarının “rant kollayıcı” lobicilik etkinliklerinin toplumun ortak yararına olmadığını ifade etmektedir (Putnam, 1993: 176). Öte yandan, bu tür yapılarının sayısının ekonomik büyümeyi yavaşlatacağı; ekonomik yönetimi ve ekonomik reformu baltalayabileceğinden ileri sürülmüştür (Harbeson, 1994: 294). Buna karşılık, Putnam, 19 yüzyıldan 1980'lere kadar İtalyan bölgesel düzeydeki verilerini analiz ederek, tarihsel olarak, sivil katılım normlarının ve ağlarının ekonomik büyümeyi engellemediğini, teşvik ettiğini savunmuştur. Nispeten yoğun dernek üyeliği ağlarının, kalkınmanın erken aşamalarında ekonomik büyümeye katkı sağladığı, ancak iyi örgütlenmiş çıkarları savunan grupların politikayı çarpıtarak, gelişmiş endüstriyel toplumlarda hipertrofik ve aşırı güçlü hale gelebilecekleri ifade edilmiştir (Inglehart 1997: 228).

Tocqueville ve Putnam'ın, gönüllü dernek ağlarının demokratik kurumların başarılı bir biçimde işlemesine yönelik bir güven ve işbirliği kültürünü destekleyeceği yönündeki görüşlerine karşın, gönüllü derneklere üyelik ile istikrarlı demokrasi arasındaki güçlü ilişki öteki değişkenlerin etkileri denetlendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir etki göstermemiştir (Inglehart, 1997). Ayrıca, hepsi aynı bölgede ve yönetim yapısında yer alan, ancak çıkarları ve tutkuları etnik, dilsel ya da kültürel olarak farklı topluluklar halinde örgütlenen sivil toplumun, demokrasinin pekişmesini

ve izleyen süreçleri olumsuz bir biçimde etkileyebileceği tartışılmaktadır (Whitehead, 1997: 106). Sivil toplumun dengeleyici işlevinin sivil toplumun zorlayıcı etkilerine bağlı olan demokrasi ve güçlü bir devlet üzerindeki etkisinin demokrasinin ve güçlü bir devletin daha önce elde edilmesine bağlı olduğu (sivil toplum paradoksu) ileri sürülmektedir (Foley ve Edwards, 1996: 48). Son olarak, sivil toplumun demokratik işlevleri 1960'larda beş ulustan elde edilen anket verilerinin incelenmesinden çıkarılanlar gibi siyasi olsun ya da olmasın, örgüt üyesi, üye olmayanlara kıyasla, daha aktif bir katılımcı olarak görülmektedir (Almond ve Verba, 1963: 320). En çarpıcı bulgu, herhangi bir üyeliğin -pasif üyelik ya da siyasi olmayan bir örgüte üyeliğin- siyasi yetkinliği ve dolayısıyla siyasi demokrasinin en önemli temellerinden biri olan çoğulculuğu etkilemesidir. Ekonomik ve ikincil örgütlerin yoğunluğu ve karmaşıklığı arttıkça, nüfusun daha büyük bir bölümü kendilerini siyasi bilginin artmasına yol açan katılım durumlarında bulmaktadır (Nie, Powell ve Prewitt, 1969: 808). Sivil toplumun demokratik geçişleri kolaylaştırdığı yönündeki varsayımlar, gerek eski Doğu Avrupa ülkelerindeki ve Sovyetler Birliği'ndeki demokratik geçişlere ilişkin vaka incelemelerinde gerekse Inglehart'ın, örgütsel üyeliğin, 1990-1995 döneminde demokrasi seviyelerindeki değişikliklerle istatistiksel olarak anlamlı bir bağlantı gösterdiğine ilişkin görgül bulgusu tarafından desteklenmektedir (Inglehart, 1997: 193). Bu bağlamda, Montesquieu'nün, kuramsal olarak, sivil toplumun, zorba eğilimlerini engellemek üzere hükümetlere karşı bir denge olarak işlev görmesi gerektiğine işaret etmiştir

STK'ların etkinlik alanı genellikle üçüncü sektör ya da kâr amacı gütmeyen sektör grubunda yer alırlar. Kamu sektörü, maddi açıdan devlet tarafından desteklenen ve kamu yararına çalışan kurumlardır. Özel sektör, özel sermaye tarafından maddi açıdan desteklenen ve kâr amacı güden kurumlardır. STK'lar ise maddi açıdan gönüllü ve bağışçılardan destek alan ve kâr amacı gütmeyen kurumlardır. Avrupa Birliği Ekonomik Sosyal Komitesi tarafından 1999'da yılında düzenlenen "Avrupa düzeyinde sivil toplum" konulu konferansın ardından yayınlanan bildiri (Madde 3.7), 19.

yüzyıl düşünürlerinden -Tocqueville, Durkheim ve Weber- esinlenerek modern sivil toplum kavramının beş temel ilke üzerine kurulduğu belirtilmiştir (EU Economic and Social Committee, 1999):

- Sivil toplum resmileştirilmiş kurumlardan oluşur: Bu kurumsal ağ, hem devletten hem de aile ve ev hayatından tam anlamıyla farklı, özerk bir toplumsal alan yaratır. Bu kurumların, toplumsal bütünleşme sürecinde çok önemli birçok işlevi (yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda dini, kültürel, toplumsal vb.) bulunur Bu ;

- Bireyler sivil toplum örgütlerine katılıp katılmamayı seçmekte özgürdürler: sivil toplumu oluşturan derneklere, işletmelere veya gruplara siyasi bir taahhülle ya da belirli bir gruba sözde “doğal” sadakatle katılmaya asla zorlanmazlar.

- Sivil toplumun çerçevesi hukukun üstünlüğüdür: özel yaşama saygı, ifade özgürlüğü ve örgütlenme özgürlüğüne ilişkin demokratik ilkeler sivil toplum için normatif çerçeveyi sağlar. Sivil toplum devletten bağımsız olsa da kesinlikle hukuk dışında değildir.

- Sivil toplum, toplu hedeflerin belirlendiği ve vatandaşların temsil edildiği bir alandır: STK'lar birey ve devlet arasında “aracılar” olarak önemli bir rol oynarlar. Demokratik süreç, bunların arabulucu rolü olmadan gerçekleşemez.

- Sivil toplum, dinden özellikle Hıristiyan doktrininden türetilen ve devletten bağımsız olan, ancak devlet tarafından tanınan yetki düzeylerini belirleme olasılığını oluşturan bir kavram olan yetki ikamesi/yerindenlik boyutunu ortaya koymaktadır.

Sivil toplum, devletten ortaya çıkmayan ve devlet tarafından yönetilmeyen bireyler veya gruplar tarafından gerçekleştirilen her tür toplumsal eylem anlamında kullanılan ortak bir terimdir. Sivil toplum kavramı hem durumu hem de eylemi ifade etmesi gerçeğiyle dinamik bir yapıya sahiptir. Katılımcı sivil toplum modeli, reform ve yenilik için daha uygun bir ortamın gelişebilmesi amacıyla demokratik sisteme olan

güveni güçlendirme olanağı sağlar. Bu bağlamda, aynı belgede, sivil toplumun temel bileşenleri olarak aşağıdaki unsurlar yer almaktadır (Madde 5.2): çoğulculuk, özerklik, dayanışmacılık, kamu bilinci, katılımcılık, eğitim, sorumluluk ve yerindenliktir.

•Çoğulculuk: Çoğulcu bir toplumda, tüm bireyler birinin ve ötekilerin haklarını tanır ve topluluğun her üyesi kendi katkısını belirler ve topluluk birlikte yaşama koşullarını iyileştirmeye çalışır. Böylece, sivil toplum, çeşitli sosyo- grupları fikir alışverişi ve toplumsal bağlantılar kurarak birbirine bağlar ve iletişim çabalarına bir miktar istikrar sağlar. Dikkat çekici olan, bu kamusal söylemin tamamen olgusal olmaması, ancak ilgili tarafların değer yargılarını değişik tokuş etmesidir. Bununla birlikte, farklı görüş ve bakış açılarının bu koordinasyonu otomatik olarak gerçekleşmez, uzlaşmaya varmak üzere sürekli bir irade gerektirir. Bütün bunlar hoşgörü ve özgür irade temelinde gerçekleşir.

•Özerklik: Devletin oldukça özerk olan ancak devletle ve siyasal alanla ilgili olan çeşitli gönüllü kuruluşların örgütlenme yaşamı ve etkinlikleri; bir bölgedeki herkesin korkusuzca birbiriyle ilişki kurma özgürlüğüdür. Bir eyalette yaşayan insanlar, anayasa ile devletin belirlediği çalışma çerçevesinde siyasi ve toplumsal ilişkilerini belirlemekte özgür olmalıdır. Özerklik, ayrıca, eğitim, dini ve kültürel gibi alanlarda bağımsız kurumlar ve gruplar sağlar. Tek amaçları, devletin tek sağlayıcı olmaması gereken temel haklar için bir platform sağlamaktır. Sivil toplum alanında tanımlanan dernek ve kuruluşlar, otoriter rejimler döneminde “özgürce hareket etmek isteyenlerin özerkliğini teyit etme” konusundaki etkinliklerini kanıtlamışlardır. Sivil toplumun istismara maruz kalma ve otoriter rejimlerin meşruiyetine boyun eğme aracı olarak seferber edilmesi, bu toplumsal yapıyı son yüzyıllarda demokrasi teorilerinin önüne itmiştir. Sivil toplum içindeki aktif dernek ve kuruluşlar tarafından kolaylaştırılan vatandaşlar arasındaki iletişim, bu yapıya katılanlar arasında kişilerarası bir güven aşamasının ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Bu güven, onları oyun kurallarına uymaya ve bir takım dernek ve konuşma özgürlüğü duygusu hissetmeye yönlendirmektedir. Toplumsal sermayenin üretimine ve gelişimine katkıları, “ağ

oluşturma, normlar ve toplumsal güven kamu yararı gibi koordinasyonu ve işbirliğini kolaylaştıran toplumsal örgütlerin özellikleri” olarak anlaşılmaktadır. Bu özelliklerin bir topluluğun kalkınma çabaları ve / veya değişimi üzerinde önemli etkileri olduğu düşünölmektedir.

•Dayanışma: Sivil toplum mutlak dayanışma üzerine kuruludur, ortak çıkarların bir bireyin çıkarlarını geçersiz kıldığı bir durumdur. Gönüllü eylemler, işbirlikleri (topluluk, grup içi ve gruplar arası) ve toplu eylem yoluyla birey, toplumun genel iyiliği için fedakarlık yapar. Yaşamı da başkaları tarafından alınan kararlardan etkilenir. Sivil toplumun üst tabakası, bireysel seçenöklere, siyasi ve kültürel seçenöklere ve değerli yönelimlere dayalı ilişkilerden oluşur. Bunlar çeşitli çıkar grupları, siyasi partiler (parti lideri değil), hareketler, kulüpler, etki grupları vb. Üyelerin, toplulukların, destekçilerin çıkarlarını ve gereksinimlerini karşılamayı ve varoluşsal koşulları ve toplumsal- gerçekleri ele alınır. Sivil toplum, birçok grubun veya toplumsal- tabakanın ve temsilcilerinin çıkarlarının tam zenginliğini ve çeşitliliğini yansıtan çeşitli ve geniş bir toplumsal yapıya dayanmaktadır. Ayrıca, bu çeşitlilik nesnel olarak farklı değişikliklere yöneliktir, dinamiktir ve dikey ve yatay ilişkileri kesintiye uğratar. Siyasal sisteme her alanında, gelişiminin her aşamasında ve toplumsal etkileşimde nüfuz eden otorite ilişkileri tarafından kurulur. Otorite ilişkileri şunlardır: devlet ile öteki yapısal unsurlar arasındaki, devlet organları ve kurumları arasındaki ilişkiler vb. Siyasi partilerin faaliyetlerine bağlı ilişkilerin de ayrıcalıklı bir yeri vardır; nihai hedefleri her zaman siyasi (devlet) otoritesidir.

•Kamu bilinci (Farkındalık): Sivil toplumun en etkili aracı halkın bilinçlendirilmesidir. Bilgi bağlantılarını ve kamusal iletişim ağlarını kullanarak toplumda neler olup bittiğini daha iyi anlamak üzere insanlar arasında, özellikle, tabanda sürekli bir iletişim yer alır. Kamu bilinci, başka bir siyasi farkındalık biçimidir.

•Katılımcılık: Gelişen bir demokrasiyi tanımak amacıyla katılım belirleyici bir ilkedir. Katılım, vatandaşların yönetilme biçimlerini doğrudan etkileme yeteneğidir.

Çoğu demokraside vatandaşlar seçimleri katılım amacıyla ortak bir araç olarak kullanılmaktadır. Sivil toplum aynı zamanda vatandaşlar arasında farkındalık yaratmanın ve böylece onları daha katılımcı hale getirmenin bir yolu haline gelmiştir.

•Eğitim: Sivil toplumun temel aracı eğitimidir. Bu eğitim resmi veya gayri resmi olabilir, ancak bilginin etkili bir şekilde aktarılması için vatandaşların eğitilmesi gerekmektedir. Eğitimle ilişki, sivil toplum alanındaki ana bloğu oluşturmaktadır. Eğitim, insan kişiliğinin gelişiminin temellerini temsil etmektedir. Toplumsal yaklaşımların gelişme durumu hakkında bir ipucu vermektedir. Eğitim, işleyen toplumların temelidir. Ne manevi-kültürel alan ne de kamu sistemi eğitim olmadan en iyi biçimde işleyemez. Bilim, kültür ve dinin ortaya çıkışını ve gelişmesini koşullandıran ilişkiler, insan ve toplum için yaşamsal öneme sahiptir. Bu ilişkilerin oluşma biçimleri çeşitlilik gösterir ve kişi üzerindeki etkileri açıktır, ancak pekiştirme unsurları tarihsel deneyimin, genel insan geleneklerinin, bilimsel, ahlaki, manevi ve kültürel değerlerin birikimine ve gelişmesine yöneliktir. Devlete eğitim sağlama hakkı verilirse, vatandaşların özgürlükleri ve hakları ayaklar altına alınabilir. Devlet, yalnızca halkın bilmesi gerektiğini düşündüğü şeyleri iletmeye karar verecektir. Bu nedenle, sivil toplumun farklı bir bakış açısı sağlamak üzere bu boşluğu doldurması gerekir.

•Sorumluluk: Özel ve ekonomik çıkarların aksine, daha çok sosyo-politik amaçlarla meşgul olmaktadır. Sivil toplum, insanlarda sorumluluk duygusu yaratmaktadır. Bireysel bir hedefe değil, ortak iyiliğe inanmaktadır. Öteki üyelere karşı sorumlu olma yükümlülüğü ile birlikte gelir, toplumun genel çıkarına iyi vatandaşlık uygulama yoludur. Vatandaşların, gereksinimleri bilinçli olarak değerlendirmek, çağrışımsal ve demokratik yaşamı gerçekleştirmek ve sürdürmek üzere bağlı oldukları derneklere katıldıklarında kendi çıkarlarını izledikleri açıktır. Genelde, vatandaşlar, kendi dernekleri içinde kendi çıkarlarını gönüllü olarak gerçekleştirmektedir. Genellikle, sivil toplum örgütleri, üyelerinin çıkarları ve gereksinimleri ile nitelendirilen çağrışımsal yaşamla vurgulanan yüksek bir yetkinliği

bir araya getirmektedir. Çoğu durumda üyelerin bireysel gereksinimlerine ortak gereksinimler içinde yer vermelidir. Bu birliktelik ile gelen mutlak bir sorumluluk biçimidir. Bu kuruluşlar, yasayla belirlenen hedefleri ve görevleri gerçekleştirmek üzere, özellikle bir derneğe katıldıktan sonra vatandaşlara bireysel katılımcı yöntemler ve biçimler sunar.

• Yetki ikamesi/Yerindenlik: Bu siyasi ve sosyal sistemde toplumsal taban birincil bir rol oynar; daha yüksek otoriteler ancak daha düşük seviyeler başa çıkamadığında devreye girer. Sivil toplum bağlamında, yetki ikamesi ayrıca dışsal bir unsur olarak anlaşılmalıdır; bir başka deyişle, vatandaşların kendilerini ilgilendiren sorunlarla ilgilenmelerinin kendilerine bırakılması gerektiğine ilişkin bir öneri olarak anlaşılmalıdır.

Bu belgede, sivil toplum kuruluşlarının, “soyut olarak, üyeleri kamuyu ilgilendiren amaç ve sorumluluklara sahip olan ve aynı zamanda kamu otoriteleri ile vatandaşlar arasında arabuluculuk yapan tüm örgütsel yapıların toplamı olarak tanımlanmaktadır. Sivil toplumun etkili olabilmesinin, oyuncularının kamusal ve demokratik tartışmalar yoluyla ortak konularda görüş birliğine varmaya ve demokratik bir politika oluşturma sürecinin sonucunu kabul etmeye ne ölçüde hazır olduklarına bağlı olduğu vurgulanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

NİJERYA YEREL YÖNETİMLER VE YEREL YÖNETİM REFORMLARI

2.1. Nijerya Hakkında Genel Bilgiler

Nijerya'nın tarihi, M.Ö. 1100'ün başlarında Orta Doğu ve Afrika'da yerleşen tüccarlara kadar uzanır. Nijerya'da Nri Krallığı, Benin imparatorluğu ve şu anda Nijerya olarak bilinen bölgeye yerleşmiş Oyo İmparatorluğu gibi çok sayıda antik Afrika uygarlığı bulunmaktaydı. İslam dini Nijerya'ya M.S. 1068 yılları arasında Borno İmparatorluğu aracılığıyla, M.S. 1385'te ise Hausa devletleri üzerinden gelirken, Hristiyanlık 15. yüzyılda Portekizli Augustinian ve Capuchin rahipleri aracılığıyla Nijerya'ya gelmiştir. İslam'ın ağırlıklı olarak kuzeyde ve daha sonra güneybatıda yayılması son 1000 içersinde başlamıştır. 1804'te kurulan Sokoto halifeliği, kuzey bölgesinin çoğunu ve Kamerun ile Nijer'in bazı kısımlarını İslami bir hükümete bağlamıştır (Falola ve M. Heaton, 2008: 62). İslam dininin Hausa ve Kanuri bölgesi boyunca yayılması, esas olarak öteki bölgelerden gelen tüccarlar ve âlimlerden kaynaklanmaktadır. Bu tüccarlar yerel halkla güçlü ilişkiler kurdular ve bazı durumlarda dış dünyayla güçlü bağları nedeniyle hükümdarlara güvenilir danışmanlar olmayı sürdürmüşlerdir. İslam'ın benimsenmesi bu eyaletlerdeki yöneticilere sayısız kolaylıklar sağladı. Onlara, halkları arasındaki görüntülerini güçlendiren özel manevi bilgiler verilmiştir. İkinci olarak, İslam, onlara savaş zamanlarında güvenebilecekleri bir manevi bağ sunmuştur. Üçüncüsü, Sudan ve Kuzey Afrika gibi öteki İslami toplumlarla geliştirilen ilişkiler, güçlü ticaret ilişkilerinin gelişmesiyle birlikte yöneticilere nüfuz ve ekonomik kolaylıklar sağlamıştır (Falola ve Heaton, 2008: 30).

Nijerya'da Hristiyanlık çoğunlukla Güney bölgesinde yerleşiktir, en eski Hristiyan kökü 15. yüzyılda Benin krallığına kadar izlenebilir. Hristiyan dini, Benin kraliyet ailesinin bir üyesi olan ve krallık yönetimi için kardeşleriyle savaşan Esigie için silahlara erişim sözü veren Portekizli tüccarlar ve misyonerler tarafından getirilmiştir. Esigie, Portekizliler ve misyonerlerle ilişkisini geliştirmek üzere Hristiyanlığa geçmiştir. 15. yüzyılda Benin krallığına Hristiyanlığı yerleştirme

girişimi, krallık halkının yerli dinlerine olan güçlü bağlılığının bir sonucu olarak başarısız olmuştur. Hristiyanlığın da Batı Nijerya üzerinden Nijerya'ya girdiği söylenmektedir. İngiliz yönetimi, 1842'de Methodist Mission ve Church of Missionary Society'nin kurulmasıyla batı Nijerya'da misyonerlik çalışmalarına başladı. 1846'da Calaber doğu Nijerya'da başka bir misyon kuruldu. Kuzey Nijerya'da misyonerlik faaliyetlerine başlama girişimleri 1870'te başladı ve başarısız oldu olunca, 1888'de Ajayi Crowther liderliğindeki Misyonerlik, bir Misyoner okulunun kurulması ve İncil'in Hausa diline çevrilmesiyle ilerleme kaydetmeyi başarmıştır (Udo evd., ty).

İnsanlık tarihi boyunca, birçok farklı insan grubu, bugün Nijerya olarak bilinen bölgeye gelmiş ve buradan göç etmiştir. Birçok imparatorluk kurulmuş ve yıkılmıştır, ancak hiçbirinin bugün var olan Nijerya devletiyle doğrudan bir ilişkisi bulunmamaktadır. Nijerya devletinin, şu anda sınırlarının İngiliz sömürge yönetimi tarafından yaratıldığı bilinmektedir. 'Günümüz Nijerya çevresindeki insani gelişmenin ilk işareti, M.Ö. 10000 ve M.Ö. 2000 yıllarına kadar geriye götürülebilir. Bilinen ilk insan kalıntısının arkeolog kuruluşu, M.Ö. 9000 yıllarına tarihlendirmiştir (Falola ve Heaton, 2008: 16-18). Tüm kanıtlar, 'Nijerya'nın bazı bölgelerinde 3000 yıl öncesine dayanan bir yerleşim olduğunu gösteriyor. Tarımın gelişmesi, M.Ö. 4000 ile 1000 yılları arasında kalıcı ikamet edenlerin yerleşim yerleri kurulmasıyla başlamıştır. Kalıcı yerleşimlerin gelişmesi, ekonomilerin çeşitlenmesine izin vermiştir. M.Ö. 1000'lerde 'Nijerya'nın birçok yerinde muazzam bir demir işçiliği artışı yaşandı. Demir işçiliğinin kanıtı, orta kuşak bölgesindeki 'Nijerya'nın mevcut başkenti Abuja yakınlarındaki Taruga'da M.Ö. yedinci yüzyıldan kalmadır. Taruga, Nijerya'daki en eski kültür Nok halkının kültürüdür. 'Nok'lar, sanatsal ifadeleriyle ve üretiminin yüksek teknik standartlarıyla pişmiş toprak heykelleriyle tanınırlardı. Taruga demir işçileri ile bağlantılıydılar ve Jos platosundaki Nijer ve Benue nehirlerinin çevresinde yaşıyorlardı (Falola ve Heaton, 2008: 19).

1960'taki bağımsızlıktan bu yana Nijerya, sayısız askeri darbeden 1967'de üç yıl süren kanlı iç savaşa kadar çeşitli aşamalardan geçti. Yozlaşmış sivil hükümet

1970'teki petrol patlamasından elde ettiği karları zimmete geçirdi ve 1980'lerde ekonomik çöküşe yol açtı. Nijerya, 1999'da tam demokrasiye geçtiğinde Olusegun Obasango cumhurbaşkanı seçilmiştir. Nijerya'nın başkenti Abuja, 1976'da bir kararname ile kurulunca, siyasi başkent hala ülkenin ekonomik başkenti olarak duran Lagos'tan taşınmıştır.

Nijerya'da farklı bölgelere yayılmış her biri kendi gelenekleri, kostümleri ve dili olan tahmini 250 etnik grup, topraklarının atalarından miras olduğunu düşünür ve mutlak mülkiyet hakkı iddia ederler. Çoğu kırsal alanda yaşayan öteki etnik gruplardan insanların yabancı olduğu kabul edilir ve bu yabancılar, toprak mülkiyetine erişemeyebilir. En büyük etnik gruplar kuzeyde Hausas, Fulanis, Kanuriss, orta bölgede Tivs ve Nupes ve güneyde Yorubalar, İbolar, İbibiolar ve Edo'dur (Udo, 1970: 4).

Kuzey Nijerya'da Hausa etnik grubu baskındır, 19. yüzyılda çoğu Hausa toprağını fetheden Fulaniler ile yıllar içinde bütünleşmişler ve çoğu durumda şimdi Hausa / fulani olarak kabul edilirler. Hausaland, Eski Gana ve Mali'nin batı Sudan Krallıkları ile Kanem-Bornu'nun Doğu Sudan Krallıkları arasında yer alıyordu. Bölge, M.S. birinci binyılda Hausa halkının batıya doğru sürülmesinin bir sonucu olarak oluşmuştur. Kuzey Nijerya, 20. yüzyılın başında, Kuzey'i ülkenin güneydeki kıyı limanlarına bağlayan bir demiryolu hattının inşasıyla önemli bir değişim geçirdi. Daha önce bölge, Kuzey Afrika, Akdeniz ve Orta Doğu ile düzenli Sahra-ötesi temaslar yoluyla daha dışa dönüktü. Kanurilerin Borno eyaletini kurduğu Çad Gölü bölgesi dışında, bölgeye Hausa ve Fulaniler egemendiler. Fulani, geleneksel olarak göçebe çobanlar iken, Hausa'lar yerleşik çiftçilerdir ve ortak bir dili, yasaları ve gelenekleri bulunur (Udo vd., nd).

Nijerya'nın ekonomik olarak en gelişmiş bölgesi güney bölgesidir. Ülkenin tüm büyük sanayi merkezleri, petrol yatakları ve limanları bu bölgede yoğunlaşmıştır. Güney bölgesindeki insanlar ağırlıklı olarak güneybatıda Yorubas, doğuda igbo-ibibio ve orta batı kesiminde Edo halkıdır. Yoruba halkı, çoğunlukla Nijerya, Benin ve Togo

lkeleri olmak üzere Batı Afrika'da yaşayan etnik bir gruptur. Yoruba'nın nüfusu dünya düzeyinde yaklaşık 47 milyon kişiye oluşturmaktadır ve bunların çoğunluğu Yoruba'nın nüfusun %21'ini oluşturduğu Nijerya'da yaşamaktadır (CIA World Fact Book, 2021). İle-ife şehrinin atalarının evi, ataları Oduduwa'nın ilahı olduğuna inanıyorlardır. Yorubaların çoğu çiftçidir ancak genellikle kentsel alanlarda yaşarlar. Yoruba'ların geleneksel bir liderlik tarzı vardır, her Yoruba alt grubu, genellikle bir şefler konseyi tarafından desteklenen üstün bir şef tarafından yönetilir. İle-ife'nin Ooni'si Yorubaların ruhani lideri olarak kabul edilir (Udo vd., nd).

Nijerya'nın güneydoğusundaki üçüncü büyük etnik grup olan İgbo adem-i merkezietçi yerleşimlerde yaşamaktadır. En büyük siyasi birim köydür, köy miras yoluyla değil liyakatle seçilen yaşlılar konseyi tarafından yönetilir. Merkezi bölge geniş ancak seyrek yerleşimli ve Nijerya'nın en az gelişmiş bölgesidir. Bölge, ülkenin kara alanının yaklaşık beşte ikisini oluşturur, ancak toplam nüfusun yalnızca beşte biri burada yaşamaktadır. Tivs ve Nupes gibi başka küçük etnik gruplar ise, ağırlıklı olarak Nijerya'nın orta bölgesinde bulunmaktadırlar (Udo vd. nd.).

Nijerya, maden ve mineral kaynakları bakımından zengin bir ülkedir, bu kaynaklar arasında petrol, doğal gaz, kalay, kolumbit, kurşun, çinko, demir cevheri, kömür ve kireçtaşı bulunmaktadır. Petrolün keşfi nedeniyle Nijerya, çok az yatırımla ya da hiç yatırım yapmadan büyük maden kaynaklarını geliştirmedir. Tüm minerallerin mülkiyet hakları federal hükümete aittir ve bireylere veya şirketlere bu mineralleri keşfetme ve satma izni vermektedir. Nijerya, Afrika'daki en büyük petrol ve gaz üreticisidir. Petrol arama geçmişi, o zamanki Nijeryalı Bitumen Corporation'ın keşif çalışmaları yürüttüğü 1903 yılına kadar uzanır. Yıllarca süren keşif faaliyetlerinden sonra, Shell-BP 1956'da Oloibiri'de petrol buldu. 2000 yılında, petrol ve gaz, hükümet kazançlarının yaklaşık %98'ini ve federal gelirin %83'n oluşturuyordu. Ülkenin petrol ve gaz rezervlerinin neredeyse tamamı Nijer Nehri deltasında yoğunlaşmıştır. 2001 yılının ortalarında Nijerya, günde ortalama 2,2 milyon varil üretiyordu (Ariweriokuma, 2007: 24). Amerika Birleşik Devletleri Enerji Bilgi

İdaresi, Nijerya'nın kanıtlanmış petrol rezervlerinin 16 ila 22 milyar varil arasında olduğunu ve buna göre Nijerya'yı petrol kaynakları en zengin 10. ülke olduğunu göstermektedir. Kalay ve columbite yatakları, orta bölgedeki Jos platosundadır. Bir miktar gümüşün, kurşun ve çinko yatakları Güneydoğu eyaleti Abakaliki'de bulunmaktadır. Kömür ilk olarak 1909'da Nijerya'nın Güneydoğusundaki Enugu eyaletinde İngiliz maden mühendisi Albert Kitson tarafından keşfedildi. Kireçtaşı yatakları, Gongola Nehri'nde ve lokojanın kuzeybatısındaki Nijer vadisinde yaygın olarak bulunuyordu. Ülkenin kuzeybatısındaki Sokoto'da büyük kireçtaşı yatakları da bulunur (Nwaobi, 2008: 2-8). Nijerya'nın doğalgaz rezervi, ham petrol rezervinin üç katıdır. Nijerya'nın komşularına gaz ihraç eden Batı Afrika Gaz Boru Hattı olarak bilinen bir doğalgaz boru hattı var. Dünya tüketiminin %10'u olan yılda 22 milyon ton LNG üreten Sıvılaştırılmış Doğal Gaz Şirketi de bulunmaktadır.

2.2. Nijerya Merkezi Yönetim Yapısı

Nijerya'da, bağımsızlıktan bu yana federal bir hükümet sistemi uygulanmaktadır. Demokratik süreçte yaşanan kesintiler nedeniyle hükümet sistemi çeşitli değişikliklere uğramış, merkez ve eyaletler arasındaki kuvvetler ayrılığı her zaman korunmuştur. Nijerya, 1960'da Birleşik Krallık'tan bağımsızlığını kazandı ve uluslar topluluğuna (Commonwealth of Nations) katıldı (Falola ve Heaton, 2008: 156). 1 Ekim 1960'ta Kuzey Halk Kongresi'nin kurucusu Abubakar Tafa Balewa, Nijerya Federasyonu'nun başbakanı (hükümet başkanı) olarak atandı. Nijerya Federal Cumhuriyeti'nde 1 Ekim 1963'te Benjamin Nnamdi Azikiwe cumhurbaşkanı oldu.

Federal hükümet sistemi, aynı bölgenin iki düzeyde hükümet tarafından denetlendiği bir hükümet sistemidir. Federal bir hükümet sisteminde, ulusal hükümet ve alt bölüm hükümeti, yasa yapma yetkisine ve birbirleri üzerinde belirli bir düzeyde özerkliğe sahiptir. Nijerya, yürütme, yasama ve yargı olmak üzere üç ayrı erkten oluşan bir başkanlık hükümet sistemine sahiptir ve Nijerya anayasası, güçler ayrılığı ve denge ve denetleme sistemini içerir.

2.2.1. Merkez Hükümetinin Yürütme Organı: Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı

Nijerya Federal Anayasasına göre (Madde 5), yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı ve Federal Yürütme Konseyine aittir. Federal Yürütme Konseyi, başkan, başkan yardımcısı, hükümet sekreteri, cumhurbaşkanına bağlı personel şefi ve federal başkent bölgesini kapsayacak biçimdefederasyonun 36 eyaletinden en az bir bakandan oluşur. Başkan yardımcısı ile seçildikten sonra, federal yürütme konseyinin bir üyesi olarak dilediği kişiyi seçme yetkisine sahiptir.

Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Cumhurbaşkanı halk tarafından seçilir ve görev süresi dört yıldır. Bir kişi en fazla iki kez başkan seçilebilir. Cumhurbaşkanlığı seçimi, Bağımsız Ulusal Seçim Komisyonu tarafından belirlenecek bir tarihte yapılır (Madde 131-135). Cumhurbaşkanı işlevleri şunlardır:

- Cumhurbaşkanı'nın kanun tasarılarını onaylamaktan sorumludur;
- Yasa tasarisının anayasaya uygunluğunun yeniden gözden geçirilmesi amacıyla Ulusal Meclise geri gönderir;
- Yasaların anayasaya uygunluğu hakkında Anayasa Mahkemesi'ne gönderir;
- Ülkenin özel sorunlarına ilişkin olarak Parlamentiye olağanüstü bir toplantıya çağırır;
- Soruşturma komisyonlarını atar;
- Parlamento Yasası'na göre ulusal bir referandum çağrısı yapar;
- Yabancı diplomatik ve konsolosluk temsilcilerini kabul eder ve tanır;
- Büyükelçiler, tam yetkili temsilciler ve diplomatik ve konsolosluk temsilcilerini atar;
- Suçluları affeder ve para cezalarını, cezaları ve müsaderele ilgili kurumlara gönderir;
- Yürütmenin başı olmak dışında, Anayasanın ya da mevzuatın Başkanın yapmasını gerektirdiği herhangi bir atamayı yapar ve
- Hak eden vatandaşlara onur beratı verir.

Resmi olarak Nijerya Federal Cumhuriyeti Başkan Yardımcısı olarak adlandırılan başkan yardımcısı, ulusal seçimlerde cumhurbaşkanıyla birlikte seçilir (Madde 141-144 ve 145). Nijerya'nın başkan yardımcısının yürütme işlevleri, yasanın gerektirdiği biçimde tüm kabine toplantılarına katılmayı ve Ulusal Güvenlik Konseyi, Ulusal Savunma Konseyi, Federal Yürütme Konseyi ve Ulusal Ekonomik Konsey Başkanı üyeliğini içerir. Başkan yardımcısı, bu tür komitelerde ve konseylerde görev yaparak Yürütme Organında politika oluşturmada aktif bir rol oynayabilirken, Nijeryalı başkan yardımcılığının göreceli gücü, Başkan tarafından verilen görevlere bağlıdır (FGN, 1999).

2.2.2. Merkez Hükümetinin Yasama Organı

Ulusal Meclis, Nijerya'nın hükümetin yasama erkidir. Halkın egemenliği yasama organı tarafından kullanılır. Nijerya'daki Ulusal Meclis, 109 senatörün (36 eyaletin her birinden 3'er ve ulusal başkent bölgesinden bir) görev yaptığı Senato ve 360 üyeli Temsilciler Meclisi olmak üzere iki bölümden oluşur. Ulusal Meclis, Nijerya Federal Cumhuriyeti 1999 Anayasası'nın V. Bölümü uyarınca kurulmuştur (Madde 47-89). Özel yasama listesinde ("Exclusive Legislative List") yer alan konularda Federasyonun barış, düzen ve iyi yönetimi amacıyla yasa yapma yetkisine sahiptir. Özel yasama konuları arasında Silahlar, Havacılık, Para Birimi, Uyuşturucu ve Zehirler, Maden ve Mineraller, Pasaportlar ve Vize Postaları, Telgraflar ve Telefonlar, Hapishaneler, Demiryolları, Mühimmat ve Patlayıcılar, İflas, Bankalar, Vatandaşlık, Telif Hakkı, Patentler ve Ticari Markalar, Yeni Eyaletler kurulması, Gümrük ve Tüketim Vergileri, Savunma ve Askerlik, Göçmenlik, Sigortacılık, İşçilik, Ticaret veya Ticari Unvanlar, Millet Meclisinin Yetkileri ve Üyelerinin Ayrıcalık ve Muafiyetleri ve Siyasi Partiler yer alır. Yasama organının birincil işlevi yasa yapmaktır. Yasa yapma süreci genellikle uzun bir müzakereyi ve bir Yasa Tasarısının birçok çıkar ve sonucunun dikkate alınmasını gerektirir. Bir Kanun tasarısı, kanun haline gelmeden önce genellikle üç okuma ile dört aşamadan geçer. Ancak bu işlemin kesinlikle uygulanmadığı bazı durumlar bulunmaktadır. Bir tasarı, basitçe önerilen bir

yasa taslağı olarak tanımlanır. Genellikle, iki türdür: Özel ve Kamu Tasarısı. Özel Tasarı özel vatandaşları, tüzel kişileri ya da belirli bir toplum grubunu etkiler. Öte yandan, bir kamu tasarısı, genel olarak halkın tümünü ilgilendirir.

Ulusal Meclis, yasa tasarılarını hazırlamakla görevlidir. Ulusal meclisin anayasayı değiştirme yetkisi bulunur (Madde 9). Anayasa değişiklik teklifleri, kanun teklifleri yoluyla meclise sunulsa da kanunlaşmadan önce daha titiz ve kapsamlı bir süreçten geçtikleri için olağan kanun tekliflerinden farklı bir biçimde işlenmektedir. Anayasada önerilen değişiklikler, öncelikle Ulusal Meclisin her bir meclisinin tüm üyelerinin üçte iki çoğunluğu ile desteklenmelidir. Ayrıca, Ulusal Meclisinin en az üçte ikisinin kararı ile onaylanmalıdır. Bir milletvekili, milletvekilleri grubu, yürütme ya da yargı, Anayasa'da değişiklik önerebilir. Değişiklik isteyen bireyler ya da gruplar bunu yasa koyucuları aracılığıyla da yapabilirler. Bir Anayasa değişiklik teklifi genellikle Senato veya Meclis Başkanlığına gönderilir, o da daha sonra tasarımı, Kurallar ve Gündem Komitesine yönlendirir. Milletvekilleri hükümet performansını denetlemekten ve incelemekten sorumludurlar. Bu yetkiler Anayasada ve ilgili Meclislerin Tüzüklerinde belirtilmiştir.

2.2.3. Merkez Hükümetin Yargı Organı

Yargının birinci ve en önemli işlevi, topluma adaleti sağlamaktır. Yargılandıktan sonra devletin yasalarını ya da halkın haklarını ihlal etmekten suçlu bulunanlara ceza verir. Mağdur vatandaşlar tazminat talep etmek üzere mahkemelere gidebilirler. Suçlulara verilecek cezanın miktarını ve niteliğini yargı belirler. Vatandaşlara tazminat ödenmesini içeren tüm davalara karar verir.

Federal yargı sistemi (Madde 230-267), Nijerya Yüksek Mahkemesi (Uyuşmazlık Mahkemesi), Yargıtay, Federal Yüksek Mahkeme (Anayasa Mahkemesi), Başkent Federal Yüksek Mahkemesi, Başkent Şer'i Yüksek Mahkemesi ve Başkent Gelenek Yüksek Mahkemesi olarak belirlenmiştir.

2.3. Eyalet Hükümeti

Nijerya, 36 eyalet ve federal başkent bölgesinden oluşan bir federal hükümet sistemine sahiptir işletmektedir. Eyaletlerin her biri, Nijerya federal cumhuriyeti anayasasında belirtildiği gibi, yetkilerini federal hükümetle paylaşan yarı özerk bir siyasi birimdir. Nijerya Anayasası Ulusal Meclis tarafından değiştirilebilir, ancak değişikliğin her biri federasyonun 36 eyaletinin üçte ikisinin eyalet meclisleri tarafından onaylanmak zorundadır. Nijerya'daki eyalet hükümeti yürütme, yasama ve yargı olmak üzere 3 erkten oluşur (Madde 176-212 ve 270-285).

2.3.1. Eyalet Hükümetinin Yürütme Organı: Vali ve Vali Yardımcısı

Yürütmenin birincil işlevi kanunları uygulamak ve eyalette kanun ve düzeni sağlamaktır. Bir yasa ihlali meydana geldiğinde, ihlali kapatmak ve suçluları kayıt altına almak yürütmenin sorumluluğundadır. Her hükümet birimi, çalışmalarıyla ilgili yasa ve politikaların uygulanmasından sorumludur. Eyalette hukuk ve düzeni sağlamak üzere yürütme, polis gücünü sevk ve idare eder.

Yürütmenin başkanına validir. Eyalet Meclisi'nin (Yasama Meclisi) onayına bağlı olarak, kişileri Devlet Yürütme Konseyine atama yetkisine sahiptir. Valiye, yine halk tarafından doğrudan seçilen bir vali yardımcısı yardım eder. Yürütme konseyine atanan kişiler komiser olarak kabul edilir ve çeşitli bakanlıklara başkanlık ederler. Komiserlere, üst düzey devlet memurları olan Daimi Sekreterler yardımcı olurlar. Vali, dört yıllık bir seçimle doğrudan halk tarafından seçilir. En fazla 8 yıl süreyle göreve tekrar seçilme seçeneğine sahiptir.

Anayasa'da valinin görevleri şunlardır:

- Anayasa'nın uygulanmasını sağlamak.
- Bir eyaletin valisi, vali yardımcısı ve eyalet hükümeti'nin tüm komiserleriyle eyalet hükümeti politikalarının genel yönünün belirlenmesi için düzenli toplantılar yapmak.

- Eyalet hükümeti politikalarının genel yönünü belirlemek.

- Vali, Vali Yardımcısı ve eyalet hükümeti komiserlerinin yürütme sorumluluklarının yerine getirilmesinde faaliyetlerini koordine etmek.

- Eyaletin başyargıcını aday göstermek ve onaylanmak üzere Meclise göndermek.

Bir eyaletin vali yardımcısı, valinin (Anayasa 188. Madde) ölüm, istifa, görevden alma alınma, daimi iş göremezlik veya başka bir nedenle görevden alınması nedeniyle boşalması halinde, eyalet valiliği görevini yürütür. Eyalet vali yardımcılığı görevinin de boş olduğu bir dönemde, eyalet meclisi başkanı bu görevi yürütür. Eyaletin, görevin son sahibinin süresi dolmamış görev süresi için göreve başlayacak yeni bir eyalet valisinin seçileceği, üç ayı geçmeyen bir süre için görev.

2.3.2. Eyalet Hükümetinin Yasama Organı

Nijerya Anayasası (Madde 105) uyarınca, Meclis ilk oturum tarihinden başlayarak dört yıl görev yapar. Eyalet Meclisinin işlevleri şunlardır:

- Eyalet meclis üyeleri, çeşitli hükümet organları tarafından verilen hizmetlere ilişkin bilgilerinden dolayı, halk ve devlet kurumları arasında aracılık yaparak, sorunları kolayca çözmelerine yardımcı olabilirler.

- Eyalet meclisinin ana işlevi eyalet yasalarını yapmaktır. Meclis, yasaları daha iyi hale getirecek olası reformları araştırmak üzere mevcut yasaları inceler. Eyaletin dinamiklerine uygun yeni yasalar oluşturmakla da sorumludurlar.

- Soruşturma Yetkisi: Meclis, herhangi bir kişinin, bakanlığın, kurumun örgütünün kanunu yapma amacıyla çalışmalarını soruşturmak ya da yolsuzluk, verimsizlik veya israfı ortaya çıkarmak amacıyla Anayasa (Madde 128) tarafından yetkilendirilmiştir.

- Eyalet Meclisi, valinin bir suçtan suçlu bulunması ya da sağlıksızlıktan dolayı iş göremez hale gelmesi durumunda valiyi görevden alabilir.

•Kendi iç işlerini düzenleme yetkileri: 1999 Anayasası (değişik 101. Madde), Eyalet Meclisine, yürütme müdahalesi olmaksızın, kendi çalışma kurallarını düzenleme yetkisi vermektedir.

2.3.3. Eyalet Hükümetinin Yargı Organı

Baş Yargıç ataması Vali tarafından yapılır. Anayasa (Madde 271-1) “Bir eyaletin Baş yargıçlığına bir kişinin atanması, Ulusal Yargı Konseyi’nin önerisi üzerine eyalet valisi tarafından yapılacağını belirtir” (Adangor, 2015: 63). Yargı, yürütmenin bir kurumu değildir. Hem yasama hem de yürütmeden bağımsızdır. Kendi örgütlenmesi ve yetkilileri ile ayrı ve bağımsız bir organdır.

Nijerya'da eyalet yargısının işlevleri aşağıda sayılmaktadır:

- Yasaların yorumlanması ve uygulanması: Yargının temel işlevlerinden biri, kanunları yorumlamak ve belirli davalara bakmaktır. Her kanunun her özel duruma uygulanabilmesine yönelik bir yorum, hâkimler tarafından gerçekleştirilir.

- Anayasanın Koruyucusu: Yargı, Anayasanın koruyucusu olarak hareket eder. Anayasa, ülkenin en yüksek yasasıdır ve onu yorumlamak ve korumak yargının sorumluluğundadır. Herhangi bir kanunun anayasaya aykırı bulunması halinde yargı tarafından reddedilir ve ileride geçersiz hale gelir. Mahkemenin bu yetkisine “adli inceleme gücü” denir.

- Adli Soruşturma: Yargıçlar, hükümetin ya da bazı kamu görevlilerinin yaptığı iddia edilen hatalardan veya ihmallerden kaynaklanan bazı olayları araştırmak için oluşturulan Araştırma Komisyonları tek bir yargıç tarafından yönetilmek üzere oluşturulur.

- Yargı, yukarıdaki ana işlevlerin yanı sıra başka birçok işlevi de yerine getirir. Bu tür işlevlerden bazıları, mahkemenin belirli yerel yetkililerinin atanması, büro görevlilerinin ve diğer çalışanların seçilmesidir. Ayrıca, tüm hukuki uzlaşmazlıklar yargı yerlerinde çözülür.

- Karar ve Hükümlerin Uygulanmasını Sağlama Yetkisi: Yargı, sadece hüküm verme ve uyuşmazlıkları karara bağlama yetkisine sahip değildir, aynı zamanda bunları yerine getirme yetkisine de sahiptir. Yürütme yargı kararlarına uymak zorundadır.

2.3.4. Eyalet Hükümetinin İşlevleri

Eyalet hükümetlerinin birçok görevi bulunmaktadır. Bunların bir bölümü aşağıda sayılmaktadır.

- Can ve mal güvenliği: Nijerya’da polis merkezi hükümet tarafından kontrol edilir, bu nedenle eyalet hükümeti yalnızca fon ve lojistikle destek sağlayabilir, ancak komuta ve kontrol eyalet hükümetinin dışındadır.

- Temel gereksinimlerin sağlanması: Yerleşiklerin gereksinimlerini karşılamaya yönelik her türlü eylem ve girişimden sorumludur. Bir eyaletteki yollar federal, eyalet ve yerel yönetim yolları olmak üzere 3’e ayrılmıştır. Eyalet içindeki yolların çoğu eyalet yönetiminin alanı arasında yer alır. Eyalet hükümeti, yollar ve taşınabilir içme suyu altyapısı gibi temel kolaylıkları kurmak sorumluluğuna sahiptir. Orta ve yüksek okulların inşa edilmesi ve finanse edilmesi, ikinci ve üçüncü basamak sağlık bakım merkezlerinin kurulması ve finanse edilmesi bu görevler arasındadır.

- Gelir Sağlama: Eyalet hükümetleri, kendi sınırları içerisinde gelir elde etme sorumluluğuna sahiptir. Nijerya’da, federal tahsisatlar normalde eyalet hükümetlerine aylık olarak verilir. Bu tahsisler eyaletin acil gereksinimlerini karşılamaktan uzaktır.

- Sağlık Tesislerinin Kurulması: Kaliteli ve uygun ücretli sağlık hizmetleri sağlamak, sorumlu herhangi bir eyalet hükümetinin temel görevleri arasındadır. Eyalet hükümeti, insanların uygun bir maliyetle kaliteli sağlık hizmeti alabilecekleri hastaneler inşa etmek, donatmak ve işletmek üzere emrindeki malzeme ve insan kaynaklarını kullanır.

- Eyaletlere verilen yetki dahilinde düzenlemeler yapmak, kanunlarda belirtilen yasakları ve cezaları koymak ve uygulamak.
- Gerçek ve tüzel kişilere kanunda belirtilen ruhsatları vermek.
- Eyaletlere ait vergi ve öteki resim ve harçların uygulanması, tahakkuk ettirilmesi ve toplanması.
- Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalara yönelik standartları düzenlemek ve belirlemek.
- Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.
- Eyaletlerin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile eyaletler tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez.
- Toplu taşıma sistemi kurmak.
- Katı atıkların ilgili tüm hizmetleri yapmak.
- Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek ya da bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.

2.4. Yerel Yönetimler

Nijerya'daki yerel yönetimlerin kuruluşu, mali yapısı ve işlevleri 1999 Anayasası Madde 7 'de belirlenmiştir. Buna göre, yerel yönetimler kanunla kurulur, tanımlanmış yetkilere ve otoriteye ve görelî özerkliğe sahip bir hükümet birimidir

(Abdulhamid ve Chima, 2016: 187). Anayasada yer alan yerel yönetimin işlevsel alanları şunlardır: sağlık hizmetlerinin sağlanması ve sürdürülmesi; tarımsal ve ulusal kaynak geliştirme; ilk, orat ve mesleki öğretimin sağlanması ve sürdürülmesi ve devlet meclisi tarafından kendisine verilebilecek öteki işlevler.

2.4.1. Yerel Yönetimlerde Yönetmel Yapı

Nijerya'da 774 yerel yönetim bölgesi vardır ve yerel yönetimlerin her biri, yerel yönetim konseyi adı verilen bir organ tarafından yönetilmektedir. İcra kurulu başkanı olan bir başkandan ve meclis üyesi olarak atıfta bulunulan seçilmiş üyelerden oluşur. Her bir yerel yönetim bölgesi, en az 10 ve en fazla 20 yerleşim bölgesine bölünmüştür. Bir yerleşim bölgesi, yerel yönetim bölgesi başkanına rapor veren bir meclis üyesi tarafından yönetilir. Meclis üyeleri, ayrıca, yerel yönetimin yasama kolu olarak hareket ederler, yerel yönetime nasıl daha iyi hizmet verilebileceği konusunda fikirlerini paylaşmak için başkanla düzenli olarak bir araya gelirler (Abdulhamid ve Chibu, 2015).

Yerel yönetim, faaliyetlerini federal hükümetten %20 yasal tahsisat, eyalet hükümeti tarafından elde edilen gelirin %10'u ve ilköğretim ve temel sağlık hizmetlerindeki projeleri finanse etmek üzere yerel ve uluslararası bağışçılardan gelen çeşitli hibelerle finanse etmektedir. Eyalet hükümetleri hibeleri doğrudan merkezden alır ve yerel yönetime aktarır. Esas itibarıyla, yerel yönetime tahsisatlar eyaletin ortak yerel yönetim hesabına ödenir. Eyalet hükümeti fonları uygun şekilde serbest bırakmak yerine, çoğu zaman başka kullanımlara yöneltilir. (Ugoh ve Ukpere, 2009: 839).

Yerel yönetim konseyleri, yürütme konseyine başkanlık eden bir başkan tarafından yönetilir. Başkana, bir başkan yardımcısı, konsey sekreteri ve koğuşları yöneten Denetleyici konsey üyeleri yardımcı olur. Başkan ve başkan yardımcısı doğrudan halk tarafından seçilirken, diğerleri başkan tarafından atanmaktadır (Ezekiel ve Oriakhogba, 2015: 209). Başkan, eyalet meclisince belirlenen bir dönem için doğrudan halk tarafından seçilmektedir. Başkan, yerel yönetimin baş mali yetkilisidir

ve bilinen tüm mali düzenlemelere uymaktan sorumludur. Başkan, birimlerin siyasi başkanı olarak denetçiler aracılığıyla yerel yönetimdeki işleyişi izler.

Yerel yönetim konseyi, koşulların sayısına bağlı olarak 10 ila 13 meclis üyesi arasında değişmektedir. Konsey, seçilmiş bir Başkan, başkan yardımcısı ve meclis üyelerinden oluşur. Meclis üyeleri, hükümetin yasama erkinde temsil görevi yerine getirirler. Meclis üyeleri, yerel yönetim konseyi ve çeşitli yerleşim yerleriyle etkileşim halinde olan çeşitli alt komitelerde görev yaparlar.

Anayasa'da (Dördüncü Program) belirtildiği üzere yerel yönetim konseylerinin görevleri şunlardır:

1. Radyo ve televizyon lisansın ücretlerini toplamak;
2. Eyalet komisyonuna ekonomik planlama konularında önerilerde bulunmak;
3. Mezarlıkların kurulması ve bakımı ve muhtaçlar için evler kurmak;
4. Mezbahaların, pazarların, parkların ve kamuya açık alanların kurmak, bakımını yapmak ve düzenlemek;
5. Eyalet meclisi tarafından öngörülen yolların, caddelerin, sokak aydınlatmalarının, kanalizasyonların ve öteki kamu otoyollarının, parkların, bahçelerin, açık alanların ya da benzeri kamu tesislerinin yapımı ve bakımı sağlamak;
6. Açık hava reklamcılığı ve depolama denetim ve düzenlenmesini yapmak;
7. Evcil hayvanların denetimi ve düzenlenmesini sağlamak;
8. Halka gıda satışına yönelik restoranlar, fırınlar ve öteki tesislerin denetim ve düzenlenmesini yapmak;
9. Alkol satışının düzenlenmesini ve denetimini yapmak;
10. İlk, orta ve mesleki eğitimin verilmesini sağlamak;
11. Eyalet meclisi tarafından öngörülen her türlü oranların tahakkuk ettirilmesi amacıyla kişilerin kullandığı konutların ya da kiralık konutların değerlendirilmesini yapmak;
12. Mağaza ve kioskların denetimini ve düzenlenmesini yapmak;

13. Yerel yönetim idaresi ayrıca, demokratik ilkeler hakkında aydınlanma ve liderlik girişimi ve yerelde barışın, hukukun ve düzenin korunması gibi bilgilendirme işlevlerini de yerine getirir.

Yerel yönetim konseyinin aşağıdaki konulardaki işlevleri eyalet yönetimine katılımını içerir: a. ilköğretim, yetişkin ve mesleki eğitimin sağlanması ve sürdürülmesi; (b) kaynakların kullanılması dışında, tarım ve doğal kaynakların geliştirilmesi; (c) sağlık hizmetlerinin sağlanması ve sürdürülmesi ve (d) eyalet meclisi tarafından bir yerel yönetim konseyine verilebilecek diğer görevler.

2.5. Nijerya Yerel Yönetim Tarihi ve Reformları

Nijerya'daki yerel yönetim sistemi, devletin kurulmasından bu yana birkaç aşamadan geçmiştir. Aşağıda, Nijerya'da sömürge döneminden askeri döneme kadar yerel yönetimin tarihsel gelişimini ülkenin çeşitli yerlerinde, Kuzey Bölgesinden Batıya ve Doğu Bölgesine kadar nasıl geliştiği ve ne tür reformların yapıldığı incelenecektir. Bu bölgelerde yerel yönetim sistemlerinin uygulanmasındaki göze çarpan farklılıkları ve karşılaşılan zorluklar vurgulanmaya çalışılacaktır.

2.5.1. Sömürge Dönemlerinde Nijerya Yerel Yönetim Sistemi (1900-1950)

Nijerya'daki yerel yönetim, sömürge öncesi dönem kadar eskidir. Nijerya kurulmadan önce çeşitli etnik gruplar tarafından işletilen sistemin bir parçasıydı. Lord Lugard, İngilizler Kuzey Nijerya'yı işgal ettiğinde 1902'de Kuzey Nijerya'da İngiliz yönetimini kurmuştur. Kuzey Nijerya'daki yerel yönetim sistemi İngilizler için uygundu, bu nedenle geleneksel yöneticiler aracılığıyla dolaylı bir yönetim sistemi kurmuşlar (Ezeozue, 2020: 131).

Yerel yönetim düşüncesi, dışarıdan alışılmadık yeni bir düşünce empoze etmek yerine yerel yöneticilerin yetkilerini halkı yönetmek üzere kullanmaktı. Sömürge rejiminin halkın yerel kurumlarını, geleneklerini ve alışkanlıklarını korumak istediği iddiaları vardı, ancak gerçekte sömürge rejimi yalnızca bu yerel toplumlara yönetmek için İngiliz yetkilileri istihdam ederek ortaya çıkabilecek büyük personel

maliyetlerinden tasarruf etmek istiyordu (Adeyemi, 2019: 165). Başlangıçtan itibaren, yerel yönetimin sömürge dönemi tasarımı ve yapısı, sömürge çıkarlarına hizmet etmek ve Nijerya halkının ve kaynaklarının sömürülmesini kolaylaştırmaktır. Bu dönemde, Nijerya, dolaylı bir yönetim sistemi altında yönetilmiştir ve yerel yönetimlerine geçmiş bugünkü yönetim sistemine kadar izlenebilmektedir. Bilimsel olarak, dolaylı yönetim (“indirect rule”), emperyal güçlerin fethedilen bölgelerin bağımsız siyasi kurumlarının yönetimi amacıyla kullandığı bir sistemdir. Bu sistemde emperyalistler, bu bölgeleri kendileri yönetmezler, yönetmek üzere saygın yerel liderleri kullanırlar. Dolaylı yönetim sistemi, yerel bir yönetici olan bir şefe dayanıyordu. Bu yerel yönetici, çoğu durumda saygı duyulan bir ruhani kişidir, bu nedenle sözleri ve eylemleri her zaman mutlakdır. İngiliz kökenli yerleşik bir subayın varlığına karşın, sistem çok güçlü bir yerel şef üzerine kurulmuştur. Şeflerin güçlü yönleri bölgeden bölgeye değişmektedir. Örneğin, Hausa emirliklerinin çok güçlü bir otokratik lideri vardı, güneybatı yarı demokratikti ve güney doğusu, adem-i merkeziyetçi ve eşitlikçi toplumlara sahipti (Oluwatobi, 2019: 166).

Sömürge yönetimi altındaki yerel yönetim, dört ana özellikten oluşmuştur:

1. Yerleşik bir İngiliz memur, yerel yönetimi yönetir ve denetler;
2. Yerel otorite bir şef tarafından yönetilir ve genellikle yaşlılar konseyi tarafından desteklenir;
3. Yerel bir hazine bulunur ve
4. Yerel mahkeme, yerel yönetim temsilcilerinden oluşur.

Kuzey ve güney himayesi 1914’te Lord Fedric Lugard tarafından birleştirildi. Daha sonra Kuzey’de olduğu gibi güneyde dolaylı yönetim sistemi uygulanmaya başladı, bununla birlikte sistem, Batı Nijerya’da kısmi bir başarı kazanırken, Doğu Nijerya’da ise tamamen başarısız oldu. Doğu Bölgesi şefleri tarafından sistem yaygın bir biçimde istismar edildi. İkinci Dünya Savaşı ile birlikte gelen mali sorunlar ve Nijerya’nın bu savaşa dahil olması, demokrasiye ve tüm insanların özgürce yaşama hakkına vurgu yapan müttefik propagandası, İngilizleri önemli ölçüde zayıflatmıştır.

İngilizlerin Nijeryalı milliyetçilere siyasi ve anayasal tavizler vermekten başka seçeneği kalmamıştır (Chidozie, 2020: 131).

Omorogiuwa'ya göre, 1930'a kadar, dolaylı yönetim yoluyla sömürge yerel yönetiminin çatladığını ve bunun, ilgili yerel sorunların yanı sıra uluslararası tepkilerden kaynaklandığını savundu. Artan milliyetçilik kampanyası ve dekolonizasyon ve demokratikleşme için uluslararası destek, yerel yönetim sistemi değişime yol açmak zorunda kalmıştır.

Sömürge yönetiminin getirdiği birleşik yerel yönetim sistemi 1950'lere kadar değiştirilmedi. 1950'ye gelindiğinde ülkede 246 yerel yetkili bulunuyordu. Kuzeyde 144, batıda 55 ve doğuda 47 yerel lider oluşturulmuştu.

2.5.2. II. Dünya Savaşı Sonrasında Nijerya'da Yerel Yönetimler (1950-1966)

1940'ların sonlarından başlayarak yerel yetki sistemi ulusal çekiciliğini kaybetmeye başladı, daha eğitilmiş ve bilgili Nijeryalılarla birlikte, daha katılımcı bir sistem talebi arttı. Bu, Nijerya'da 1950'lerde başlayan yerel yönetim idari sisteminin gelişiminin ikinci aşamasına yol açtı. İlk aşama, daha önce belirtildiği gibi kusurluydu, yalnızca sömürge yöneticilerine hizmet etmek üzere oluşturulmuştu ve, halka hizmet edecek herhangi bir toplumsal yönetsel birimi bulunmuyordu.

1950'de Doğu Nijerya bölgesi, İngiltere'nin Batı-Afrika'sının tamamında yerel yönetimin köklü bir değişiklik başlatan ilk bölge oldu. Bu gelişme, İngiliz yerel yönetim sistemine çok benzeyen "1950 Doğu Bölgesi Yerel Yönetim Yönetmeliğini"n (kararnamenin) oluşturulmasıyla başladı. Bu sistem üç kademededen oluşmaktaydı. Bunlar: il, ilçe ve yerel konseydi. İl meclisleri yol yapımı ve geleneksel mahkemelerden sorumluydu; ilçe meclisleri sağlık ve temizlik işlerini sağlarken, yerel meclisler ise sınırlı toplumsal hizmetlerden sorumluydu. Bu uygulamanın kusurları gidermek amacıyla "1955 tarihli Doğu Bölgesi Mahalli İdare Kanunu" çıkarılmıştır. Yeni yasa, yerel yönetimin yetkilerini içişleri bakanına devretmiştir. Bakana önerilerde bulunmak ve ayrıca, yerel yönetim personeli, istihdam ve hizmet durumu gibi konuları

denetlemek üzere bir yerel yönetim hizmet kurulu oluşturulmuştu. 1960'da başka bir yerel yönetim kanunu çıkarıldı ve bu kez doğrudan oylama sistemi kurularak yerel yönetim konseyine seçilmiş bir başkanın başkanlık etmesi benimsendi (Enyi John Egbe, 2014: 117)

Batı bölgesi yerel yönetim kanunu 1952'de çıkarıldı ve bölge, ilçe ve yerel konseylerin oluşturulmasıyla doğu bölgesi kanunuyla bazı benzerlikler gösterdi. Konseylerin üstün bir şef tarafından yönetilen üç yıllık bir görev süresi bulunuyordu. Konseye başkanlık edecek en büyük şef bulunmuyorsa, konsey başkanının konumu bölgede tanınmış şefler arasında değişecekti. Daha sonra, 1957'de 1952 yasaının yerine başka bir yasa çıkarıldı. Bu kanunda bir konseyde bir ya da en fazla altı yargıcın yer alması zorunlu hale getirildi.

Kuzey bölgesinde, yerel yönetim sistemi, "1954 Yerel Yönetimler Yasasının" yürürlüğe girmesiyle eski sömürge sistemine uygun bir biçimde sürdü. Emir hâlâ yerel hükümetin yönetiminden sorumluydu, ancak konsey başkanı aracılığıyla yönetim sağlıyordu (Oluwatobi, 2019: 168).

Yerel Yönetim Temsilciliği sisteminin sorunları şunlardı (Egbe, 2014: 178):

1. Meclis üyeleri ve çalışanlar arasında yüksek düzeyde yolsuzluk egemendi. Bu, özellikle, güneyde yaygındı ve yerel yönetimlerin maliyesini ve halkın güvenini etkiledi.
2. Yerel yönetim sisteminde çok sayıda nitelikli profesyonelin katılımını engelleyen yüksek düzeyde siyasallaşmanın sorumlusu siyasi partilerdi.
3. Yerel yönetime verilen görevler, kapasitelerinin ve mevcut kaynaklarının çok ötesindeydi; bu nedenle halkın yüksek beklentileri karşılanmadı.
4. Yetkililerin sayısı arttı. Bu yetkililer arasında işlev çatışması yaşandı. Yetkili makamların çokluğu, bir bölgenin kaynaklarının parçalanması anlamına geliyordu.

5. Etkili bir yerel yönetim sistemi kurmanın koşulu olan iyi bir yönetsel yapıdan ziyade siyasete daha çok vurgu yapıldı. Reformlar, esas olarak siyasi katılımı artırmanın bir yolu olarak görülüyordu.

2.5.3. Askeri Hükümet Döneminde Nijerya’da Yerel Yönetim (1966-1976)

Nijerya siyasetine ilk askeri müdahale, Ocak 1966’da çoğunlukla Doğudaki Nijeryalı askerlerin önderlik ettiği kanlı bir darbedir. Bu, kamu görevlileri arasında algılanan büyük yolsuzluktan kaynaklanmaktadır (James, Amujo ve Cornelius 2012: 47). Askeri valiler, tümen subaylarını tek yönetici olarak atayarak yerel yönetim sisteminde yönetsel yeniden yapılanma gerçekleştirmişti. Bu politika Nijerya’yı sömürge döneminde uygulanan merkezileşme sistemine döndürmüştü. 1967’de 12 eyaletin kurulmasıyla yerel yönetim idaresi, merkezi hükümetin denetiminden yeni oluşturulan eyaletlere geçmiştir. Bu dönem ülkedeki yerel yönetimlerde pek çok yenilik ve değişiklik yaşadı yaşanmıştı, ancak ulusal bir bakış açısı başlatamamıştır (Agagu, 2004: 197). Bölgelerde hala farklı bir yerel yönetim sistemi sürdürmekteydi. Doğu Nijerya’da bu dönemde, bölgeye ciddi olarak zarar veren kanlı savaş nedeniyle yerel yönetim sisteminde çok az yapısal gelişme sağlanmıştır. 1970’de sona eren iç savaşın ardından doğu bölgesi, yerel yönetim düzeyinde yönetimi merkezden uzaklaştırmak üzere Kalkınma İdaresi’ni kurdu. Kalkınma İdaresi’nin amacı, yereldeki insanlara hükümete karşı bir aidiyet duygusu vermektir.

1967’de eyaletlerin kurulmasıyla birlikte, kuzey bölgesinde yapısal ve yönetsel değişiklikler oldu, ancak yerel yönetimde önemli reformlar olmadı. Kuzey bölgesi, İngiliz sömürge yöneticilerinin dayattığı “Yerli Yönetsel Otorite” sistemiyle yönetilmeyi sürdürdü. Ancak eyaletlerin kurulmasından sonra “Yerli Yönetsel Otorite” sistemi kaldırıldı ve iki kademeli bir yapı oluşturuldu. Bunlar yerel otorite ve alt bölge otoriteleriydi. Daha önce siyasi ve dini bir lider olan emir’in gücü azaltılmış ve kurulan idari birimler merkezi askeri hükümet tarafından atanan memurlar tarafından denetleniyordu.

Bölgesel ve merkezi hükümet tarafından yerel düzeyde kabul edilebilir bir yönetim sistemi kurmaya yönelik farklı girişimlerin ardından, ülke, kabul edilebilir bir yerel yönetim sistemi oluşturmak üzere ülke düzeyinde reformlar başlatmıştı. Bu, yerel yönetim sisteminde 1976 reformlarına yol açmıştır. Bazıları, yerel yönetimin, tabana en yakın olması nedeniyle en önemli yönetim düzeyi olduğunu düşündü. Buna ilişkin olarak birçok insan, yerel yönetimlerin eyalet hükümetlerinden bağımsızlığı savunmuştur. Alhaji Abubakar Rimi'ye göre (bir zamanlar Kuzey Nijerya Kano eyaletinin valisi); “Köyümdeki adam ülkenin başkanının kim olduğunu umursamamaktadır. Eyalet valisinin kim olduğu umurunda değil. Tek umursadığı belediye meclis üyeleri ve yerel yönetiminin Başkanı” (Chidozie, 2020: 132).

Shehu Musa Yar'adua (Genel Kurmay Başkan yardımcısı) yönetimi, kalkınmayı ülkenin her köşesine yaymak amacıyla 1976 yerel hükümet reformlarını başlatmıştır. 1976 reformları, 301 yerel yönetim konseyi oluşturmuştu. Bu dönemde yerel yönetim reformları, kurucuların iyi niyetlerine karşın, eyalet yönetiminin üzerindeki etki sürmüştür.

Bu dönem aşağıdaki gibi anlatılmaktadır (Agagu 2004: 201-202):

Anayasa hükmünün aksine, 1 Ekim 1979'da vali iktidarı devraldıktan kısa bir süre sonra, çeşitli konseyleri feshedip yerine kendi adaylarını koydular. Bu adaylar, bu valilerin siyasi partilerinden seçilen kişilerdi. Seçimlere karşı adaylık seçimi, çeşitli eyaletlerdeki partilerin konsey seçimlerini rakip siyasi partilere kaybedebileceği korkusundan kaynaklanıyordu ... Bu yönden, ikinci büyük kötü yönetim, yerel yönetim konseylerinin çoğalmasıydı. Örneğin, Anambra eyaletinde yerel yönetimlerin sayısı 23'ten 54'e çıktı; Bauchi'de 16'dan 43'e; Borno'da 17'den 59'a; Cross River'da 19'dan 59'a; Ogun'da 10'dan 30'a, Kaduna'da 14'ten 70'e kadar. Ondo Eyaletinde bile, yenilerinin oluşturulmasını geciktiren yasa koyucular arasındaki anlaşmazlık ... Eyalet hükümetlerinin çoğunun başarısız olduğu bir başka önemli alan, yerel yönetimler. Federasyon Hesabından tahsisatın yanı sıra, eyaletlerin kendi yetki alanlarındaki yerel yönetim konseylerine toplam gelirlerinin %10'unu sağlaması

bekleniyordu. Ancak eyaletler bu yükümlülüğü yerine getiremedi. Dahası, yerel yönetimden beklenen otorite, Yerel Yönetim Hizmet Komisyonu'nun sürekli müdahalesi ile de gölgelendi.

Federal hükümet bu olumsuzlukları 1982 seçim yasasıyla düzeltmek amacıyla çaba sarf etti, ancak o zamanki sivil rejim 1983'teki başka bir askeri darbeye yarıda kesildi ve bu nedenle, 1982 yerel yönetim reformları yaşama geçirilememiştir.

1976'da yapılan yerel yönetim reformları aşağıdaki konulardan oluşuyordu (Egbe, 2014: 122):

1. Ülke genelinde tek tip nüfus kıstaslarına ve tek tip bir siyasi / yönetsel yapıya göre yerel yönetim birimlerinin oluşturulması. Nüfus 150.000 ile 800.000 arasında olacaktır.
2. Yerel yönetimin sorumlulukları zorunlu ve isteğe bağlı olarak ikiye ayrılacaktır.
3. Yerel yönetimlerin ayrılmaz bir parçası olan yerel yönetim gelir kaynakları belirtildi. Oranlar ve para cezaları gibi geleneksel gelirler olacaktı, ancak aynı zamanda federal hükümet ve eyalet hükümetlerinden yıllık kaynak transferi de sağlanacaktı. Kentsel alanlarda yer alacak yerel yönetimde emlak vergisi geliştirecektir.
4. Yerel yönetimlerin personeli, eyalet hükümetininkilerle benzer hizmet koşullarına sahip olacaktı. Yerel yönetim çalışanlarına yapılan ayrımcılık kaldırılacaktır.
5. Daha önce yerel yönetimlerin siyasi/yönetsel yöneticileri olan geleneksel yöneticiler, geleneksel konsey aracılığıyla yalnızca bir danışma konumu haline gelecektir.
6. Yerel yönetimler, doğrudan ya da dolaylı seçimler yoluyla demokratikleştirilecektir.
7. Yerel yönetimlere nispeten yüksek düzeyde bir özerklik verilecektir.

Bütün bu reformlar ve deneyimler askeri rejimde gerçekleşti. 1979 anayasasının 7. Bölümü şunu belirtir: “Demokratik olarak seçilmiş yerel yönetim konseylerinin yerel yönetim sistemi bu anayasa güvencesi altındadır, her devletin hükümeti, bu konseylerin kuruluşlarını, yapısını, oluşumunu, finansmanını ve işlevlerini öngören bir kanun altında varlıklarını sağlar.” Nijerya’nın sivil yönetime geçiş yaptığı 1979’da, Nijerya anayasası tarihte ilk kez yerel yönetimi hükümetin üçüncü kademesi olarak tanıdı.

2.5.4. İkinci Cumhuriyet Sonrasında Nijerya’da Yerel Yönetim (1983-1999)

Shehu Shagari’nin sivil hükümeti 31 Aralık 1983’te başka bir darbeyle devrildi. Askeri konsey, yeni hükümeti yönetmek üzere Muhammed Buhari’yi atamıştı (Omoigui, 2016: 1). Buhari’nin askeri hükümeti, yerel yönetimler konseylerini yöneticiler atadı. Mevcut yerel yönetim alanları ve 1976 ve 1983 yılları arasında oluşturulan tüm yeni yerel yönetimler fesh edilerek daha önce kurulan 301 yerel yönetim alanları yeniden yapılandırıldı. Buhari rejimi, politikadan arındırmak ve yerel yönetim alanlarını hükümetin üçüncü kademesi olarak daha etkili hale getirmek için bir komite kurdu. Komite raporunu sundu ancak Buhari rejimi, Ağustos 1985’te Babangida liderliğindeki başka bir askeri darbeyle devrilene kadar raporu yayımlayamadı (Erunke, 2010: 47).

General İbrahim Babangida, 1985’te Muhammedu Buhari hükümetini deviren bir başka darbeyle iktidara gelmişti. Buhari’yi ekonomiyi iyileştirememek ve yolsuzlukla mücadele etmemekle suçlamıştı. Babangida rejimi raporu yayınlamıştı ve tüm önerilerini kabul etmiştir. Yerel yönetimlerin en kapsamlı reformları bu dönemde uygulandı. 1989 tarihli ve 15 sayılı Kararname, 1991 tarihli 10 ve 23 sayılı çeşitli değişiklik kararnameleri yayınlandı (Chidozie, 2020: 132).

Babangida Reformlarının temel özellikleri şunlardır:

1. Yerel yönetim alanlarının çoğu o kadar büyüktü ki yeniden yapılanmaya gereksinim duyuluyordu. Bu Rejim, daha fazla yerel yönetim konseyi oluşturarak

bu sorunu çözmeye çalıştı. Babangida Rejimi, mevcut yerel yönetim konseylerini neredeyse ikiye katladı. Hükümet, 301 yerel yönetim bölgesini 589'a çıkarmak üzere 287 yeni yerel yönetim alanı oluşturdu.

2. Babangida rejimi, ayrıca, yerel yönetim alanlarının işlevlerini de gözden geçirdi, yerel yönetimin 1979 anayasasında yer alan işlevleri korundu. Babangida, eyalet valilerine yerel yönetim işlevlerine müdahale etmeyi bırakmaları ve anayasaya saygı göstermeleri konusunda sert uyarıda bulundu.

3. Babangida yönetimi, federasyon hesaplarından mahalli idarelerin yasal tahsisini yüzde 10'dan yüzde yirmiye çıkardı. Bu eylem, yerel yönetimleri mali yönden daha istikrarlı hale getirdi. Öte yandan, eyalet hükümetlerinin yerel yönetimlere yönelik amaçlanan fonları yönlendirmesini engellemek üzere hükümet, yerel yönetimlerin yasal ödeneklerinin yüzde 20'sinin eyalet hükümetleri aracılığıyla ödeme yapmak yerine doğrudan yerel yönetim hesaplarına ödenmesi gerektiği yönünde karar aldı. Şeffaflık yaratmak ve yerel yönetim hesaplarının düzenli ve verimli bir biçimde denetlenmesini sağlamak üzere hükümet, yerel yönetimlere yönelik ayrı bir "Genel Denetçi" ofisi kurdu.

4. Başkanlık sistemi, 1991'de Babangida tarafından mahalli idarelere tanıtıldı. Başkan ve yöneticiler yürütme erkini, seçilmiş meclis üyeleri ise yönetimin yasama erkini oluşturdu. Ancak bu gelişme yönetimin her iki erki arasında çatışmalara neden oldu.

2.5.5. Nijerya'da Yerel Yönetimler-1999'dan Günümüze

Yerel yönetimin mevcut yapısı, Nijerya Federal Cumhuriyetinin 1999 Anayasası tarafından düzenlenmektedir. Anayasa'nın Birinci Bölüm I. Kısım Madde 7 (1)'de 774 Yerel Yönetim Bölgesi'nin tanımı verilmektedir. Buna göre, "...Demokratik olarak seçilmiş Yerel Yönetim Konseyleri tarafından Yerel Yönetim sistemi bu anayasa kapsamındadır ve buna göre, her eyaletin yönetimi, bu anayasanın 8. Maddesine uygun olarak, bu tür konseylerin kuruluşunu, yapısını, oluşumunu, finansmanını ve işlevlerini öngören bir yasaya göre etkinlikte bulunurlar.

Yasa, yerel yönetim konseylerinin demokratik olarak seçilmesini koşul olarak belirtmekle birlikte, eyalet meclisleri, yerel konseylerin işleyişi, işlevleri, yapısı, oluşumu, finansmanı vb. için eyaletlerine uygun görülen yasaları yapma yetkisine sahiptir. Bu amaçla ve askeri rejimden sivil yönetime geçiş programının bir parçası olarak, 1999'da ülke genelinde üç yıllık bir dönemi kapsayan yerel yönetim seçimleri yapıldı (Oluwatobi, 2019: 174).

Konseylerin görev süresi 1999'da ülke düzeyinde sona erdiğinde, eyalet hükümeti iki yıldan fazla bir süre bu konseylerde seçim yapmayı reddetti. Eyaletler, bu meclis alanlarını yönetmek üzere anayasaya aykırı bir geçiş komitesi atamaya karar verdiler. Bir kez daha halkın yerel düzeydeki liderlerinin seçimine katılmalarına engel olundu (Egbe, 2014: 124). Son yirmi yılda 37 eyalette en az iki (Anambra, Borno ve Zamfara eyaletleri) en fazla beş (Emuhu ve Kano eyaletleri) yerel seçim yapıldı ve bunların altı tanesi eyalet yönetimleri tarafından geçersiz sayıldı (Adeyemi, 2019).

2.6. Yerel Yönetimlerin Sorunları

Nijerya toplumunun her alanında olduğu gibi, yerel yönetim de nitelsiz işgücünden kaynaklanan çok sayıda zorlukla karşı karşıyadır. Öte yandan, yerel yönetim alanları büyük mali zorluklarla karşı karşıyadır. Eyalet hükümeti, yerel yönetim alanlarının işlerine müdahale eder, bu durum, yerel yönetim konseylerinin kendisinden beklenen temel toplumsal hizmetleri sağlama yeteneklerini etkiler. Bu bölümde, bu unsurların Nijerya'daki yerel yönetim konseylerinin işleyişini nasıl etkilediği özetlenmektedir.

2.6.1. Nitelikli Personel İstihdamı

Yerel yönetim, kendi etkinliklerini yönetmek üzere yetkin ve verimli iş gücünü çekme yeteneğine sahip değildir. Yerel yönetimin finans ve yönetimine öteki hükümet kademelerinin müdahalesi, uzun süreli bir strateji olan nitelikli işgücü istihdamını engellemektedir (Obamwonyi ve Aibieyi, 2015: 152). Yerel yönetim alanları, özellikle 1987'yi izleyen dönemde daha fazla eyalet kurulduktan sonra, eyalet ve federal

hükümete çok sayıda nitelikli memur kaybetti. O zamanlar askeri hükümet, yerel yönetim personelinin çoğunu yeni oluşturulan eyaletin kamu hizmetinde görevlendirdi (Agba, Akwara ve Idu, 2013: 459). Bu politikanın sonucu olarak, hizmetin yerine getirilmesi nitelikli personeli kalmamış konseylere bırakıldı. Anayasa, yerel yönetim başkanı olmak üzere asgari eğitim düzeyinin lise olması koşulunu getiriyor, ancak denetim ve denge eksikliği nedeniyle bu kural uygulanmadı ve bu durum yerel yönetim alanını okuma yazma bilmeyenlerin yönetmesine bıraktı.

2.6.2. Yolsuzluk

Nijerya toplumunun her alanında olduğu gibi, yerel yönetime büyük ölçüde yolsuzluk bulaşmıştır. Halk, yıllar boyunca temel olarak federal ve eyalet hükümetlerinin yerel yönetimlerin etkinliklerini ihmal etmesine odaklandı. Bu bilinçsizlik, yerel yönetimi, paranın çalınması ve aklanması sürecinde bir açık alan haline getirdi. Şubat 2010'de Nijerya'nın batısındaki Ogun Eyaletindeki Ijebu Doğu Yerel Yönetim Konseyi başkanı, çeşitli mali suçlar nedeniyle görevinden uzaklaştırıldı. Benzer bir biçimde, Benue Eyaletinde, Millet Meclisi eyaletteki 12 konsey başkanını görevden aldı ve başkanların zimmete geçirdikleri toplam 150 milyon Nijerya Nairasını iade etmesini emretti (Kurfi ve Danrimi, 2020). Yerel Yönetim Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı ve valilikten sonra seçimle gelinen en kazançlı yönetsel görev haline geldi (Ukiwo, 2006: 2). EFCC (Economic and Financial Crimes Commission, Nijerya Yolsuzlukla Mücadele Komisyonu) raporlarında 36 validen 31'inin, yolsuzluk ve kötü yönetim nedeniyle yerel yönetim fonlarıyla oynadığını ifade edildi. Yerel yönetim konseyinin yolsuzlukta kullandığı araçlardan bazıları, mal ve hizmetlerin fiyatlarının artması, var olmayan personele maaşların ödendiği hayalet işçilerin kullanılmasıdır (Shamsuddin ve Ibrahim 2014: 565). Nijerya'da yoksulluk seviyesinin yüksek olduğu ve hükümetin bununla mücadele amacıyla çok az çaba gösterdiğinden insanların bunun üstesinden gelmek üzere farklı yollar aradığı iyi bilinmektedir. Yoksulluk, temel olarak yolsuzluğa bir teşviktir. Konseylerdeki temsilcilerin çoğu işsizdir. Halkına hizmet etmek yerine para kazanmak üzere siyasete

girerler. Yoksulluğun yanı sıra, yoksulluk korkusu da bir başka iyi unsurdur. İnsanlar, görev sürelerinin bitiminden ya da emeklilikten sonra yoksulluğa geri dönmekten korkuyorlar, bunun sonucu olarak, içlerinde kamu parasını çalma eğilimi çok yüksek oluyor. (Lawal ve Oladunjoye 2010: 233). Nijerya’da siyaset ya da kamu hizmeti zengin olmanın bir yolu olarak görülüyor. Politikacıların siyasi makama seçildikten kısa bir süre sonra yaşam tarzlarının tamamen değiştiğini görmek yaygındır. Yerel yönetimlerdeki yolsuzluğun etkisi, tüm demokratik değerlerin yok edilmesi ve kalkınmanın engellenmesi anlamında çok büyüktür. Para gücü, hukukun üstünlüğünün yerini alır ve işgücü gelişimi ve kapasite geliştirme durgunlaşır ve cesareti kırılır.

2.6.3. Finansman

Finansal kapasite, herhangi bir devlet kurumunu yönetmede çok önemli bir unsurdur. Özellikle, temel toplumsal hizmetlerin sağlanmasının beklendiği yerel yönetim konseyleri söz konusu olduğunda, finansman önemli bir unsurdur. Bununla birlikte, Nijerya’daki yerel yönetim konseylerinin durumunu incelediğimizde, yerel yönetimin, nüfusun artan gereksinimlerine hizmet edecek mali güçten yoksun olduğu görülmektedir. Yerel yönetimin yasal tahsisatları genellikle eyalet hükümeti tarafından yapılır. Öz gelirler, hizmet sunumunda önemli bir etki yaratamayacak kadar küçüktür (Igbara, Tordee, Nwadike, & Abuba, 2016: 7). Yerel yönetim konseyinin gelir kaynaklarının çoğu eyalet hükümeti tarafından devir alındı. Mali durumu daha da kötüleştiren bir başka unsur yerel yönetim konseylerinin %20’lik yasal tahsisatının yerel yönetim hesaplarına yatırılmamasıdır. Çoğu eyalet hükümeti bu parayı başka kullanımlara yönlendirir ya da bazı durumlarda parayı zimmetine geçirir. Yerel yönetim konseylerine atanmanın ana nedeni siyasi ilişkiler olduğundan, mali kayıtların tutulması hakkında fazla bir şey bilmeyen niteliksiz işçiler işe alınır. Dolayısıyla yerel yönetim, sahip olduğu yalın kaynaklardan mali kötü yönetimle karşı karşıyadır (Coker ve Adams, 2012: 7).

2.6.4. Verimsiz Çalışma Tutumu

Yerel yönetim çalışanlarının çoğu ve aslında Nijeryalı memurlar, üretkenliğe zarar veren verimsiz çalışma tutumu geliştirmişlerdir. Verimsiz çalışma tutumu devamsızlık, yalan söyleme, disiplinsizlik, tembellik, işe bağlılık eksikliği, işe geç kalma biçiminde olabilir. Verimsizlik, personelin düşük niteliğinden, kötü çalışma ortamından ve yetersiz isteklendirmeden kaynaklanan yönetsel verimsizliğin bir sonucu da olabilir (Bolatito ve Ibrahim, 2012: 565).

2.6.5. Siyasi Müdahaleler

Nijerya'da yerel yönetimler, anayasal yetkileriyle üçüncü bir hükümet kademesi olmasına karşın, özellikle, devlet yönetimi başta olmak üzere, hala hükümet müdahalesiyle karşı karşıyadır. Yerel yönetim etkinliklerini eyalet hükümetlerinden ayırmak gerçekten zordur. Yerel yönetim konseylerinin sorumluluklarını yerine getirmedeki yetersizlikleri nedeniyle, eyalet hükümeti yerel yönetim konseylerinin yetkilerine her zaman müdahale etmek ve gasp etmek üzere bunu bir gerekçe olarak kullanmıştır. Bazı durumlarda, bir yerel yönetim, eyalet hükümetine bağlı bir bakanlık gibi görünmektedir. Kararlar eyalet hükümetleri tarafından alınır ve ardından uygulanmak üzere yerel yönetimlere zorla benimsetilir. Bu gereksiz müdahaleler, yerel yönetimi etkisiz hale getirmiştir. Tabandan gelen insanlar, temel olanakların ve altyapı eksikliğinin sonuçlarına katlanmak zorunda bırakılmıştır (Agba, Akwara ve Idu, 2013: 459). 2017'de Güneydoğu Nijerya'nın Akwa İbom eyaleti hükümeti, atadığı tüm yerel yönetim konseylerinin başkanını feshederek, 4 yıl içinde yerel yönetim başkanlarının 3. kez değiştirilmesini sağladı. Valilerin istedikleri zaman yerel yönetimi değiştirmeye karar verebileceklerini farklı eyaletlerdeki çeşitli örnekleri görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİJERYA'DA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Sivil toplum ve yönetişimin rolüne ilişkin algı, temel olarak sivil toplumun yönetişimi ve sivil toplumda yönetişim düşünmekten, çeşitli işbirliği ağları ve süreçleri aracılığıyla sivil toplumla yönetişime odaklanmaya yönelmiş görünmektedir. Bir başka deyişle, sivil toplum artık yalnızca devlet kurumları ya da devlet dışı kurumlar tarafından teşvik edilen kamu yönetişim girişimlerinin bir hedefi olarak algılanmamakta ve yalnızca kendi kendini yönetme kapasitesi ve yönetişimdeki öteki devlet aktörlerine ortak olma kapasitesi nedeniyle savunulmamaktadır. Sivil toplum, temel olarak siyasi otoritenin politikalarını eleştirmekten ya da devlete karşı baş kaldırmaktan, ortak sorunların çözümüne yönelik ortak bir zemin bulma konusunda yetkin ve becerikli bir ortağa dönüşmüştür.

Sivil toplum ve siyasi otoritenin yönetişimdeki işbirliği ile ortaya çıkan fırsat, siyasi otoriteye de farklı bir imaj kazandırmaktadır. Devleti mutlak bir otorite durumundan halkın yararına olan işbirliğini destekleyen bir konuma dönüşmektedir. Bu, uzun erimde karar alma sürecine katılımı artırmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, gelişmekte olan ülkelerde şeffaflığın ve iyi yönetişimin artırılmasında önemli bir rol oynayabilir. Özellikle, bu tür kuruluşlar, kamu gelirlerinin daha fazla şeffaflığını desteklemenin yanı sıra, hükümet bütçelerinin oluşturulması ve uygulanmasına ilişkin konularda artan kamuoyu tartışmasına katkıda bulunmaktadır.

3.1. Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetim İlişkileri

Sivil toplumun ilk ve en önemli özelliği demokratik doğasıdır (Keleş, 1993). İkinci özellik, siyasi otoriteden bağımsız olmalarıdır. Sivil toplum kuruluşlarının devletle hiçbir bağlantısı bulunmaz ve onlara siyasi otoriteyi eleştirerek halkı savunma özgürlüğü verir. Sivil toplum kuruluşlarının yukarıdaki özellikleri dikkate alındığında yerel yönetimlerle bazı benzerlikler taşıdığı görülmektedir. Örneğin, otorite,

sürdürülebilir bir yerel yönetim sisteminde önemli bir ön koşuldur. Yerel yönetim, devletin siyasi otoritesinin bir kolu olduğu kadar, asıl amacı yerel düzeyde halka yakın olmaktır. Yerel yönetimin sahip olduğu özerklik yönetseldir ve bu ona halkının yararına kararlar alma yetkisi verir. Sivil toplumu ve yerel yönetimi kuran yasal otorite farklı olsa da, toplumun genel iyiliğine yönelik olarak el ele çalışanlar (Gündüz, 2020: 27-29).

21. yüzyılda yönetim felsefesi şeffaflık üzerine kuruludur ve denetime açıktır. Devlet, işlerinin vatandaşlar tarafından izlendiği bir mekanizmaya sürekli gereksinim duymaktadır. Bu mekanizmaya en çok gereksinim duyan yönetim kollarından biri yerel yönetimdir. Özellikle, Nijerya gibi gelişmekte olan ülkelerde yerel yönetimde yönetişim, en çok merkezi hükümete odaklanan vatandaşlar tarafından ihmal edilmiş ve yerel yönetim konseylerinin çoğu temel yönetişim ilkelerinden yoksun kalmasına neden olmuştur. Daha önce vurgulandığı gibi, STK'ların demokratik süreçte oynadıkları roller, yerel yönetim düzeyinde karar alma sürecinde çok önemlidir. Katılımcı demokrasi, vatandaşlar arasında yerel yönetimin yaşamlarının iyileştirilmesindeki rolü konusunda aktif bir farkındalık olduğunda kurulacaktır. Bu, STK'ların insanlar arasında eğitim ve farkındalık yaratma konusundaki en büyük sorumluluklarından biridir (Tekeli, 2018).

Yeni bir toplumsal işbölümü kavramı çerçevesinde yerel yönetimler ve sivil toplumun güçlendirilmesi gündeminin ana parametreleri ile yerel yönetişim kavramının temel özellikleri arasında benzerlikler bulunmaktadır. Nitekim demokrasi tanımlarında devlet-birey ilişkileri, özel alan-kamusal alan konularını ele alan siyasi gözlemciler, sivil toplumun desteklenmesi ve güçlendirilmesi ve yeni bir toplumsal işbölümü yapılması gerekliliğini vurgulamış ve kavrama yaklaşmışlardır. Yerel yönetişim kavramına dahil edilen yeni toplumsal iş bölümü ile yerel hizmet sunumunda yeni aktörler ve araçlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca, bu iş bölümü, yerel yönetim birimleri aracılığıyla yerel hizmet sunumunda alternatif yolların yaratılmasında çok etkili bir dinamik olmuştur. Bu bağlamda, yerel hizmet sunumu,

yerel yönetimlerin hizmetleri tek başlarına üstlenmelerini değil, STK gibi toplumdaki öteki aktörlerle ortak bir payda çatısı altında birleşmeyi hedeflemiştir (Göymen, 2010: 89-92).

Yerel yönetim düzeyinde vatandaşlara hizmet sunmada STK'ların paydaşları haline getirilmesi büyük bir gerekliliktir. STK'lar, özellikle toplumsal hizmet uygulamasında güvenilir ve etkili olduklarını kanıtlamışlardır. Sivil toplum kuruluşlarının önemli aktörlere sahip olması ile bu hizmetlerin halka ulaşma olanakları artmaktadır. Yerel yönetimin hükümetin halka en yakın birimi olduğunun yeterince bilinmesi gerekir. Yerel yönetim ve STK'lar arasındaki bu ortaklık kapsamında, yerel yönetim, öteki hizmetlerin sağlanmasına bir aracı olmak üzere çok gereksinim duyulan kaynakları temin edebilecektir. Bilindiği gibi STK'lar kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır; bu nedenle, yerel yönetime beşeri ve malzeme hizmetleri ücretsiz olacaktır. Yerel düzeyde katılımcı demokrasinin uygulanmasında en önemli aktörler olarak kabul edilen yerel yönetimler ve STK'lar Nijerya'da farklı düzeylerde sınırlamalar ve engellerle karşılaşmışlardır. Ancak küreselleşme süreçleri ile birlikte yönetim anlayışında oluşan değişikliklerle yerel yönetim birimlerinin ve STK'ların güçlendirilmesine yönelik çeşitli düzenlemelerin gerekliliği yönetişimin her alanında vurgulanmaktadır. Toplumsal kalkınmanın önemi ile yerel yönetim birimleri ve STK'lar çeşitli konularda işbirliği yaparlar ve aralarında yerel ortaklık örneklerine rastlanmaktadır. Bu, yerel düzeyde katılımcı, şeffaf, hesap verebilir ve etkili bir yönetimin yolunu açmaktadır. Nijerya'daki STK'lar, yerel yönetim konseylerinin neredeyse yokluğundan dolayı çoğunlukla merkezi ve eyalet hükümetine odaklanmış olsa da son yıllarda yerel yönetimde yönetişime daha fazla önem verilmektedir (Kurt, 2019: 96).

3.2. Nijerya'da Sivil Toplum Kuruluşları

Nijerya'daki sivil toplum kuruluşları, özellikle, 1999'da sivil yönetime dönüşten başlayarak demokratikleşme sürecinde vazgeçilmez aktörleri olmuşlardır. Toplumsal değişimin öncüsü olarak, kitlesel yeniden yönlendirme ve farkındalık

konularıyla ilgili olduklarından hem kentsel hem de kırsal alanlarda Nijeryalılara yaşamsal toplumsal-ekonomik ve siyasal konularda hizmetler sağlayarak demokratik yönetimin sürdürülmesine ve derinleştirilmesine yardımcı oldular. Bununla birlikte, ülkenin mevcut demokratik yönetiminde hala büyük boşluklar bulunmaktadır. Nijerya'daki demokratik sistem, yolsuzluk, rüşvet, insan hakları ihlalleri, seçim hileleri, siyasi nüfuz ("godfatherism"), şiddet, ekonomik adaletsizlik ve Nijerya'yı demokratik yönetim iddiasıyla aldatma eğiliminde olan etnik milis hareketlerine sahne olmaktadır (Danladi ve Tanko, 2016).

Nijerya'daki sivil toplum, öteki üçüncü dünya uluslarında olduğu gibi, gelişme yönünde Batı dünyasından keskin bir biçimde ayrılır ve eylemlerini, hedeflerini geliştirme eğilimindedir. Batı toplumunda sivil toplum kuruluşlarına olangereksinim, gündelik işteki yönetsel rolün karmaşıklığından kaynaklanan devletin büyümesinden; üçüncü dünya STK'ları ise devlet politikalarından memnuniyetsizliğin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Fidelis, 2015:337).

Nijerya'da sivil toplum ikiye ayrılabilir: bağımsızlıktan önce ve hemen sonra ortaya çıkan sosyo-kültürel siyasi grupların sivil toplumu ve son yıllarda özellikle siyasi ortamda yönetişimi iyileştirmeye odaklanan sivil toplum kuruluşları. Sosyo-kültürel sivil toplum grupları, devletin algılanan fay hatlarını çözme iradesinin olmaması nedeniyle bugüne kadar varlığını sürdürmektedir. Yönetişim ve demokratik ilkelere odaklanan öteki STK'lar yıllar içerisinde yaygınlaşmıştır. Afrika'da ve genel olarak üçüncü dünya ülkelerinde siyasi kalkınma çalışmaları, farklı siyasi, toplumsal ve ekonomik hedeflere sahip taban hareketlerinin gelişmesiyle, çoğu zaman devletin denetimi dışında olan sistem karşıtlarının oluşmasıyla yinelenmektedir (Mutfang, 2000: 2). Nijerya'da sivil toplumun görünümü büyük ölçüde etnik mücadeleden etkilenmiştir (Uchendu, 2000). Sivil toplum, ülkedeki eşitsiz sosyo-kültürel gelişimi yansıtır ve çıkarlarını gerçekleştiremeyeceklerini düşündüklerinde devlete isyan etme eğilimindedir.

Sömürgecilik, halkın köleleştirilmesinin güçlü bir dayatmasıydı. Sömürgecilik insanları kendi doktrinlerine boyun eğmeye zorladı, bu nedenle birçok etnik grup kolonistleri köklerine ve kültürel mirasına tehdit olarak algılamıştır. Askeri güç, sömürgeciler tarafından halka boyun eğdirmek için kullanıldı. Böylece, sömürgecilikten çok sonra, askeri darbeye demokratik özgürlükler kısa sürdü. İnsanlar hala denetlenme ve köleleştirilme endişesi içerisinde yaşarken, çeşitli sosyo-kültürel gruplar oluştu ve gelişti. Bu evrimi en iyi açıklayan “Devletten Çıkış” (Exit from the State) kavramıdır. Bireylerin devlete karşı duydukları açık rahatsızlık ve devletin bu etnik veya dini fay hatlarını yönetme ve bütünleştirme konusundaki yetersizliği nedeniyle, bireylerin amaçlarının çoğunlukla devletinkiyle bağdaşmadığının farkına varmaları sağlanmaktadır. Devletten Çıkış, artık bireylerin genellikle devlet politikalarıyla çatışan etnik, dini ya da sosyo-kültürel gruplar oluşturmak amacıyla bir araya gelmelerine yönelik bir seçenek haline gelip devletle rakip olmaktadır. Nijerya’da bağımsızlıktan bu yana birçok “Çıkış Hareketini”, özellikle ekonomik ve sosyo-kültürel yapıları yöneten aynı zamanda kendi kendini yöneten oluşumlarla özdeşleştirmek olanaklıdır (Arisi, 2015: 11). Bunun bir örneği, “Bakassi Çocukları” olarak adlandırılan ve 1990’larda ülkenin güney doğusunda devletin bıraktığı boşluğu doldurmaya çalışan, çoğu durumlarda suçluların polis yerine halk tarafından kendilerine bildirildiği yasa dışı bir gruptu (Fidelis, 2015: 338). Kendi etnik grubunun çıkarlarını korumaya yönelik, örneğin Oduduwa siyasi grubu, uzun yıllar kırsal ve kentsel alanda devlet boşluğunu doldurmuştur (Arisi, 2015: 11). Ayrıca, ayrılıkçı gruplar, örneğin Nijerya’nın güneydoğusunda İPOB, merkezi yönetime karşı isyan hareketlerine girişmişlerdir. Son olarak, liderlerinin çoğunun ana muhalefet partisi PDP üyesi olduğuna inanılan güneybatıdaki Afenifere grubu etnik siyasi temsile yönelik propaganda yapmaktadır.

İyi yönetişime, son zamanlarda Nijerya’da olağan toksik dini ve etnik tartışmalardan uzaklaşan siyasi söylemde önemli bir rol verilmiştir. Bu, karşılaşılan sorunların çoğunun dinamik ve yaygın olduğunun fark edilmesinin bir sonucudur.

Herhangi bir dini veya etnik gruba münhasır değildirler. Yasa dışılık, yolsuzluk sorunları, iyi eğitim eksikliği, iyi sağlık hizmetlerinin eksikliği, işsizlik ve adam kayırmacılık gibi toplumun her kesiminde ortaya çıkan zehirleyici sorunların üstesinden gelmek üzere iyi yönetim kavramına önemli bir yer verilmektedir (Fadakinte, 2013: 147). İyi yönetimi önceleyen sivil toplum örgütleri, büyük ölçüde yabancı bağışçılara ve siyasi desteğe bağımlı olmalarına karşın, Nijerya'da en hızlı büyüyen sektörlerden biri olarak kabul edilebilir. Yakın dönemde sayıları artan çeşitli grupların öncüsü 1987'de Olisa Agbakoba ve Clement Nwankwo liderliğindeki sivil özgürlük örgütleri (Civil Liberty Organizations, CLO) olarak bilinen tek bir sivil toplum örgütü bulunuyordu. Sivil özgürlük örgütü, Babangida liderliğindeki hükümetin çeşitli insan hakları ihlalleri vakalarını belgelemişti ve oluşturduğu baskı sonucunda Babangida hükümeti 1993'te iktidarı bırakmıştır. STK'lar, özellikle, askeri dönemde, kalkınma sürecinde hükümetin düşmanı olarak görülse de, son yıllarda STK'lar federal, eyalet ve yerel yönetimlerdeki hükümet arasında politika oluşturma ve uygulama konusunda ortaklık kurmuşlardır (Essia ve Yearoo, 2009: 371).

Siyasal gelişime yönelik demokratik yönetişimin desteklenmesinde STK'ların rolleri şunlardır (Orji, 2004: 80-90): siyasal eğitim, siyasal seferberlik, yönetişime halk katılımının teşviki, adli yardım, kapasite geliştirme, mikro kredi hizmetleri, toplumdaki insanlara çocuk bakımı ve üreme sağlığı hizmetleridir. Nijerya'daki araştırmalar, STK'ların, yaşam standartlarının yükseltilmesi amacıyla doğrudan ya da temsilcileri aracılığıyla vatandaşların karar alma sürecine katılımını, demokratik yönetişim ve siyasi kalkınmayı gerçekleştirmede önemli rollere sahip olduğunu göstermektedir

Nijerya'da bu tür STK'lar savunuculuk, hesap verebilirlik, insan hakları gözlemi ve direniş, protesto ve değişime yönelik olarak hükümetin demokratikleşmesi özelliklerini göstermektedirler (Imobighe, 2003: 3-12). Egemen seçkinlerin demokrasinin temel değerlerinin ve ilkelerinin uygulamadaki başarısızlığı; demokrasinin temel kurumlarının zayıflığı, nüfusun kitlesel ilgisizliği ve bilgisizliği ve

hesap verebilir ve şeffaf bir yönetim talep edememeleri Nijerya'daki STK'ların müdahalesini gerektirmektedir. Ayrıca, sivil toplumun Nijerya'da demokratik süreci derinleştirme kapasitesinin, devlet yöneticilerinin STK'lara karşı düşmanca tutumlarını değiştirme ve Nijerya sürdürülebilir demokratik deneyimler yaşayacaksa onları demokratik projede yaşamsal paydaşlar olarak kabul etmeleri gerektiği tartışılmaktadır. Devlet işletmelerinde şeffaflık mücadelesinde STK'lar ön planda yer almıştır. Bu savunuculuğun en büyük kazançlarından biri, bilgi edinme özgürlüğü tasarısının yasalaşması olmuştur. Yasa, hükümet adına çalışan tüm kurumların hesaplarının kamu tarafından kontrol edilmesi ve denetlenmesini öngörmektedir. Bu yasanın, yönetimdeki yolsuzluğu azaltacak ve hükümet politikalarını daha fazla insan merkezli hale getirecektir (Fidelis, 2015: 343).

Nijerya'daki sivil toplum kuruluşlarının etkinlikleri göz önüne alındığında, STK'ların seçim sürecinin güvenilirliğini incelemek üzere seçim izlemede çok önemli bir rol oynamaktadır. Politikacıları ve siyasi kurumları da sorumlu tutabilmektedir. Sivil toplumun rolleri Nijerya'da demokratik yönetişimin tahta çıkmasında çok önemlidir, bu da insanları olumlu yönde etkileyecek iyi politikalar uygulayabilecek yetenekli insanların seçilmesine yol açacaktır. (Gberevbie, 2013: 99).

Çalışmalar, aktif STK'ların varlığı ile demokratik yönetişimin uygun şekilde kurumsallaşması arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermiştir. Nijerya'da STK'ların aktif katılımı olmadan demokratik reformların gerçekleşmesi, hoşgörüsüzlük ve girişimlerde hükümet desteğinin olmaması olanaksızdır. Nijerya'daki STK'ların toplumun farklı alanlarında kalkınma sağlamak üzere demokratik normların ve yönetişimin öncelenmesi ulus inşasında önemli roller oynadıklarını göstermektedir (Gberevbie, 2013: 100).

3.3. Nijerya'da Sivil Toplum Kuruluşları ve Etkinlikleri

Nijerya'da sivil toplum kuruluşlarının durumunu inceleyen bir çalışmada (CIVICUS, 2007), sivil toplum kuruluşlarının devlet ve toplumla yapacakları çalışmaları da kapsayacak bir biçimde temel ilke ve uygulamaları içeren bir toplumsal

şarta (uyulacak kurallar) gereksinim duydukları belirtilmiştir. Çoğu Nijeryalı STK'nın temel önceliği, sıradan ve dışlanmış/ötekileştirilmiş vatandaşları güçlendirmektir. Bunu başarmanın en iyi yollarından biri, yerel düzeydeki STK'ların kapasitesini geliştirmek ve toplum temelli kuruluşlar (community based organizations, CBO) ile taban örgütleri arasında bağlantılar kurmaktır; böylece, devlet ve özel sektörle daha yakın çalışmaya başlayabilirler. Medya kampanyaları, mali kaynak bulma ve toplum kalkınması projeleri sivil toplum kuruluşlarının farkındalığını artırmada önemli araçlar olarak görülmüştür.

3.3.1. Demokrasi ve Kalkınma Merkezi (Center for Democracy and Development, CDD):

Demokrasi ve Kalkınma Merkezi 1997'de Birleşik Krallık'ta kurulmuş ve daha sonra 1999'da bağımsız, kâr amacı gütmeyen araştırma tabanlı bir kuruluş olarak Nijerya'da tescil edilmiştir. Örgütün ilk faaliyeti Nijerya'nın demokratik geleceği üzerine bir konferans düzenlemektedir. Merkez'in programları, siyasi partileri güçlendirerek ve özgür ve adil seçimi teşvik ederek, aynı zamanda demokratik yönetimi derinleştirerek, parlamento ile etkin bir ilişki kurmaya yöneliktir. Yerel yönetim konseylerinin işlerine, özellikle eyalet hükümeti tarafından nasıl sürekli olarak müdahale edildiğini gibi, kullandıkları en önemli araçlardan biri, devletten bağımsız seçim komisyonlarıdır. Seçim komisyonunun bağımsız olması gerekiyor, ancak bu genellikle eyalet hükümetlerinin süreci manipüle etmelerinin bir yoludur. 2011 ve 2012 yılları arasında Merkez, federasyonun altı eyaletinde altı jeopolitik bölgede (bölge başına bir eyalet) Eyalet Bağımsız Seçim Komisyonlarının (State Independent Election Commissions, SIEC) etkinliği üzerine bir araştırma yaptırmıştı. Çalışma, ülkenin yerel yönetim bölgelerinde seçilmiş yetkililere özgür, adil ve güvenilir seçimler yapmanın uzun süredir devam eden zorluğunu öngörmektedir (CDD, ty).

3.3.2 BudgIT

BudgIT, sosyo- değişimi kolaylaştırmak için kurumsal gelişimi vatandaş katılımlıyla keşiştirmek amacıyla teknolojiyi uygulayan bir sivil toplum örgütü olarak 2011’de kurulmuştur. Toplumsal savunuculuk alanında teknolojiyle harmanlanmış bir öncü olan BudgIT, temel amacı yönetimde şeffaflık ve hesap verebilirlik standardını yükseltmek amacıyla vatandaşlar yönelik bütçe ve kamu harcama sorunlarını basitleştiren bir dizi teknoloji aracı kullanmaktadır. Özellikle, finansal analiz, yurttaşlık teknolojisi ve veri temsili alanlarında sivil toplum, kamu kurumları ve medya ile sürekli ortaklık içinde bir kuruluştur. BudgIT’in yöntemi, verileri yaratıcı bir biçimde temsil etmek ve vatandaşları, sonuçta ortaya çıkan bilgileri daha iyi hizmet sunumu taleplerinde kullanmaları amacıyla güçlendirerek iyileştirilmiş veri madenciliği beceri setlerini devreye almaktadır. Bütçe erişiminin ötesinde, BudgIT bütçelerin insanlar için çalışması gerektiği öncülüne göre çalışmaktadır. En somut örnek olarak, 2014’te oluşturulan proje izleme aracı (Tracka) verilebilir. Amaç, kamu maliyesini daha geniş Nijeryalı nüfusa açmak ve onları hizmet sunumu ve şeffaflık konusunda öncü yapmaktır. Tracka’nın amacı, vatandaşların bütçe anlayışını genişletmek ve vatandaşların devlet bütçeleri ve bütçe uygulaması hakkında, özellikle onları etkileyen bağlamsal konularda bilgi talebini artırmaktır (BudgIT, 2019). Nijerya’da 26 eyalette 586 yerel yönetim bölgesinde varlıkları sürdürmekte olup 7.589 kasabada 15.859’dan fazla projeyi takip ettiler ve ülke çapında 7.612’den fazla belediye binası toplantısı düzenlemişti. Tracka, bu projeye olan ilginin artmasıyla birlikte, federasyonun 36 eyaletinin tamamına ölçeklenmeyi planlamaktadır. BudgIT proje görevlileri vatandaşların çevrimdışı olarak seçilmiş temsilcileriyle iletişim kurmalarına yardımcı olur ve mahallelerdeki hükümet projelerinin tamamlanmasını talep etmektedir. Tracka, yerel yönetim düzeyinde var olan büyük çürümeyi ve etkisiz plan ya da zimmete para geçirme nedeniyle projelerin nasıl yarım bırakıldığını ön plana çıkarmada etkili olmuştu. Tracka, hizmet sunumunu sağlamak üzere çeşitli topluluklarda hükümet projelerinin uygulanmasını izleyen etkin vatandaşlardan oluşan

bir topluluktur. Tracka, yerel düzeydeki insanları kendilerine yönelik politikalara sahiplenmelerini sağlamıştır. Bütçedeki projeler hakkında onları bilgilendirmek üzere yerel halkla sürekli etkileşim içindedirler. Ayrıca, sosyal medyada, bedeli ödenen terk edilmiş projeler hakkında sürekli savunuculuk yapmaktadırlar.

3.3.3. Connected Development (CODE)

2012’de kurulan Connected Development, misyonu Afrika’daki ötekileştirilmiş toplulukları güçlendirmek olan bir sivil toplum kuruluşudur. CODE, diyalog amacıyla platformlar oluşturarak, bilgilendirme tartışmaları sağlayarak ve “Follow The Money” (Parayı İzle: hükümet harcamalarını ve uluslararası yardımı izleyerek ve görselleştirerek savunuculuk yapan ve bunun kırsal topluluklarda ne kadar etkili olduğunu duyuran bir etkinlik) aracılığıyla hükümetlerini nasıl sorumlu tutabilecekleri konusunda vatandaşların kapasitesini geliştirerek yerel toplulukları güçlendirmektedir. CODE, topluluklara sosyal ve ekonomik ilerlemeyi olanaklı kılan bilgiler sağlarken, ötekileştirilmiş ve savunmasız topluluklara bağımsız ve birlikte seslerini yükseltmeleri amacıyla kaynaklar sağlamaktadır. Etkili demokratik yönetimi ve hesap verebilirliği geliştirmek amacıyla CODE, vatandaşlar ve yönetim arasındaki geri bildirim döngüsünü sağlayan platformlar [mobil ve web teknolojileri] oluşturmaktadır. Küresel uzmanlık ve toplumsal yardım ile politikaları, uygulamaları ve bilgi hareketliliğini etkileyen topluluk toplumsal yardıma odaklanmaktadır. CODE’nin katılımcı kapasitesi ve topluluk oluşturma, izleme ve değerlendirme taahhüdü, en zorlu ortamlarda bile etkili ve sürdürülebilir programlar yaratmaktadır. “Bağlantılı Kalkınma”nın amacı, özellikle yerel düzeyde insanların bilgiye erişimini artırmak ve toplumsal, , çevresel ve yönetim konularının kapsamında yenilikçi yollar geliştirmektedir. (CODE, 2021).

Parayı İzle, açık verinin dünyayı nasıl şeffaf ve hesap verebilir hale getirebileceğiyle ilgilenen gazeteciler, veri düzenleyiciler, kalkınma danışmanları, bilgi analisti, hukukçular ve öteki ilgililerle oluşan bir ağa liderlik etmektedir. “Parayı İzle”, Nijerya hükümetinde yolsuzluk vakalarının ön plana çıkmasına yardımcı olmuştur. 2014’te Nijerya hükümeti, farklı yerel yönetim bölgelerindeki yoksul

insanlara dağıtılmak üzere ocak satın almak üzere 9,1 milyar naira (4,5 milyon dolar) bütçe ayırmıştı. Birkaç pişirme ocağı satın alındı ve kalan para sorumlu devlet kurumundaki kişiler tarafından zimmete geçirilmişti. Parayı İzle'nin kurucusu Hamzat Lawal bunu kamuoyuna duyurdu ve sessiz kalması amacıyla kendisine 100 milyon naira (500.000 dolar) rüşvet teklif edilmiştir. Lawal, Parayı İzle'nin etkinlikleri nedeniyle Nijerya hükümeti'nin 2019'da 50 milyar niara tasarruf ettiğini bildirdi (The Cable, 2020).

3.3.4. Yiaga Africa

Yiaga Africa, kendini demokratik yönetişimi, insan haklarını ve sivil katılımı teşvik etmeye adanmış, kâr amacı gütmeyen bir sivil değişim yaratıcı merkezidir (Yiaga Africa, ty). Yiaga Africa, 2007'de Kuzey Orta Nijerya'daki Jos Üniversitesi'nde bir öğrenci örgütü olarak kuruldu. Kuruluşundan bu yana kuruluş, katılımcı demokrasiyi, insan haklarını ve sivil katılımı teşvik eden, temel demokrasi ve yönetim sorunlarının eleştirel çözümlemesini sağlayan araştırmalar hazırlar, uygulamaya yönelik çözümler üretir, vatandaşları topluluklarında değişime öncülük etmeleri amacıyla eğitir ve güçlendirme çalışmaları yapar. Toplumsal değişimi ve dönüşümü yönlendirmek üzere ağlar ve sosyo- hareketler oluşturmaya yatırım yapmaktadırlar. Yiaga Africa'nın Nijerya'nın 36 eyaletinin tamamında ve 774 Yerel Yönetim Bölgesinde (LGA) liderlik yapıları ve üyeleri bulunur.

Çoğu politikacının siyaseti bir servet toplama aracı olarak görmesi nedeniyle, her seçimde sahte oy pusulaların basılması, kendi lehlerine olmadığına inandıkları oy pusulalarının yakılması ve her türlü hukuksuzluğa karşı Yiaga Africa, “#WatchingTheVote” heşktekini oluşturarak bu yasa dışılıkları halka duyurmak üzere bir platform kurdu. #WatchingTheVote (<https://watchingthevote.org/>), sms (kısa mesaj) gibi teknolojik araçları ve seçim gözlemine yönelik kanıta dayalı araştırma yöntemi araçlarını kullanarak Nijerya'daki seçimlerde dürüstlüğü sağlamak üzere vatandaşların önderliğinde bir seçim gözlemi girişimidir (<https://www.yiaga.org/who-we-are/> erişim tarihi 07.08.2021).

3.3.5. Politika ve Hukuk Savunuculuğu Merkezi (Policy and Legal Advocacy Center)

Politika ve Hukuk Savunuculuğu Merkezi (PLAC), Nijerya’da demokratik yönetişimi, vatandaş katılımını ve kamu kurumlarıyla ilişkiyi güçlendirmek amacıyla çalışan bağımsız, kâr amacı gütmeyen ve partizan olmayan bir sivil toplum kuruluşudur. PLAC, yasal ve politika reformlarını savunur ve vatandaşların hükümete erişimini artırarak politika ve karar alma süreçlerinde şeffaflığı ve hesap verebilirliği teşvik edip yasama organını savunuyor, seçim reformunu ve yolsuzlukla mücadele kampanyasını desteklemektedir (PLAC, <https://placng.org/i/plac-profile/>).

PLAC’ın odak alanlarından biri, Bağımsız Ulusal Seçim Komisyonu (INEC), STK’lar ve öteki seçim paydaşlarının desteği ve katılımı yoluyla seçim sürecinin güvenilirliğini güçlendirmektir. Bu girişim, Nijerya Sivil Toplum Durum Odasındaki (Nigerian Civil Society Situation Room) ortaklarla yapılmaktadır. Durum Odası, işbirliğini, proaktif savunuculuğu ve seçim sürecinde krizlere hızlı müdahaleyi teşvik etmek üzere seçimler ve mevcut ulusal meseleler üzerinde çalışan sivil toplum grupları arasında bilgi alışverişine odaklanan, yönetim konularında sivil toplumun katılımına yönelik bir eşgüdüm platformudur. PLAC, Durum Odası sekreterliğine ev sahipliği yapar ve aynı zamanda yürütme komitesinin bir üyesidir. Durum Odası, önceden planlama, senaryo oluşturma, kanıta dayalı çözümlenme, seçim sürecinde çeşitli paydaşlarla yapıcı etkileşim ve izleme seçeneklerine yönelik bir forum sağlamaktadır. PLAC, vatandaşların ve sivil toplum gruplarının vatandaşlarla ve sivil toplum gruplarıyla daha iyi etkileşime girmesini sağlamak için Nijeryalı yasama organı ile sürekli bir ilişki sürdürerek yerel alanlarda seçmenlerin ve vatandaşların taleplerini karşılamaktadır. PLAC, yasama organının etkinliğini artırmaya yönelik etkinlikler üzerinde de çalışmaktadır. Bunu, kapasite geliştirme programları, çalışma planları, operasyonel yönergeler, rapor yazma yönergeleri ve yasal gündem gibi yasal kaynakların geliştirilmesi yoluyla yapmaktadır. PLAC, özellikle finans, ödenek, seçim ve anayasal reform gibi öncelik alanlarında olmak üzere, yasama meclisinin çeşitli

komiteleriyle birlikte çalışmaktadır. PLAC, ayrıca, bu komitelerle yoksulluğu azaltacak reform yasaları konusunda çalışır ve kamuoyuna açık toplantılar ve gözetim, STK ilişkileri ve katılım gibi yasal etkinliklerle teknik yardım sağlamaktadır. 4.3.6. Sosyo-Ekonomik Haklar ve Hesap Verebilirlik Projesi (Socio-Economic Rights and Accountability Project, SERAP)

Sosyo-Ekonomik Haklar ve Hesap Verebilirlik Projesi, 2004'te oluşturulmuş ve Nijerya yasalarına göre kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşu olarak tescil edilmiştir. SERAP, Nijerya'nın genç ve kırılgan demokrasisinde ekonomik ve toplumsal hakların şeffaflığını, hesap verebilirliğini ve korunmasını artırmak, uluslararası insan hakları hukukunun keşfedilmemiş potansiyelini tanımak ve bu ilkeleri ve değerleri desteklemek üzere oluşturulmuştur. Örgüt, hükümeti ve öteki kuruluşları toplumdaki yolsuzluk, yoksulluk, eşitsizlik ve ayrımcılık gibi kalkınma ve insan hakları sorunlarını ele almaya özendirerek ve zorlamak amacıyla insan hakları hukukunu kullanır. SERAP, hükümetin insan hakları ve yolsuzlukla mücadele yasaları ve standartları çerçevesinde hesap vermesi amacıyla çalışır. Yolsuzluk ve ekonomik ve toplumsal hakların mağdurlarına ücretsiz hukuki danışmanlık ve hizmetler sunar

3.3.6. Nijerya İşçi Kongresi (Nigerian Labour Congress, NLC)

Nijerya İşçi Kongresi, Aralık 1975'te dört farklı örgütün (Nijerya Sendika Kongresi (NTUC), İşçi Birliği Cephesi (LUF), Birleşik İşçi Kongresi (ULC) ve Nijerya İşçi Konseyi (NWC) birleşmesiyle kurulmuştur: Murtala Muhammed liderliğindeki Federal Askeri Hükümet (1975-1976), yeni örgütü tanımayı redderek bunun yerine sendikaların ve liderlerinin etkinliklerini araştırmak üzere Adebisi Mahkemesi'ni kurmuştu. Mahkeme 1976'da mevcut tüm sendika merkezlerinin Soğuk Savaş ideolojilerini yaydığını, uluslararası sendika federasyonlarından gelen ve kötü yönetilen fonlara bağlı olduklarını iddia etmiştir. Nijerya İşçi Kongresi, 1978'de ülkedeki tek ulusal sendikalar federasyonu olarak 1000'den fazla farklı sendikanın 42 sanayi sendikasına yeniden yapılandırılmasıyla oluşturuldu. İşçi Kongresi, 1988'de Babangida'nın askeri rejimi sırasında ve ayrıca, 1994'te Sani Abacha (1993-1998

askeri hükümet başkanı) tarafından feshedildi. NLC misyonu, işyerinde hakları teşvik etmek, tüm Nijeryalıların insana yakışır istihdam fırsatlarını özendirip tüm işçilere görüşlerini duyurmak üzere fırsatlar sunmaktadır (NLC, <https://www.nlcng.org/nlc-history/>).

3.3.7. Nijerya Hristiyan Derneği (Christian Association of Nigeria, CAN)

Nijerya Hristiyan Derneği 1976'da kuruldu ve başlangıçta yalnızca Katolik Kilisesi'ni ve ana akım Protestan gruplarını temsil ediyordu (CAN, ty). Daha sonra Pentekostal kiliseleri de kapsayacak biçimde genişledi ve Nijerya'daki tüm Hristiyan örgütlerini temsil ediyor. CAN, 2000'de kuzey Nijerya eyaletlerinde "Şeriat" yasasının kabul edilmesini protesto etti. 2006'da, örgütün Başkanı Akinola, Müslümanların Hristiyanlara yönelik şiddetine tepki olarak bir bildiri yayınlayarak, Müslümanlara "şiddet üzerinde tekellerinin" olmadığını ifade ederek, Müslümanların bir İslam devleti kurmaya çalıştıklarını iddia etmeyi sürdürdüler.

3.3.8. Oodua Halk Kongresi (Oodua People's Congress, OPC)

Oodua Halk Kongresi Nijerya'da bir Yoruba milliyetçi örgütüdür (Duruji, 2012). Nijerya'nın güneybatı ve bazı kuzey orta kesimlerinde ve Benin cumhuriyeti gibi komşu ülkelerde yaşayan Yoruba halkı büyük bir etno-dilsel gruptur; çoğunluğu Yoruba dilini konuşur. Hareket 2003'de güneybatı eyaletlerinde yaşayan öteki etnik gruplara saldırmaya başladıklarında şiddetlendi. Dönemin başkanı Olusegun Obasango grubu yasakladı. Son yıllarda esas olarak Yoruba etnik grubuna yönelik toplumsal siyasi savunuculuk etkinliklerinde bulunuyorlar.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yönetim anlayışı ile yönetimde oluşturulabilecek düzen, vatandaşların öncelikle temsilcilerini özgür iradeleri ile seçmelerini ve onlara istedikleri gibi yönetme hakkını vermelerini gerektirmektedir. Bu yönüyle yönetişimin uygulanmasının temel koşulu, bir ülkede demokrasinin geçerliliğidir. Demokrasinin temel ilkelerinden biri de katılımdır. Bu tespitten hareketle, halk ile kamu yöneticileri arasında sıkı bir iletişim ağı içerisinde işbirliği çerçevesinde kamunun kamu karar ve işlemlerine katılımı sağlanabilmektedir.

Yönetişim, bir ülkenin ekonomik ve toplumsal kaynaklarını kalkınma odaklı bir yaklaşımla yönetmek üzere siyasi bir otorite kullanmanın bir yoludur. Toplumsal sorunları çözmeye ya da toplumsal fırsatlar yaratmaya yönelik etkileşimlerin, bu yönetsel etkileşimler bağlamında kurumlara katılmanın ve tüm bu etkinliklere yönelik olarak normatif bir temel oluşturmanın toplamı olarak da düşünülebilir. İyi yönetişimin oluşturulabilmesi amacıyla belirli özellikler ve araçlar bulunmalıdır. İyi yönetişim kurmanın en önemli yollarından biri güvenilir bir sivil toplum topluluğunun varlığıdır. Sivil toplumun toplumdaki rolleri hakkında daha önce belirtildiği gibi, temel rollerinin karar alma sürecine katılımı teşvik etmek olduğu açıktır. Katılım, demokratik ilkenin de önemli bir yönüdür. Katılım, kamu yöneticileri tarafından alınan ve halkı etkileyen kararlara doğrudan ya da dolaylı olarak katılma sürecidir. Yerel yönetimlerde iyi yönetişimin yerleşmesinde sivil toplum kuruluşlarının ne kadar etkili olabileceği incelenmeye çalışılmıştır. Eşitlik, iyi yönetişimin sürdürülmesinde önemli bir unsurdur. Eşitlik; herkesin aynı refah düzeyine ulaşma fırsatına sahip olmasını sağlamaktır. Öteki önemli unsurlar ise; hukuka ve hukukun üstünlüğüne uygunluk, hesap verebilirlik, verimlilik ve şeffaflıktır. İyi yönetimi sağlayacak olan hükümettir. Bu girişimin ana aktörleri devlet, STK'lar ve özel sektördür. Yönetişimin farklı alanlarda etkili olduğu yönleri bulunmaktadır. Örneğin, kamu yönetiminde yönetişimin rolü, ayırım gözetmeksizin ya da belirli bir grubun çıkarları doğrultusunda

insanların etkin ve uygun katılımını kolaylaştırmak üzere gerekli politika düzenlemelerini yapmaktır. Kamu kaynaklarının verimli kullanılması, halkın güveninin kazanılması ve yolsuzluğun en aza indirilmesi kamu yönetiminde önceliklerdir.

İyi yönetim modern toplumun temel taşıdır. Tüm demokratik toplumlarda, insanlara hiçbir üstün güç tarafından bastırılmayan bazı temel insan hakları garanti edilir. İyi yönetimin temel ilkelerinden biri olan hukukun üstünlüğü, eşit haklara ve adalete sahip bir toplum yaratır. Kamu sektörü, toplumda belirli bir grubu kayırmamak üzere karar vermede eşitliği sağlama ve uygulama sorumluluğuna sahiptir. Eşitlik, hukukun üstünlüğünün temel bir unsurudur. Bununla birlikte, Nijerya kamu sektörü, hükümet görevlerini niteliksizlerin elinde tutan büyük bir adam kayırmacılık düzeyi gösterdi. Herkesin başarısına yönelik düz bir zemin oluşturması gereken insanlar, karar vermelerinde açık bir kayırmacılık gösterdiğinde, bu, toplumun genel refahını olumsuz etkiler. Bu, Nijerya toplumundaki büyümeyi ve daha çok temel hizmetlerin çoğunun sunulması gereken yerel yönetim düzeyindeki büyümeyi büyük ölçüde olumsuz etkiledi. Toplumdaki güçlüler suç işlediklerinde yargı tarafından serbest bırakılırken, yoksullar küçük suçlardan hapse atılmaktadır.

Nijerya, federal (merkezi), eyalet ve yerel yönetim arasında güç ayrılığına sahip bir federal hükümet sistemi işletmektedir. Nijerya anayasası federal hükümete büyük bir güç vermekte, ancak aynı zamanda eyalet ve yerel yönetim alanlarına yönelik bazı sorumlulukları işletmemektedir. Devlet ve yerel yönetimler yıllardır bir kimlik mücadelesine kilitlenmiş durumdadır. Çeşitli eyalet hükümetleri, yerel yönetim alanlarının işlerine müdahale ederek yerel yönetim alanlarında mutlak bir yönetim eksikliğine neden olmaktadır. Eyalet valileri, kimin yerel yönetim alanının başkanı olacağına karar verir, federal hükümetten yapılan yasal tahsisin yerel yönetim tarafından nasıl harcanacağına karar verir ve çoğu durumda bu para “aklanır” ve kamu hizmetinde harcanmaz. Devlet ve yerel yönetim alanı arasındaki sorumlulukların örtüşmesine çözüm, yönetimin her düzeyinde iyi yönetimin kurumsallaştırılmasıdır.

STK'lar son yıllarda yerel yönetim alanlarının önemi ve halka yakınlığı nedeniyle neden devletin en önemli kolu olduğu konusunda bilinçlendirme kampanyaları yürütmektedir. CODED DEVELOPMENT ve SERAP gibi STK'lar, kamu kurumlarında kötü yönetim ortaya çıkaran savunuculuklara büyük ilgi göstermiştir. 2014'te CODED DEVELOPMENT, hükümetin milyarlarca naira'nın bütçelendiği ancak bireyler tarafından zimmete geçirildiği dolandırıcılık planını ortaya çıkardı. Bu tür çabalar kısa sürede minimum sonuç vermesine karşın, kamu yöneticilerinin zihninde uzun erimde izlendiklerine ilişkin bazı endişeler oluşturmaktadır.

Halkın talepleri doğrultusunda yerel yönetimler daha fazla önem kazanmış ve halk arasında katılımı teşvik eden topluluk yönetimi anlayışı zenginleştirilmiştir, daha önce de belirtildiği gibi katılım iyi yönetişimin önemli bir ilkesidir.

Dünya literatüründe yerel yönetimin çeşitli tanımları bulunmaktadır. Ancak tüm bu tanımlardan en önemlisi adem-i merkeziyetçiliktir. Şu anda Nijerya'da 774 yerel yönetim alanı bulunmaktadır. Bu yerel yönetim alanlarının hepsinde olmasa da çoğunda iyi yönetim eksiktir. Bağımsızlıktan bu yana birbirini izleyen hükümetler tarafından yerel yönetimin kaderini değiştirmek üzere çeşitli reformlar yapılmıştır. Nijerya devletinin ortaya çıkışında, Güney ve Kuzey koruyucuları İngiliz kolonisi tarafından birleştirildiğinde, İngilizler, yerel yönetim alanının sömürge valisinin doğrudan denetimine ya da koordinasyonu altında olduğu merkezi bir hükümet sistemini benimsemişti. Güneyde doğrudan denetime sahipken, kuzeyde emirlerle denetlenmişti. Bağımsızlıktan sonra bu sistemin verimsiz olduğu anlaşılınca farklı bölgeler kendilerine uygun bir sistem uygulamaya karar verdiler. Siyasi müdahale, finansman eksikliği ve niteliksiz personel sorunu yıllardır sürmektedir. Vatandaşlar yıllar boyunca bu yerel yönetim alanlarının verimsizliğini görmezden geldi ve halkın siyasi katılımının olmaması ve çevrelerinde olup bitenlerden habersiz olmaları nedeniyle daha çok merkeze odaklandılar. Ayrıca, devletin halka en yakın birimi yerel yönetimdir, dolayısıyla vatandaşın odak noktası bu olmalıdır. Bu konuda sivil toplum kuruluşları, devletin halka karşı çeşitli sorumlulukları konusunda kamuoyunda

farkındalık yaratmak, iyi yönetişimin kurumsallaşması amacıyla savunuculuk yapmak ve toplumu doğrudan etkileyen politikalar üretmek ve hükümete baskı yapmak üzere devreye girmişlerdir.

STK'lar yönetişim uygulamalarının temel taşlarından biridir. Bu nedenle, bazı kuruluşlar halkın çoğunluğu adına bir cephe olarak hareket etmek üzere seçilmiştir. Herkesin yönetime doğrudan katılımı değil, bazı kuruluşların belirli amaç ve hedefler çerçevesinde belirli kıstaslarla bir araya gelerek bu kişiler adına hareket etmeleri, onların beklenti ve istemlerinde söz sahibi olmalarıdır. Bu, insanların yönetilme biçimleri üzerinde söz sahibi olacak kadar büyük bir grupta oldukları anlamına gelip, kendilerini daha kolay ifade edebilirler. Örgütlenmeye katılan kişiler dolaylı olarak katılma haklarını gerçekleştirirler. Nijerya'da STK'lar özellikle etnik ve dini hakları savunanlar temsil ettikleri kişilerin çıkarlarını korumayı başarmışlardır. Örneğin, CAN (Nijerya Hristiyan Örgütü) 2011'de Hristiyan bir başkan adayına yönelik kampanya yürüterek başarılı olmuştur. Savunuculuktaki bir başka başarı örneği, Nijer Deltası'nda bölgede büyük hükümet altyapısı gelişimine yol açan harekettir. Birçok STK, uluslararası petrol şirketleri tarafından bölgenin kirlenmesine son verilmesi çağrısında bulundu, konferanslar ve sempozyumlar düzenlediler. Yıllarca ihmal edilen sorunlara karşı hükümet, kirli suları temizleyerek bölgeyi geliştirmeye başlamıştır.

Sivil toplum, askeri mücadele geçmişi nedeniyle odağını federal hükümetten yerel yönetimlere değiştiremedi. Çoğu sivil toplum kuruluşunun başkent Abuja'da ofisleri bulunur. Çoğu vatandaş, STK'lar ile siyasi sınıf arasında bir fark olmadığına inanmaktadır. Kamuoyundaki bu kötü algı ile sivil toplum kuruluşu çoğu durumda kendini aklayamadı. Bazı sivil toplum kuruluşlarının temel sorumluluklarına ilişkin tüm bu algılanan yetersizliklerine karşın, iyi yönetişim üzerinde olumlu etkisi olan bazı STK'lar da bulunmaktadır.

Son olarak, sivil toplum örgütlerine odaklanmanın son zamanlarda değiştiğini gösteren kanıtlar bulunmaktadır. Geçmişte çoğu sivil toplum kuruluşu temel olarak federal hükümetin etkinliklerine odaklanmış ve iyi yönetişim eksikliği nedeniyle

eyalet ve yerel yönetimi kaderine terk etmiştir. Son yıllarda, YIAGA Africa gibi STK'lar, insanların siyasi sınıf tarafından seçilmeleri yerine seçileceği yerel yönetim konseyi seçimlerini savundu. Yiaga, eyalet yasama organı aracılığıyla eyalet hükümetlerinin denetimi altında olan seçim düzenleme organının şeffaflığı ve bağımsızlığına yönelik olarak çağrılarını sürdürdü. Mali katılım ve bütçe sürecinde bir başka önemli savunuculuk ise Budgetit'tir. Budgetit, federal projelere odaklandı ve okullar ve sağlık merkezleri gibi çeşitli yerel yönetim projelerini denetlemek üzere bir izleme ağı oluşturdu. Bu projeler geçmişte eyalet ve yerel yönetim düzeylerindeki çoğu politikacının bir kara para aklama kanalı olmuştur. Bunun, çoğunlukla yerel halkın ihmali ve müdahale eksikliği nedeniyle çürümesine izin verildi. Bu durumdaki bir başka örgüt olan CODE kavramdan uygulamaya ve yürütmeye kadar bir bütçe izleme sistemi kurdular. Bu çeşitli STK'ların etkinliklerinin birleşimi, başta yerel yönetim konseyleri olmak üzere, hükümetin çeşitli birimlerinin çeşitli etkinlikleri hakkında kamuoyunda farkındalık yaratmıştır. Ayrıca, bir güven ve şeffaflık ortamı yaratmak üzere STK'ların etkinlikleri hakkında halka daha açık olmaları gerekmektedir. Bunlar, bazı STK'ların kamu sektörünün kötü yönetiminde suç ortağı olduğu algısını ortadan kaldıracaktır. STK'ların Nijerya'da yerel yönetişimin gelişimine katkıda bulunduğunu ve bulunacağına ilişkin açık kanıtlar bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Adejumobi, S. & Seteolu, D. (2002). "Politics at the Margin: Community-Based Organizations and Local Governance in Nigeria", *The Role of Non-Governmental Organizations in Fostering Good Governance at the Local Level in Africa*, New York: United Nations Centre for Regional Development.

Adeola, G. L. (2009), From Native Authority to Local Government: Is there a System of Local Government in Nigeria?" Akhaine, S. O (Ed). *Local Government Administration in Nigeria: Old and New Visions*, Lagos: Centre for Constitutionalism and Demilitarisation

Almond, G. A. and Verba, S. (1963). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton: Princeton University Press.

Ariwariokuma, S. (2009). *The Political Economy of Oil and Gas in Africa: The Case of Nigeria*. London and Newyork: Routledge.

Atiyas, İ. ve Sayın, Ş. (2000). *Kamu Maliyesinde Saydamlık*. İstanbul: TESEV Yayınları.

Benz, A. and Papadopoulos, I. (2006). *Governance and Democracy: Comparing National, European and International*. London and New York: Routledge.

Breunig, P. (2007). *Exploring the Nok Culture*. Frankfurt/Main: Goethe University, Institute for Archaeological Sciences, African Archaeology and Archaeobotany.

CIVICUS. (2007). *Civil Society in Nigeria: Contributing to Positive Social Change*. <https://www.issuelab.org/resources/19687/19687.pdf>.

Denhardt, J. V. and Denhardt, R. B. (2003). *The New Public Service. Serving, not Steering*. London: M. E. Sharpe.

Dursun, D. (1998). "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Doğuşu ve Siyasi/İdari Gelişme", Dursun, D. ve Al, H. (Ed.), *Türkiye'de Yönetim Geleneği*. İstanbul: İlke Yayınları, 93-104.

Egwim, A. İ. (2020). *Dynamics of federalism in Nigeria*. Cham: Palgrave Macmillan.

Egwu, S. (2005). From confrontation to encouragement: Civil society and democratic struggle in Nigeria, African Government, Monograph Series. No.2.

Erdoğan - Tosun, G. (2001). *Demokratikleşme Perspektifinden Devlet-Sivil Toplum İlişkisi*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.

Eryılmaz, B. (1997). *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması*. İstanbul: Birleşik Yayıncılık.

Eryılmaz, B. (2000). *Kamu Yönetimi*. İstanbul: Erkan Matbaacılık.

Falola, T. (2015). *Nigerian History politics and affairs The collected Essays of Adiele Afigbo*. Africa World Press, Inc.

Falola, T. and Heaton, M. M. (2008) *A History of Nigeria*. Cambridge: Cambridge University Press.

Federal Republic of Nigeria (1999). *The Constitution of the Federal Republic of Nigeria*, Lagos: Federal Ministry of Information.

Federal Republic of Nigeria (1976). *Guideline for Local Government Reforms*, Kaduna: Government Printer.

Gboyega A. E. and Oyediran O. (1978), "Local Government Reform: A View from Ibadan", Panter-Brick Jeith (Ed.) *Soldier and Oil: The Political Transformation of Nigeria*. London, Frank Case & Co. Ltd.

Göymen, K. (2010). *Türkiye'de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.

Graham, J., Amos, B., Plumtre, T. (2003). *Governance Principles for Protected Areas in the 21st Century*. Ottawa, (Canada): Institute of Governance Canadian International Development Agency.

Hertzog, R. (2012). "Local Government in France", Moreno, Á. M. (Ed). *Local Government in the Member States of the European Union: A Comparative Legal Perspective*. Madrid: National Institute of Public Administration, 203-232.

Imobighe, T.A. (2003). "Introduction: Civil society, ethnic nationalism and nation building in Nigeria", Imobighe, T. A. (Ed.), *Civil Society and Ethnic Conflict Management in Nigeria*. Ibadan: Spectrum Books Limited.

- Inglehart, R. (1997). *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies*. Princeton: Princeton University Press.
- Jan, K. (2003). *Governing As Governance*. London: Sage Publishing.
- Keane, J. (1998). *Civil Society: Old Images New Visions*. Oxford, Cambridge: Polity Press.
- Keleş, R. (1993). *Kent ve siyaset üzerine yazıları*. İstanbul: IULA EMMME Yayını.
- Maclagan, P. and Nel, C. (1995). *The age of participation*. San Fransisco: Berett Koehler Publishers.
- Mutfang, T. (2003). “The State, civil society and Government in Nigeria: A post 1960 synopsis”, Aboh, O.S. (Ed), *Geographies of citizenship in Nigeria*, Zaria: Tanga publishers.
- Pierre, J. & Peters, B. G. (2000). *Governance, Politics and the State, Political Analysis Series*. London: Palgrave MacMillan.
- Putnam, R. D. (1963). *Making Democracy Work*. Princeton: Princeton University Press.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone*. New York: Simon and Schuster.
- Schefold, D. (2012). “Local Government in Germany”, Moreno (Ed), 233-256.
- Stoker, G. (1991). *The Politics of Local Government*. London: Macmillan Press.
- Tamanaha, B. Z. (2020). *Hukukun Üstünlüğü & Tarih, Siyaset ve Teori*. (Çev. A.F. Doğan). İstanbul: Rünik Kitap Yayınları.
- Tekeli, İ. (2018). *Katılımcı Demokrasi ve Sivil Toplum Kuruluşları*, 2. Baskı, İstanbul: SDD.
- Tester, K. (1992). *Civil Society*. London: Routledge.
- Toksöz, F. (2008). *İyi Yönetişim El Kitabı*, İstanbul: TESEV Yayınları.
- Uchendu, V. (2000). “Civil Society and Democracy, Theoretical foundation”, içinde Okon, E. U. (Ed.), *Civil Society and the Consolidation of Democracy in Nigeria*, Calabar: Cats Publishers.

Udo, R. K. (1970). *Geographical Regions of Nigeria*. San Francisco: University of California Press.

Zimmer, A. (2010). "Third Sector - Government Partnerships", Taylor, R. (Ed.) *Third Sector research*. New York: Springer, ss. 201-217.

Makaleler ve Raporlar

Abdulhamid, O.-S., & Chima, P. (2016). Local government administration in Nigeria: the search for relevance. *Commonwealth Journal of Local Governance*, 18: 181-195.

Achimungu, H, Ata-Agboni, U. J. & Aliyu, A. (2013). "Ethnicity, Ethnic Crisis, and Good Governance in Nigeria: Implications for Sustainable National Development", *Public Policy and Administration Research*, 3, 12: 46-60.

Adangor, Z. (2015). "Composition of Customary Courts in Rivers State of Nigeria: A Case for Appointment of Chiefs As Members", *Journal of Law and Judicial System*, 1, 3: 82-95.

Adeyemi, O. O. (2019). "Local Government Administration in Nigeria: A Historical Perspective", *Journal of Public Administration and Governance*, 9, 2: 161-179.

Agba, M.S., Akwara, A. F., Idu, A. (2013). "Local Government and Social Service Delivery in Nigeria: A Content Analysis", *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 2, 2: 455-462.

Altınöz, M. ve Tutar, H. (2017). "Hesap Verebilirlik Bağlamında İç Denetim ve Sorun Alanları: Eleştirel Bir Analiz", *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8, 15: 225-248.

Animasaun, M. A. (2008). "The 2007 elections and imperative of electoral reform in Nigeria", *Covenant Journal of Business and Social Sciences*. 2, 1 (1& 2): 123-141

Arisi, R. O. (2015). "Civil Society and Democratic Governance in Nigeria", *Donnish Journal of Political Science and International Relations*, 1, 2: 9-15.

Ateş, H. ve Buyruk, G. (2019). "Bir İyi Yönetişim İlkesi Olarak Katılımcılık ve Türk Kamu Yönetiminde Katılımcılığın Konumu", *Ombudsman Akademik*, No. 1: 81-98,

Bolatito, S. and Ibrahim, S. B. (2014). "Challenges of Local Government Administration in Nigeria; An Appraisal of Nigerian Experience", *International Journal of Science and Research*, 1, 7: 562-568.

Chidozi, E (2020), “Local Government Reforms as Instrument for National Development in Nigeria”, *International Journal of Trend in Scientific Research and Development*, 4, 3: 129-135.

Coker, M. A. and Adams, J. A. (2012). “Challenges of Managing Local Government Finance in Nigeria”, *Research on Humanities and Social Sciences*, 2, 3: 1-12.

Çulha-Zabçı, F. (2002). “Dünya Bankası’nın Küresel Pazar İçin Yeni Stratejisi: Yönetişim”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 57,3:151-179. Diamond, L. (1994). “Rethinking Civil Society: Toward Democratic Consolidation”, *Journal of Democracy*, 5, 3: 4-17.

Don M. Baridam, D. M., Don-Baridam, L. (2020). “The Local Government System in Nigeria: Evolving a New Development Paradigm”, *Journal Of Humanities And Social Science*, 25, 4: 7-12.

Duruji, M. M. (2012). “Two Nigerian Ethno-nationalism: A Comparative Study of OPC and MASSOB”, *Studies of Ethnicity and Nationalism*,12, 3: 534-549.

Ebrahim, A. (2003). “Accountability in Practice: Mechanisms for NGOs”, *World Development*, 31, 5: 813–829.

Emini, F. (2009). “Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 16 (2): 31-48.

Egbe, E. J. (2014). “Native Authorities and Local Government Reforms in Nigeria Since 1914”, *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 19, 3: 113-127.

Erunke, C. E. (2010). “Retrospecting the Local Government System in Nigeria (1983 - 1993)”, *International Journal of Advanced Legal Studies and Governance*, 11: 42-53.

Eseme, G. D. (2013). “Civil Society, Democratic Governance and Development in Nigeria1999-2012”, *Contemporary Journal of African Studies*, 1, 2: 93-116.

Essia, U. and Yearoo, A. (2009). “Strengthening civil society organizations/government partnership in Nigeria”, *International NGO Journal*, 4, 9: 368-374.

Ezekiel, M. P. and Oriakhogba, D. O. (2015). “Comment: Towards a Viable Local Government Structure in Nigeria: Overview of US and German Local Government Systems”, *Mizan Law Review*, 9(1):201-214.

- Ezeozue, C. (2020). "Local Government Reforms as Instrument for National Development in Nigeria", *International Journal of Trend in Scientific Research and Development (IJTSRD)*, 4, 3: 129-135.
- Fadakinte, M.M. (2013), "The Nature and Character of the Nigerian State: Explaining Election Crisis in a Peripheral State", *British Journal of Arts and Social Sciences*, 12, II: 275-287.
- Fidelis, M. A. (2015). "The Role of Civil Society Organisations (CSOs) in The Nigerian Democratization Process, 1999 – 2015", *International Journal of Research in Arts & Social Sciences*, 8, 2: 334-347.
- Foley, M. W. & Edwards, B. (1996). "The Paradox of Civil Society", *Journal of Democracy*, 7, 3: 38-52.
- Gberevbie, D.E. (2013). "Civil Society, Democratic Governance and Development in Nigeria, 1999-2012", *Journal of African Studies*, 1, 1: 93-116.
- Gedikoğlu, T. (2012). "Yükseköğretimde Hesap Verebilirlik", *Yükseköğretim Dergisi*, 2,3: 142-150.
- George, O. J., Amujo, C. O., Cornelius, N (2012), "Military Intervention in the Nigerian Politics and Its Impact on the Development of Managerial Elite: 1966-1979" *Canadian Social Science*, 8, 6: 45-53.
- Gören, Z. (2016). "Genel Eşitlik İlkesi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, , 22, 3: 3279-3301.
- Gözlüöl, S. (2013). "Uluslararası Hukuk Boyutuyla Hukukun Üstünlüğü", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17, 2: 1423-1454.
- Gündüz, A. (2020). "The Relationship between Civil Society and Local Governments", *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, 3, 1: 26-32.
- Igbara, N., Tordee, B., Nwadike, G. and Abuba, S. (2016). "Budget and Budgeting in the Third Tier of Government: Problems and Prospects", *Equatorial Journal of Finance and Management Sciences*, 1: 1-9.

İleri, H. (2014). “Verimlilik, Verimlilik İle İlgili Kavramlar ve İşletmeler Açısından Verimliliğin Önemi”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1, 2: 9-24

James, O., Amuji, O.J. and Cornelius, N. (2012). “Military Intervention in the Nigerian Politics and Its Impact on the Development of Managerial Elite: 1966-1979”, *Canadian Social Science*, 8, 6: 45-53.

Jun, J. S. (1999). “Enhancing Local Governance and Civil Society in the New Millennium”, *Administrative Theory & Praxis*, 21, 4, Millennium Issue: 461-467.

Kandemir, M. ve Yardımcıoğlu, D. (2015). “İş Hukukunda Eşitlik İlkesi”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19, 30-31: 1-44 .

Kaypak, Ş. (2012). “Yerel Yönetimlerde Katılımcı/Müzakereci Demokrasi Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8, 17: 171-196.

Keleş, R. ve Erbay, Y. (1999). “Avrupa Konseyinin Bölge Olgusuna Bakışı”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 8, 4: 3–29.

Kitause, R. H, Achunike, H. C (2013). “Religion in Nigeria from 1900-2013”, *Research on Humanities and Social Sciences* 3, 18: 45-56.

Kligman, G., “Reclaiming the public: a reflection on recreating civil society in Romania”, *Eastern European Politics and Societies*, 1990, 4, 3: 393-438.

Kurfi, S.A. and Danrimi, M. L. (2020). “Embezzlement and Reckless Spending: A Bottleneck for Local Governments’ Revitalization and Sustainable Development in Nigeria”, *Asian Finance & Banking Review*, 4, 1: 47-53.

Lafenwa, S. A. (2016). “Civil Society and the Anti-Corruption Struggle in Nigeria,” *International Journal of Business and Social Science*, 7, 3 (March): 115–127. Lawal, T. and Oladunjoye, A. (2010). “Local Government, Corruption and Democracy in Nigeria”, *Journal of Sustainable Development in Africa*, 12, 5: 227-235.

Lührmann, A., Marquardt, K., & Mechkova, V. (2020). “Constraining Governments: New Indices of Vertical, Horizontal, and Diagonal Accountability”, *American Political Science Review*, 114, 3: 811-820.

Bovens. M. (2007). "Analysing and Assessing Accountability: A Conceptual Framework", *European Law Journal*, 13, 4: 447-468. Mojibayo, F. M. (2013). "Civil Society, Democracy and Good Governance in Nigeria: 1999-2012", *International Journal of Modern Social Sciences*, 2, 2: 134-154.

Nie, N. H., Powell Jr., G. B., and Prewitt, K. (1969). "Social Structure and Political Participation: Developmental Relationships, II", *The American Political Science Review*, 63, 3: 808-832.

Nowa, O. (2015), "History of Civil-Military Relations in Nigeria (5) The Second Transition (1979-83, Part 2)", *Ganji*.

Oktay, E. ve Pekküçükşen, Ş. (2009). "Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesinin Bir Aracı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları -Türkiye İçin Kısa Bir Değerlendirme", *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1: 172-186.

Page, M.T. (2021). Fake Civil Society: The Rise of Pro-Government NGOs in Nigeria, Working Paper, Carnegie Endowment for International Peace, https://carnegieendowment.org/files/202107-Page_Nigeria_final3.pdf.

Raz, J. (1977). "The Rule of Law and its Virtue". *Law Quarterly Review*, 93: 195-211.

Regina, A. (2015). "Civil Society and Democratic Governance in Nigeria", *Donnish Journal of Political Science and International Relations*, 1, 2: 9-15.

Schmitter, Philippe, "On Civil Society and the Consolidation of Democracy: Ten Propositions", mimeograph, Stanford Department of Political Science, July 1995.

Selznick, P. and C. Gül (2008)., "Amerikan Toplumunu ve Hukukun Üstünlüğü", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12, 1:725-738.

Tonwe, D.A. (2011). "Conceptualizing Local Government from a Multi-Dimensional Perspective", *Higher Education of Social Science*, 1, 1:66-71.

Ugoh, S. and Ukpere, W. I. (2009). "Appraising the trend of policy on poverty alleviation programmes in Nigeria with emphasis on a National Poverty Eradication Programme (NAPEP)", *African Journal of Business Management*, 3, 12: 847-854.

Whitehead, L. (1997). "Bowling in the bronx: The uncivil interstices between civil and political society", *Democratization*, 4, 1: 94-114.

Yüksel, M. (2000). "Yönetişim kavramı üzerine", *Ankara Barosu Dergisi*, 58, 3: 145-159.

Tezler

Akyol, M. (2017). Türkiye’de Yerel Yönetimlere Yönetişimin Eklenmesini: Yerel Yönetişim, Yüksek Lisans Terzi, Kütahya, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı.

Bahçavan, G. (2006), Yönetişim ve Türkiye Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı.

Bozkuş, B. (2009). Türk Kamu Yönetimde Yönetişim Tartışmaları ve Yönetişimin Kamu Yönetiminde Uygulanabilirliği, Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilim ve Kamu Yönetim Anabilim Dalı.

Kurt, S. E. (2019). Yerel Yönetim ve Sivil Toplum Kuruluşları Paydaşlığında Yerel Hizmet Sunumu, Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilim ve Kamu Yönetim Anabilim Dalı.

Orhan, M. (2006). Yönetimde Verimlilik-Etkenlik Ve Türk Kamu Yönetiminin Geliştirilmesi Yüksek Lisans Terzi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Yönetim Bilimler Anabilim Dalı.

Sancak, B. (2019). Hesap verebilirlik ışığında yönetim ve 5018 sayılı kamu mali yönetimi ve kontrol kanunu, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları Bilim Dalı.

Yiğit, M. (2008). Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Katılım, Demokrasi ve AB Sürecine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi Ankara, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı.

İnternet Kaynakları

BudgIT, TRACKA: Stand Up For The Champions, July 4, 2019, <https://yourbudgit.com/tracka-stand-up-for-the-champions/>

Constitution of the Federal Republic of Nigeria 1999, <http://www.nigeria-law.org/ConstitutionOfTheFederalRepublicOfNigeria.htm>

CDD, What We Do Democratic Governance Project, <https://www.cddwestafrica.org/what-we-do/>

CIA World Fact Book (2021). Explore All Countries- Nigeria, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/nigeria/>

Udo, R. K. et al. (nd)., Nigeria, <https://www.britannica.com/place/Nigeria>

CODE, About Us, <https://www.connecteddevelopment.org/about-us/>, 2021

Danladi, A. and Tanko, A. (2016). “Civil Society And Democratic Governance in Nigeria’s Fourth Republic: A Historical Reflection”, https://cdn.ymaws.com/www.istr.org/resource/resmgr/africa_network/CIVIL_SOCIETY_AND_DEMOCRATIC.pdf

EU Council of Economic and Social Affairs (1999). Opinion of the Economic and Social Committee on “The role and contribution of civil society organisations in the building of Europe”, Official Journal of the European Communities, 17.11, C 329/30., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?toc=OJ:C:1999:329:TOC&uri=uriser_v:OJ.C_.1999.329.01.0030.01.ENG

EUR-lex, civil society organizations, https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/civil_society_organisation.html Foreign and Commonwealth Office (2008). Consolidated Texts of the EU Treaties as Amended by the Treaty of Lisbon. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228848/7310.pdf.

Hassan, I. (2020). “Local Governance in Nigeria: An Unsettling State of Affairs”, <https://www.urbanet.info/local-governance-nigeria-unsettling-state-of-affairs/>

NLC, The History of NLC, <https://www.nlcng.org/nlc-history/>

Nwaobi, G. C. (2008). Energy Power, Digital Infrastructure and Elearning Platforms: African Experience (October 15). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1285244> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1285244>

Ojetunde, D. (2019). “N14.7 trillion council allocations ‘cornered’ by governors in 10 years”, International Center for Investigative Reporting, 16 May,

<https://www.icirnigeria.org/n14-7-trillion-councils-allocation-cornered-by-governors-in-10-years/>

Omoigui, N. (2016). Nowa Omoigui: From "Glover's Hausas" to 4 Guards Battalion - 141 year.... [online] Available at: <http://archive.is/75M7g>

TheCable. (2020). Follow The Money saved govt N50bn in 2019, says Hamzat Lawal”, 4 August, <https://www.thecable.ng/follow-the-money-saved-govt-n50bn-in-2019-says-hamzat-lawal>

Yiaga Africa, Who we are, <https://yiaga.org/about-us/>

